

ΠΑΝΔΩΡΑ

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 1862.

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 301.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝ ΤΗ ΔΥΣΕΙ (*)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Νεωτέρα κοινωνία

—οοο—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Γενικοί χαρακτήρες τῆς νεωτέρας κοινωνίας.

Χάρις εἰς τὰς προόδους τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης κατὰ τὴν Δύσιν, κατέστη σήμερον ἀναντιζήτητον ὅτι ἡ ἐνεστῶσα δυτικὴ κοινωνία παράγεται ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως, ἡ δὲ Ἀναγέννησις εἶναι κατ' οὐσίαν ἑλληνική. Καὶ ἄλλοι μὲν, ὡς ὁ γνωστὸς ῥωμαῖος ἀρχιερεὺς Gaume (1), ὑπεραλγοῦσι διὰ τοῦτο ἐν ὀνόματι τοῦ καθολικισμοῦ, ἄλλοι δὲ, ὡς ὁ K. Missaud (2), λυποῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ Γερμανισμοῦ. Τὸ κατ' ἐμὲ, μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐγκρίνω τὰς μεμφιμοιρίας ταύτας, πηγὴν ἐχούσας προλήψεις, πνεῦμα ἰησοῦϊτικὸν καὶ πνεῦμα μεθοδιστικόν· καὶ φρονῶ ὅτι ἐνδοξότατον ὑπῆρξεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅτι, ἐνῶ ἐνομιζέτο ἐξοντω-

θεῖσα ὑπὸ τῶν ἀσιατικῶν φυλῶν, ἀπέδειξεν ἀθάνατον ζωτικότητα, δοῦσα ἀφόρητον διὰ τῶν σοφῶν καὶ τῶν ἐξορίστων αὐτῆς εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην διανοητικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐνέργειαν, τὴν ἀξιολόγως τῶν ὀνομασθεῖσαν *Αναγέννησιν*. Χώρα πελασγικὴ, ἴσως δὲ καὶ ἑλληνικὴ (3), ἡ Τυρρηνία, εὐτύχως νὰ χρησιμεύσῃ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ὡς τις ἀγωγὸς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Δύσεως, καὶ δικαίως ἡ Φλωρεντία ἐπωνομάσθη « Δυτικαὶ Ἀθήναι. » Δὲν εἶναι ὁ Δάντης πλατωνικός; Τὸ κατὰ τῆς θεοκρατίας μῖσος καὶ ὁ περὶ τὴν ἀνάδειξιν τῶν προνομίων τοῦ κράτους ζήλος αὐτοῦ δὲν εἶναι παραδόσεις οὐσιαστικῶς ἑλληνικαί; Ὁ Πετράρχης καὶ ὁ Βοκάκιος δὲν κατηνάλωσαν τὸν βίον αὐτῶν εἰς συλλογὴν ἑλληνικῶν χειρογράφων καὶ εἰς τὴν ἐν Τυρρηνίᾳ διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας;

Μόλις ἡ λαμπὰς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἔλαμψεν εἰς τὴν Δύσιν, καὶ γενικὴ ἐπανάστασις ἐξεβράβη κατὰ τοῦ μεσαιῶνος, κατὰ τῶν ἰδεῶν, τῶν θεσμῶν καὶ τῶν δεισιδαιμονιῶν αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς γιγαντείου ταύτης πάλης, περιώνυμοι γυναῖκες ἀνέδειξαν καὶ κατὰ τὰ δύο στρατόπεδα ἀναμφισβήτητα πολιτικὰ προτερήματα. Ἐν τῇ Γαλλίᾳ, Αἰκατερίνη ἡ ἀπὸ Μεδίκων, πράγματι βασίλισσα ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν ἀσθενῶν

(*) Ὅρα φυλλᾶδ. 255, 261, (T. IA') 272, 278, 284 καὶ 291 (T. IB').

(1) Ὅρα le ver rongeur. (2) Revue des Deux Mondes, Ἀπρὶλ. 1862.

(3) Αἱ Πίτσι, ἡ κοιτὴ αὐτῆς τῆς ἰταλικῆς τέχνης, εἶναι ἑλληνικὴ ἀποικία.

αυτῆς υἱῶν, ἀμφοταλαντεύθη ἐπὶ πολὺ μεταξύ τῶν ἀντιθέτων μερίδων. Ἡ πασίγνωτος Ἰσαβέλλα ἡ Καθολικὴ, ἡ τοσοῦτον ἀνηλεὴς πρὸς τε τοὺς μουσουλμάνους καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ὑπηκόους αὐτῆς, δὲν ἤθελε διατάσει ὡς ἐκείνη ἐὰν ἐξῆ μέχρι τοῦ Προτεστατισμοῦ. Ἡ δὲ μεγάλη Ἐλισάβετ, εὐσταθῆς ὡς καὶ ἡ Ἰσαβέλλα, ἀλλ' ἐνοουσα κάλλιον αὐτῆς ὅτι παρῆλθεν ἡ βασιλεία τῆς παπικῆς θεοκρατίας, ἀνέδειξεν ἑαυτὴν ὁδηγὸν τῶν ἔθνων ὅσα ἀντέκειντο εἰς τοὺς πατριάρχας τῆς Ῥώμης, καὶ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς δεξιᾶς ἀνύψωσεν εἰς ὑψίστην περιωπὴν τὸν θρόνον, ὅθεν ἡ Βικτώρια ἐπισκοπεῖ σήμερον διακόσια ἑκατομμύρια ὑπηκόων.

Παραλείπουσα τὰς ἡγεμονίδας, τῶν ὁποίων ἡ ἰστορία κατέστη μᾶλλον ἢ ἥττον δημοτικὴ, θέλω προσπαθῆσαι νὰ δεῖξω τὴν ἐνέργειαν τοῦ γυναικείου φύλου κατὰ τὴν Δύσιν ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν ταραχῶν, εἰς σφαῖραν κατωτέραν καὶ ἥττον γνωστήν. Πρὸς τούτοις, φρονούσα περιττὸν νὰ περιλάβω πάσας τὰς δυτικὰς χώρας, θέλω φροντίσει νὰ περιορισθῶ ἐντὸς τῆς χώρας, ἧτις φαίνεται συγκεφαλαιούσα αὐτάς, ἐντὸς λέγω τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας, ἧτις σύγκειται ὑπὸ τῶν τριῶν κυριωτάτων φυλῶν τῆς Δύσεως, τῆς Λατινικῆς, τῆς Γαλιτικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς (1). Πλὴν τούτου, δὲν ἐξῆσαν μετὰ τὸν Ἰούρα καὶ τῶν Ἀλπεων διάσημοι γυναῖκες ἀνήκουσαι εἰς ταῦτα τὰ κράτη; Ἡ Κ. Guyon ἦτο Γαλλίς· ἡ Κ. de Charrière Ὀλλανδίσ, ἡ Κ. Σταέλ ἀνήκει δικαίωματι μὲν γεννήσεως εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὡς ἐκ τῆς ἐκλογῆς δὲ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Γαλιαν καὶ εἰς τὴν Σουηκίαν διὰ τοῦ γάμου. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἐκπροσωπεῖται κατὰ τὰς ὄχθας τῆς Λεμάνης ὑπὸ τῆς Κ. Krüdner, ἧς ἡ ἐπιβρῶν ὑπῆρξε τοσοῦτον μεγίστη, ὥστε εὗρον μέρος τῆς Ἑλβετίας ὁμολογοῦν ἐπι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μεθοδισμοῦ τὰς πλείστας τῶν ἰδεῶν, ὑφ' ὧν ἡ διάπυρος ψυχὴ τοῦ συγγραφέως τῆς Βαλερίας εἶχεν ἀναφλεχθῆ. Μελετήσασα τὸν βίον τῶν Κ. Κ. Guyon, de Charrière, de Staël, de Krüdner καὶ λοιπῶν, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου ὅπου συνέβησαν τὰ λίαν ἀξιοσημείωτα ἐπεισόδια τῆς πολυταράχου αὐτῶν ζωῆς, νομίζω ὅτι θέλω περιβάλλει αὐτὰ διὰ νέου φωτός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Αὐτοδιήγητος βίος τῆς Κ. Guyon.

Τὸ περὶ τῆς βασιλείας Λοδοβίκου τοῦ ΙΔ' σύγγραμμα τοῦ Κ. Michelet, ἐκάλεσεν ἐπ' ἐσχάτων τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς Κ. Guyon. Κατέστη δὲ ἀναντιρρήτου ὅτι ἡ ἐπαγωγὴς αὐτῆς γυνὴ διήρσεν εἰς δύο τὴν

(1) Ἑλβετία ἰταλική, νορμανικὴ καὶ γερμανική.

ἐκκλησίαν τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν ἐνδοξοτέραν αὐτῆς ἐποχὴν, καὶ ἀντέταξε πρὸς ἀλλήλους τοὺς δύο φωστῆρας τῆς ἐκκλησίας ταύτης, ἦτοι τὸν Bossuet καὶ τὸν Fénelon· ἀγνοεῖται ὅμως ὅτι ἡ ἑκτακτος αὐτῆ ἐπιβρῶν ἐξετάθη μέχρι τῆς πόλεως τοῦ Καλβίνου, καὶ ὅτι παρεσκεύασε διὰ τοῦ μεταδοτικοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὸν καθ' ἡμᾶς θρίαμβον τῆς Krüdner. Ὁ μεθοδισμὸς δὲν εἶναι, ὡς εὐκόλως πιστεύεται, φαινόμενον ἄνευ προηγούμενων εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἑλβετίαν· ἡ μεταβρύθμισις τῆς ΓΓ' ἑκατονταετηρίδος μετὰ τῆς αὐστηρᾶς καὶ ἀκριβοῦς αὐτῆς δογματικῆς δὲν ἰκανοποιεῖ ἐντελῶς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τοῦ λαοῦ· διὸ καὶ ἔμελλε νὰ γεννηθῆ μυστικὴ τις ἀντίπραξις εἰς καιροὺς ἀρμοδιωτέρους, ἡ Κ. Guyon, « γυνὴ εὐγλωττος, νοῦν ἔχουσα ἀνδρικὸν καὶ πίστιν διάπυρον » (1), ἐνόμισε τὸν καιρὸν ἀρμόδιον ὅπως κατορθώσῃ τὴν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ἐπιστροφὴν ἢ ἐντολὴ τὴν ὁποίαν ἀνέλαβε κατὰ τὰς ὄχθας τῆς Λεμάνης εἶναι περιεργότατον καὶ διδακτικώτατον ἐπεισόδιον τῆς ἡθικῆς ἰστορίας τοῦ ΙΖ' αἰῶνος.

Καὶ πολλοὶ μὲν γινώσκουσιν ὅτι ἡ Κ. Guyon ἐδημοσίευσεν τοὺς Πνευματικὸς χειμάρρους καὶ ἐπόμνημα περὶ τοῦ ἁσματος τῶν ἁσμάτων· ἀγνοοῦσιν ὅμως ἐν γένει ὅτι κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Θηρεσίας, πρὸς ἣν ὁμοιάζεν εἰς ἄκρον διὰ τε τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν τάσεων, περιέγραψεν αὐτὴ ἡ ἰδία περιεργότατην εἰκόνα (2) τῶν φρονημάτων καὶ τοῦ βίου αὐτῆς. Τὸ σύγγραμμα περὶ οὐ ὁμιλῶ εἶναι σπανιώτατον· εἶναι ὅμως ἀξιὸν μελέτης, παρ' ἐκείνων μάλιστα οἵτινες ἀποδίδουσι πολλὴν σημασίαν εἰς τὰς δοξασίας· τὸ κατ' ἐμὲ ἀνέγνων περιπαθῶς τὸ βιβλίον τοῦτο· διότι εὐχαριστούμην μαυθάνουσα κατὰ πόσον εὐδοκίμησεν εἰς τὴν γαλλικὴν Ἑλβετίαν, πρὸ τῆς συγγραψάσης τὴν Βαλερίαν, ἡ ἀπόστολος τοῦ « ἀγίου ἔρωτος. »

Δὲν θέλω ὁμιλήσει « περὶ τῆς κινδυνώδους γεννήσεως τῆς Κ. Guyon καὶ περὶ τῶν παραδόξων ἀσθενειῶν τῆς νηπιότητος αὐτῆς », οὐδὲ περὶ πάντων « τῶν δώρων, τῶν ὀπτασιῶν, τῶν ἐκστάσεων, τῶν ἀνακαλύψεων κλ. » περὶ ὧν λέγει πρὸς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῆς, οὔτε « περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν δυνάμεων, τοῦ γενικοῦ φωτός, τῆς παθητικῆς πίστεως καὶ τῆς κεντρικῆς ἐνώσεως, τῆς προσευχῆς τῆς σιωπῆς, τῆς προσευχῆς τῆς ζήρασις, τῶν ἐσωτερικῶν ἐξοριῶν, τῶν θείων φιλοφροσυνῶν, κλ. κλ. » Θέλω διηγηθῆ μόνον τὰ περὶ τῆς διατριβῆς τῆς Κ. Guyon εἰς τὴν ἐπικράτειαν « τοῦ πρίγκηπος ἐπισκόπου τῆς Γενεύης » τοῦ Κ. Ἀρανθόν.

Ὡς καὶ ἡ Κ. Krüdner οὕτω καὶ ἡ Κ. Guyon

(1) Jüste Olivier. (2) 1720.

ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ὡς ἐκ θαύματος κληθεῖσαν εἰς Γενεύην. « Πολλοὶ δούλοι καὶ δούλαι τοῦ Θεοῦ εἶχον διαβεβαιώσει αὐτὴν ὅτι ὁ Θεὸς ἀπῆτει τοῦτο. » — « Δὲν αἰσθάνομαι διόλου, ἔλεγε πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἀνεσίου, τὸν ὅποιον ὠνόμαζε Κύριον Γενουαῖον, δὲν αἰσθάνομαι διόλου κλησὶν πρὸς τὴν Gex ἀλλὰ πρὸς τὴν Γενεύην. » Ὅτε δὲ ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ ἔβλεπε « μυστηριώδη ὄνειρα. » Ἐτίμα δὲ ταῦτα ὡς καὶ ἡ Βαλερία « δοξάζουσα ὅτι δι' αὐτῶν ὁ Θεὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν ἐχουσῶν πίστιν ψυχῶν, ἵνα διδάξῃ πρὸς αὐτάς τὰ μέλλοντα. » Πᾶσαι αἱ ἄγιοι ψυχαὶ ἠνάγκαζον αὐτὴν νὰ ἐπισκέπτεται τὴν πόλιν τοῦ Καλβίνου ὅπου ἔμελλε νὰ γίνῃ « θυγάτηρ τοῦ σταυροῦ, » καὶ νὰ ἀνακαλύπτῃ « πολλὰς ἀγαθὰς δούλας τοῦ Θεοῦ. » Δὲν νομίζει τις ὅτι ἀναγινώσκει τὸν ὑπὸ τοῦ Κ. Καρόλου Eynard βίον τῆς Κυρίας Krüdner;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἡ Κ. Guyon παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Λεμάνης.

Ἡ Κ. Guyon ἀνεχώρησε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1680 ἔτους ὅπως ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν τοῦ Παντοδυναμοῦ, καθ' ὃν « εἶδεν τὴν Γενεύην οὐχὶ εἰς τὰς φροντίδας καὶ τοὺς λόγους ἀλλ' εἰς τὰ παθήματα αὐτῆς. » Εἰς Ἀνεσίον, ὅπου « ὁ Κ. Γενουαῖος ἀνέγνω τὴν λειτουργίαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἁγ. Φραγκίσκου de Sales, » ἀνενώσε « τὸν μετὰ τοῦ Χριστοῦ γάμον αὐτῆς ». Οἱ λόγοι οὗτοι « ἐνεχαράχθησαν αὐτῇ· θέλω σὲ νυμφευθῆ διὰ παντός. » Κατὰ τὴν πρώτην εἰς Γενεύην ἐκδρομὴν « ἐζήτησε τὴν εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν ἐπιστροφὴν τοῦ μεγάλου ἐκείνου λαοῦ. » Εἰς Gex, « ἐξάλειψθῆς ἀπ' αὐτῆς πάσης ὀρατῆς πίστεως », ὁ ἐπίσκοπος Ἀνεσίου ἔστειλε τὸν καὶ αἰδεσιμώτατον βερναβίτην La Combe ἵνα παρηγορήσῃ αὐτὴν. « Μόλις ἰδοῦσα τὸν πατέρα τοῦτον, λέγει ἡ Κ. Guyon, ἠσθάνθην, ἐσωτερικὴν χάριν ἦντινα δύναμαι νὰ ὀνομάσω κοινωνίαν, ὁποῖαν οὐδέποτε ἔσχον μετ' οὐδενός. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐπιβρῶν χάριτος μετεδίδετο ἀπ' αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ διὰ τῶν ἐνδομύχων τῆς ψυχῆς. » Ὁ La Combe ἦτο θαυματουργός. « Ὁ Θεὸς ἐν πρώτοις ἀπεκάλυψεν αὐτῷ πολλὰ περὶ ἐμοῦ. Μοὶ διηγήθη τὰ πρὸς αὐτὸν ἐλεῆ τοῦ Θεοῦ καὶ πολλὰ παράδοξα πράγματα· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ παράδοξα ταῦτα πράγματα μοὶ ἐνεποίησαν φόβον... ἀλλ' ἡ ἐξ αὐτοῦ χάρις μὲ καθυσόχαζεν. »

Αἰ πρὸς τὴν Κ. Guyon προζήσεις τοῦ La Combe ἔχουσιν ἀξιοσημείωτον ἀναλογίαν πρὸς τὰς τοῦ Fontaine τὰς πρὸς τὴν Κ. Krüdner. « Μετὰ τὴν λειτουργίαν, μοὶ εἶπεν ὁ αἰδεσιμώτατος, ὅτι εἶμαι λίθος τὸν ὅποιον ὁ θεὸς ἐφύλασσε ἵνα θεμελιώσῃ μέγα οἰκοδόμημα » τὰς προζήσεις τοῦ La Combe ἐνίσχυσε δραστηρίως ὁ Ἀνσέλμος « ἐρημίτης τοῦ

Ἁγ. Λύγουστίνου, ταῦτα περίπου ἐνεργῶν ὡς καὶ ἡ Μαρία Kumrin τῆς Κ. Krüdner, ἡ βλέπουσα ὀπτασίας· « ἦτο ἐκ Γενεύης καὶ ἔτρωγεν ἅπαξ τὸ ἡμερονύκτιον. » — « Ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἐρημίτης ἐγνώριζεν ἄπειρα κρίματα τοῦ Θεοῦ περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ τοῦ La Combe· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν αὐτῷ συγχρόνως ὅτι προητοίμαζε πολλὰ δεινὰ καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἐμὲ. Εἶδεν ὅτι ὁ Θεὸς προσδιώρισεν ἀμφοτέρους εἰς βοήθειαν τῶν ψυχῶν... εἶδε καὶ τοὺς δύο ἡμᾶς πλησίον φρέατος καὶ ὅτι ἐποτιζόμεν ἀναριθμήτους λαοὺς ἐρχομένους πρὸς ἡμᾶς. »

Μετὰ τὴν διήγησιν τῆς ὀπτασίας ταύτης, ὁ συγγραφεὺς προσθέτει μετριοφρόνης· « Ὁ Κύριος ἡμῶν μετεχειρίσθη πολὺ καὶ αὐτὸν (τὸν La Combe) καὶ ἐμὲ ὅπως κερδήσῃ τὰς ψυχὰς. » Εἰς τὴν χάριν αὐτοῦ πρέπει ν' ἀποδώσωμεν πάσας τὰς ἐπιτυχίας τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ ὄργανου. « Οὐδὲν μοὶ ἦτο δύσκολον τότε... τὸ πνεῦμα τὸ ὅποιον ἤθελον νομίσαι ὅτι ἀπώλεσα ἄλλοτε μετὰ τὸν παραδόξου ἡλιθιότητος, μοὶ ἀπεδόθη ὁμοῦ μετ' ἀκατανόητων προτερημάτων. Καὶ ἐγὼ αὐτὴ ἠπόρουν, βλέπουσα ὅτι πρὸς πάντα ἀνεξαιρέτως ἦτο κατάλληλον καὶ πάντα κατῴρθου. Ὅσοι μ' ἔβλεπον ἔλεγον ὅτι εἶχον θαυμάσιον πνεῦμα... Μοὶ ἐφάνετο ὅτι ἠσθάνομην τι παραπλήσιον πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν ἀποστόλων εἰς ἣν εὐρέθησαν μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἐγίνωσκον, ἐνόουν, ἤκουον, ἠδυνάμην πάντα!... »

Ἀλλὰ καὶ ὁ Κ. D' Arentthon ἐξέστη διὰ ταῦτα ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. « Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς Gex, ὁ Κ. Γενουαῖος ἦλθεν ἵνα ἴδῃ ἡμᾶς. Ὁμιλήσα αὐτῷ μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ὁμῆς τοῦ πνεύματος τὸ ὅποιον μὲ ὠδήγει. Τοσοῦτω δὲ ἐπέισθη ὅτι ὑπῆρχε πνεῦμα Θεοῦ ἐν ἐμοί, ὥστε ἐπανελάμβανεν τοῦτο ἀδιακόπως. »

Μετὰ τὸ τούτων ἡ Κ. Guyon ἠσθάνθη παθοῦσα « δεινὴν στηθικὴν καταβρῶσιν καὶ πυρετόν. » Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰατρὸς εἶδε τὸν κίνδυνον, μετεκαλέσατο τὸν La Combe ὅπως ἐξομολογήσῃ αὐτὴν. « Ὅτε οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά μου καὶ μ' εὐλόγησε θεὶς τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ἔθεραπεύθη ἐντελῶς... τοσοῦτον δὲ ἐξέστησαν οἱ ἰατροὶ, ὥστε ἠγνόουν εἰς τί ν' ἀποδώσωσι τὴν θεραπείαν μου· διότι καθὼ διαμαρτυροῦμενοι δὲν ἀνεγνώριζον τὸ θαῦμα· ὅθεν εἶπον ὅτι ἦτο παραφροσύνη, ὅτι ἐπάσχον τὴν κεφαλὴν καὶ μυρίας ἄλλας παραδοξολογίας εἰς ὅσας ὑποπίπτουσιν ἄνθρωποι, ὀργισθέντες πρὸς τοὺς ἄλλοις ὅτι ἔμελλον ν' ἀπαλλαχθῶσι τῆς πλάνης ὅσοι ἤθελον. »

Ἐνταῦθα ἡ Κ. Guyon δὲν κρύπτει τὴν πρόθεσιν αὐτῆς τοῦ νὰ ἐδηγήσῃ εἰς τὴν ἀληθῆ πίστιν τὴν Γενεύην οὐ μόνον διὰ τοῦ κηρύγματος ἀλλὰ καὶ διὰ θαυμάτων. Τοιαύτην ἀξίωσιν εἶχε καὶ ἡ Κ. Krüd-

per. Ἀπορῶ δὲ πῶς ἡ Γενεύη ἐδείχθη τόσον ὀλίγον εὐαίσθητος διὰ τὰ θαύματα τοῦ La Combe. Καὶ ὁ μὲν ἦσαν πολλά! Μόλις ἐθεράπευσε τὴν φίλην αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, μεταβαίνων μετ' αὐτῆς ἀπὸ Gex εἰς Thonon, κατέπαυσε « τρομερὰν τρικυμίαν » εἰς τὴν λίμνην τῆς Γενεύης. Οἱ ναῦται καὶ λοιποὶ ἐπιβάται « ἐξέλαβον αὐτὸν ἀντὶ ἁγίου. »

Ὁ Σατανᾶς, φοβούμενος τὴν ἐπιβρόχην τῶν θαυμάτων τούτων ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν Γενουαίων, ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας καθ' ἣν ἡ K. Guyon μετὰ τινὰ ἀποχώρησεν « εἰς Thonon ἐπανήρχετο ἔφιππος ἐκ Γενεύης εἰς Gex ὅπως ἀπαλλαγθῆ ἀπ' αὐτῆς. Αὐτὴ ὅμως ἐσώθη συντριβέντος μόνον ἐνὸς ὄστου τῆς παρεΐας καὶ δύο ὀδόντων. » « Ἀλλὰ συνέβη τι τεράστιον καθ' ὅδον ἰσχυρόν τι πρᾶγμα μὲ ὤθει ἀπὸ τοῦ μέρους ἀφ' οὗ εἶχον πέσει. . . ἐνόησα δὲ ὅτι ἦτο ὁ διάβολος. »

Ἄλλ' ὁ ἡγεμὼν τοῦ σκότους δὲν ἀπεθαζέρονθ' ἦτο μὲν ἰσχυρότατος ἐν Γενεύῃ, φαίνεται δὲ ὅτι εἶχε καὶ τινὰ ἐξουσίαν ἐν τῇ καθολικῇ χώρᾳ τοῦ Gex, ἐναντίον τῶν τόσων ἐξορκισμῶν τοῦ κλήρου.

« Μετὰ τὴν πτώσιν μου ἀπὸ τοῦ ἵππου . . . ὁ διάβολος ἤρχιτε νὰ κηρύττεται ἀναφανδὸν ἐχθρὸς μου καὶ νὰ μάλιστα κατ' ἐμοῦ. Μίαν δὲ τῶν νυκτῶν ἐνῶ ἄλλα ἐσκεπτόμην παρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν μου τερατώδες τι καὶ τρομερὸν ὅσον οὐδὲν ἄλλο ἦτο δὲ πρόσωπον φαινόμενον μετὰ ζῦ κυανοῦ φωτός ἄγνωθον ἐν αἰ φλόγας αὐταὶ ἐσχημάτιζον τὸ φοβερὸν τοῦτο πρόσωπον διότι ἦτο τόσῳ μεμιγμένον καὶ παρήλθε μετὰ τασχύτης ταχύτητος ὥστε δὲν ἐδυνήθη νὰ διακρίνω αὐτὸ! Ἐπειδὴ δὲ ἡ K. Guyon κατεφρόνησε τὸ φάντασμα τοῦτο « ὁ διάβολος ἐπὶ τοσοῦτον ἐξεμάνη, ὥστε πάσας τὰς νύκτας, ἐπειδὴ ἐξηγειρόμην τὸ μεσονύκτιον, ἤρχετο τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἐθούριβει τρομερὸν θόρυβον εἰς τὸν κοιτῶνά μου. Ἐπραττε δὲ ἔτι χεῖρονα ὅτε κατεκλινόμην. Ἔσειε τὴν κλίνην μου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιπίπτων κατὰ τῶν χαρτίνων διαφραγμάτων κατέσχιεν αὐτὰ, ὥστε τὸ πρῶτ' ἦσαν ἐσχιμαμένα. »

Βλέπων ὁ Σατανᾶς ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ διώξῃ τὴν ἁγίαν γυναῖκα ἀπὸ τοῦ κράτους τοῦ « Κυρίου Γενουαίου » φοβίζων αὐτὴν δι' ὀπτασιῶν, ἀπεράσειεν ἀπόφασιν προσφορωτέραν, « νὰ διερεθίσθῃ τοὺς ἀνθρώπους κατ' αὐτῆς. » Διὸ κατέστη ἀδύνατον νὰ φέρῃ τὴν Γενεύην εἰς τὸν πάπαν ἠγῆθη ὅμως περιπαθῶς ὑπὲρ τῆς « ταλαιπώρου ταύτης πόλεως ἧτις, λέγει, ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης μου καὶ ἡ αἰτία ὀλων μου τῶν δυστυχημάτων. Ἐπίστευον, ὡς πιστεύω ἔτι πλέον καὶ σήμερον, ὅτι θὰ ἐγένετό ποτε, ὡς θεῖε νυμφίε μου, θρόνος τοῦ ἐλέους σου καὶ δὲν ἀμφιβάλλω. »

Μετὰ πενταετῆς ἐκδρομᾶς ἡ K. Guyon ἀποκατέστη εἰς Παρίσιους ὑπῆρξε δὲ ἐνταῦθα εὐτυχιστέρα ἢ ἐν Γενεύῃ. Προσέλαθε μάλιστα εἰς τὸ περὶ « ἄγνωστου ἔρωτος » σύστημα αὐτῆς, τὴν K. Maintenon καὶ τὸν περιώνυμον Fénelon, ἓνα τῶν τότε φωστῆρων τῆν ἐκκλησίας. Δὲν θέλω τὴν παρακολουθήσει εἰς τὸ θέατρον τοῦτο τῶν ἐπιτυχιῶν αὐτῆς. Ἐπιθυμῶ μόνον νὰ ἐξετάσω ποῖαν ἰδέαν πρέπει νὰ ἔχωμεν περὶ τῶν παραδόξων ἃ τινὰ διηγείται μὲν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν αὐτῆς, ἀνευρίσκονται δὲ τὰ αὐτὰ ἐν τῷ βίῳ τῆς K. Krüdner, ἀνὰ πᾶσαν σελίδα τῶν τεραστιῶν διηγήσεων αἵτινες κατακλύουσι τὴν Δύσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰ θαύματα τῆς K. Guyon.

Δὲν εἶμαι βεβαίως ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐκλαμβάνουσι τὰς τεραστίας ταύτας διηγήσεις ὡς ἐστερημένας παντὸς ἱστορικοῦ στοιχείου. Καὶ μὲν πολλοὶ ἔχουσι τὸ μυθῶδες ἄλλα ἐρευνῶντες εὐρίσκουσι καὶ τι ἀληθές Ἀναγινώσκοντες τοὺς βίους τοῦ Φραγκίσκου d'Assise, τοῦ ἐφημερίου Gassner, τῆς Μαρίας Alacoque, τοῦ Ἰγνατίου Loyola, τοῦ Swedenborg, τοῦ Βαλεντίνου Greatakes, τοῦ Φραγκίσκου Xavier, τὸ χρυσοῦν συναξάριον τοῦ i. Voragine, τὸ Ἄρθος τῶν Ἁγίων τὴν οὐχ ἦττον παράδοξον αὐτὴν συλλογὴν, τοῦ Ribadeneira κλ. καταλαμβάνομεθα ὑπὸ ἐκστάσεως διὰ τὴν τόσῃ εὐπιστίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Προσεκτικώτερα δὲ ἐξέτασις ἀποδεικνύει ὅτι πολλάκις οἱ μάρτυρες τῶν παραδόξων τούτων ἠπατήθησαν μᾶλλον ἐρμηνεύοντες ἢ διηγούμενοι αὐτὰ. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὴν ἐπιβρόχην, τὴν ὁποῖαν ὀλίγον ἐμελετήσαμεν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τοῦ ἠθικοῦ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ μέρους. Καὶ οἱ καταλληλότεροι ἰατροὶ πολλάκις κατέδειξαν ὅτι μόνη ἡ φαντασία ἰσχύει ἐνίοτε νὰ ἐνεργῇ οὕτω πῶς ἐπὶ τῶν ὄργάνων, ὥστε νὰ ἀποδίδῃ αὐτοῖς τὴν πρῶτην δύναμιν. « Εἶναι πιθανόν, ἔλεγεν ὁ Montaigne τὴν 17' ἑκατονταετηρίδα, ὅτι ἡ κυριώτερα ὑπόληψις ὑπὲρ τῶν ὀπτασιῶν, τῶν γοητειῶν καὶ ἄλλων τοιούτων παραδόξων, προέρχεται ἐκ τῆς ἰσχύος τῆς φαντασίας ἐνεργούσης κυρίως κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων ψυχῶν τῶν πολλῶν. »

Ἡ λύσις αὕτη ἐφαρμόζεται θαυμασίως εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν λεγομένων ἀποκαλύψεων τὰς ὁποίας βλέπομεν παρὰ τῆς K. Krüdner, τοῦ Νικολ. Hue κλ. Ὅπως δὲ κατασχίσω σαφεστέρην τὴν ἀποδείξιν θέλω πορισθῆ τὰ παραδείγματὰ ἀπὸ τοῦ βίου τῆς K. Guyon περὶ τῆς ὁποίας ἔδωκα ἡδὴ ἀσθενῆ τινὰ ἰδέαν.

Ὁ γάμος τῆς K. Guyon μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐκ τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων ἐπινοημάτων, ἃ τινὰ παρεδέχθησαν καὶ διέσπειραν τὰ σπουδαιότερα συναξάρια τοῦ μεσαιῶνος πρὸς αἴσχος τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, καὶ πρὸς ὄνειδος τῆς ἠθικῆς, τῆς ὁποίας τὴν

παρακαταθήκην ἀξιοῖ ὅτι ἔχει μόνη ἡ βωμαϊκὴ ἐκκλησία. Περικοπή τις ἐκ τοῦ ὕμνου τῆς Ἁγίας Γερτρούδης ἀρκεῖ νὰ δείξῃ πῶς κατὰ τὸν συμβολικὸν ὕμναιον τῆς γυναικὸς μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκρήγνυται πάθῃ ἅτινα δὲν εἶναι βεβαίως ἄυλα.

Ὁ βίος τῆς Αἰκατερίνης de Sienne παριστᾷ ἀνάλογα φαινόμενα. Ὁ Πέτρος de Natalibus διηγείται ὅτι ἡ νέα αὕτη, ἰδοῦσα κατ' ὄναρ ὅτι συνεζεύχθη τὸν Ἰησοῦν, ἐξηγέρθη φέρουσα εἰς τὸν δάκτυλον τὸν νυμφικὸν δακτύλιον. Εἶδον δὲ ἐγὼ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς Sienne τὸν θάλαμον ἐν ᾧ ἐτελέσθη ὁ ὕμναιος οὗτος.

Συνειθίσασαι εἰς τὰς ἐπικινδύνους ταύτας ὀπτασίας, τῶν ὁποίων τὸν κίνδυνον ἐνόησεν ἐξ ἀρχῆς ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία (1), αἱ ἁγίαι τῆς βωμαϊκῆς ὑπόκεινται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον εἰς παραδοξοτάτας περιπετείας. Ἡ Ἁγία Μαρίας d'Oignies, ἔδρακεν ἐαυτὴν, διαρκούντων τῶν νευρικῶν αὐτῆς σπασμῶν, κατὰ τὸν τρόπον παράδοξον. Ἡ Ἁγία Ursule εἶχε τοσοῦτον σφοδρὰς περιόδους νευρικᾶς, ὥστε πολλάκις ἐπιτεύθη ὅτι κατείχετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἡ ἐκ Κορδύβης Μαρμαρίτα ἔτριξε τοὺς ὀδόντας καὶ ἐκυλίετο ὡς σκώληξ κατὰ γῆς ἢ Ἁγ. Θηρεσία καὶ ἡ Ἁγ. Αἰκατερίνη ἢ ἐκ Σιέννης συνεταράσσοντο μετὰ τὸσαύτης σφοδρότητος ἐν ὄρα ἐκστάσεως ὥστ' ἐφαίνοντο τὰ μέλη αὐτῶν χωριζόμενα ἀπὸ τοῦ κορμοῦ. Ἡ Μαρμαρίτα τοῦ Ἁγίου Μυστηρίου καὶ ἡ Ἁγία Ἐλισάβετ de Spalberg ἀπεξηραίνοντο ὡς ἄλλα πτώματα, ἡ δὲ Μαρίας τῆς Ἐνσαρκώσεως καὶ ἡ Μαρμαρίτα de Pazzi ἐφαίνοντο νεκρὰ ἐν ὄρα ἐκστάσεως. « Ἡ ψυχὴ ἐν τῇ ἐκστάσει αὐτῆς, λέγει αὐτὴ ἡ Ἁγία Θηρεσία, φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει πλέον σῶμα ἢ θερμότης ἐκλείπει καὶ ἡ πνοὴ παύει, οὕτως ὥστε οὔτε ἡ ἐλαχίστη πνοὴ, οὔτε τὸ ἐλάχιστον κίνημα παρατηρεῖται πλέον. Πάντα τὰ μέλη τεννύονται καὶ γίνονται ψυχρὰ, τὸ πρόσωπον ὠχρῆ, καὶ τὸ σῶμα φαίνεται ἀποθνήσκον ἢ καὶ ἀποθάνον. »

Ἄλλ' εἰς τὴν βωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ὁ διεθυντὴς δὲν βραδύνει νὰ λάβῃ τὸν τόπον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει (2). Ἡ ἱστορία τοῦ αἰδεσιμωτάτου La Combe ἔστω νέα ἀπόδειξις τῶν παραφορῶν τῶν φαντασιῶν ἐκείνων, αἵτινες συγχέουσι τὰς ὁμᾶς καρδίας εὐαίσθητου μετὰ τῶν ἐξ οὐρανοῦ ἐμπνεύσεων. Τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔχει τὴν ἀξιοκατάκριτον τάσιν τοῦ νὰ θεωρῇ πηνταχῶς ἐπεμβαίνον τὸ θεῖον. Ἀναμιγνύοντες τὸν θεὸν εἰς πάσας τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἀσθενείας ἢ εἰς πάσας τὰς παραδοξολογίας τοῦ δεσποτισμοῦ, δὲν συνεργούμεν δραστηριώτατα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ συστήματος τῶν Σκεπτικῶν; Οἱ παραπονούμενοι διὰ τὰς κατακτήσεις τῆς ἀθεΐας ἐνεργοῦσιν

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὲρ αὐτῆς διὰ παντὸς τρόπον.

Τὰ δὲ θαύματα τοῦ La Combe εἶχον ἄδικον οἱ γενουαῖοι ἰατροὶ ἀποδίδοντες αὐτὰ εἰς τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας; Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη ἐπεκρίωσε τὴν γνώμην αὐτῶν (1), διότι φρονεῖ ὅτι τὰ τῶν καθολικῶν θαυμάσια διηγήματα ἰσοδυναμοῦσι πρὸς τὰ τῶν ἐθνικῶν, τῶν Swedenborgiens, τῶν Jansenistes, κλ. ὅτι αἱ πολυάριθμοι θεραπεῖαι ὅσας ἀναφέρουσιν οἱ συναξαρισταὶ εἶναι ὅμοιαι πρὸς ὅσας διηγείται ὁ Πλούταρχος περὶ Πύρρου, ὁ Τάκιτος περὶ Οὐεσπεσιανοῦ, ὁ Σπαρτιανὸς περὶ Ἀδριανοῦ, οἱ K.K. Richer καὶ Tolnare περὶ τῆς K. Saint-Amour, ὁ Desmaseaux περὶ τοῦ Βαλεντίνου Greatakes, ὁ Carré de Montgeron περὶ τῶν σπασμωδικῶν καὶ καθεξῆς. Ταῦτα πάντα εἶναι τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἡ δὲ βωμαϊκὴ ἐκκλησία, θέλουσα νὰ μεταχειρισθῆ αὐτὰ ἐν ἀποδείξει τὸ ἀλάνθαστον αὐτῆς, καὶ καταβάλλῃ ἐκείνους πρὸς οὐς τολμᾷ νὰ διδῇ αὐθαδῶς, κατὰ τὸ σύνθημα, τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τῶν σχισματικῶν, δεικνύει τὴν αὐτὴν μωρίαν τῆς K. Guyon, ἧτις ἤξiou νὰ ἀλλάξῃ οὕτω πῶς τὴν πίστιν τοῦ ποιμνίου τοῦ « K. Γενουαίου. » Ἐπιχείρημα ἀνήκον εἰς πάντας, εἰς οὐδένα ἀνήκει, τὸ δὲ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶναι καθαρὸν ὡς ἡμέρα ἃς προστρέξῃ λοιπὸν ἡ Ρώμη εἰς ἀξιοπιστοτέρας ἀποδείξεις. Μήπως δὲν ἔχη τὰ συγγράμματα τῶν K.K. Veillot, Nicolas καὶ Nicolardot; Τὰ θαύματα εἶναι τῶντοι περιττὰ ὅταν ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν (l' Index), τὴν ἱεράν ἐξέτασιν καὶ τὴν παποσύνην!

Αἱ ἐμφανίσεις τοῦ διαβόλου, αἵτινες τοσοῦτον κατετάραξαν τὴν K. Guyon, πλημμυροῦσι τὰ συναξάρια τῶν Ἰησοῦιτῶν. « Ἐν παντὶ καιρῷ, λέγει ὁ Mourguye, ὁ ἄνθρωπος ἀποστρεφόμενος τὰς ἐφημέρους ἡδονὰς τοῦ κόσμου τούτου, ἠθέλησε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς σφαῖραν ἄγνωστον τὴν ὁποῖαν ἐκάλει τὸ ἔξοχον τῆς φύσεως, αἰ ἀνάγκαι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι αὐτοῦ ἢ δύναμις τῆς θελήσεως αὐτοῦ ἤρχεσαν ὅπως ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου καὶ προσκολλήσῃ εἰς ἰδέαν ὠρισμένην. Ὅταν τις προσηλωταὶ εἰς τινὰ ἰδέαν, πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐξαφανίζονται σχεδὸν ἐν αὐτῷ ἢ κατέχουσα τὸν νοῦν αὐτοῦ εἶναι ἡ μόνη ἀληθῶς ὑπάρχουσα. Πᾶσα ἡ προσοχὴ αὐτοῦ εἰς ταύτην προσηλωταὶ καὶ συγκεντροῦται διακόπτει πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων. . . Τότε εἶναι ἡ στιγμή τῆς μεγαλοφυΐας, πολλάκις ὅμως καὶ τῆς παραφροσύνης. Ὅταν δὲ φθάσῃ ἡ φαντασία εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἀποκτᾷ ὑπερφυᾶ δραστηριότητα. . . Καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος συγ-

(1) Ἴδε τὰ συγγράμματα τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου.

(2) Ἴδε Michelet, Du prêtre et de la femme. Ἐκδ. Ζ'.

(1) Ἴδε Louis Peisse, des sciences occultes, ἐν τῇ Revue des Deux Mondes τῆς 1 Μαρτίου 1842.

κοινωνεί μετὰ τῶν πνευμάτων». Τὴν διάθεσιν ταύτην ἐπεβοήθει τὸ πάλαι παχυλὴ ἀγνοία τῶν φυσιο-λογικῶν φαινομένων, ἀγνοία ἣτις καὶ σήμερον εὐρίσκειται εἰς πάσας τὰς συγγραφὰς ὅσαι ἐγκρίνονται ὑπὸ τῆς αὐτῆς τῆς Ρώμης. Ὅτε ὁ ἐφιάλτης καὶ τινα ἄνευρα θεωροῦντο γεννήματα τοῦ διαβόλου, εὐκόλως ἐθεώρει τις ἐαυτὸν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἢσαν πανταχοῦ παρόντες ἢ φωνὴ τῆς γλαυκῆς, ἢ ὠρυγὴ τοῦ λέοντος, ἢ πτήσις τῆς νυκτερίδος, κτλ, ἐπέπεσον παιδαριώδεις φόβους. Κατὰ τοὺς εὐπίστους ἐκείνους χρόνους, οὔτε οἱ ἀνώτεροι νόες ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῶν ἀγοραίων προλήψεων. Καὶ τί λέγω; Μήπως ἡ ἀλλοφροσύνη δὲν ὁμοιάζει τὴν μεγαλοφυΐαν; Ἐὰν αὐτὸς ὁ Πασκάλ (1) δὲν διέφυγεν ἐξ ὀλοκλήρου τὰς προσβολὰς τῆς παραδόξου ταύτης ἀσθενείας, πρέπει νὰ ἀπορήσωμεν διότι εὐρίσκεται ὅλως ἀνεπτυγμένη παρὰ Πέτρῳ τῷ Ἐρημίτῃ, καὶ Φραγκίσκῳ τῷ Assises, καὶ Δομινίκῳ, καὶ Ἰγνατίῳ Λογιόλα, καὶ Swedenborg, καὶ Θηρεσίᾳ, καὶ παρὰ τῆς K. Guyon καὶ τῆς K. Krüdner; Μὴ λησμονώμεν ὅτι ἡ ἀλλοφροσύνη εἶναι μεταδοτικὴ, ὡς καὶ ὁ δόκτωρ Brière de Boismont ἀπέδειξε τοῦτο διὰ πολλῶν γεγονότων (2). Θέλομεν οὕτως ἐννοήσαι τὴν ἀξίαν τῶν μαρτυριῶν ἃς ἐπικαλοῦνται αἱ K. K. Guyon καὶ Krüdner ὑπὲρ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων τὰς ὁποίας ὁ Μαρκίων Mirville ἀναφέρει ὑπὲρ τῶν θαυμάτων τοῦ Cideville.

Ἄν ἀπορῶ λοιπὸν διόλου ἔάν ἡ K. Guyon δὲν εἴλωσε τὴν προσοχὴν τῶν Γενουαίων. Ἐν Γαλλίᾳ διήρσε τὴν Γαλλικανικὴν ἐκκλησίαν εἰς δύο ἀντίπαλα κόμματα. Ὁ Φενελὼν ἐτέθη μετ' αὐτῆς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν μυστικῶν. Εἶναι ἀληθές ὅτι «ὁ κόμης Cambrai» ἐπίστευσε τὸ ἀλάθητον τοῦ πάπα, καὶ ὅτι κατέκρινε τὸν Bossuet καὶ τοὺς Γάλλους ἐπισκόπους ὅτι ἔθεσαν ὄρια εἰς τὴν δεσποτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν. Ὁ συγγραφεὺς τῶν Γρωμῶν καὶ ὁ συγγραφεὺς τῶν Χειμάρων ἐνόουν λοιπὸν ἀλλήλους. Ὁ Bossuet καὶ τοὶ συγκαταβαίνων πρὸς τὰ ὄνειροπολήματα τῆς μοναχῆς Cornuau, ὠργίσθη διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Fénelon ἢ διὰ τὴν ἀδιακόπως αὐξοῦσαν αὐτοῦ φήμην. Ἡ K. Guyon, κλεισθεῖσα εἰς τὴν Bastille καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Vincennes, ἀπέθανεν ἐξορισθεῖσα εἰς Blois. Ὁ δὲ La Combe ἀπέθανεν εἰς Charenton, εἰς τόπον ἄξιον τῶν ὄνειροπολήσεων αὐτοῦ. Τὴν Π' ἐκατονταετηρίδα ἤθελον ἀναγορεύσει αὐτὸν ὡς καὶ τὸν Φραγκίσκον d' Assises ἄγιον πρώτης τάξεως, ἴσως καὶ συγκρίνει πρὸς αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς ἔπραξε τοῦτο φραγκισκανὸς τις μοναχός.

(1) Ἴδε Dr. Lélut, l' amulette de Pascal.

(2) Ἴδε Dr. Brière, des halucinations.

Οἱ ὑπεραπιστῆται τῶν καθολικῶν συναξαρίων θέλουσιν ἴσως εἰπεῖ ὅτι ἐξετίμησα αὐτὰ μετ' αὐστηρότητος. Καὶ τῶντι ἔχουσι δύο συστήματα ἀπολογίας, ἅτινα ἀνευρίσκονται μὲν κατὰ πᾶσαν σελίδα τῶν συγγραφῶν αὐτῶν, φαίνεται δὲ ὅτι ἐμπνεύσιν αὐτοῖς μεγίστην ἐμπιστοσύνην.

Ὁ κόμης Montalembert, διηγήθεις τὸν πασίγνωστον ἄμα δὲ καὶ λίαν παράβολον βίον τῆς ἐξ Οὐγγρίας Ἐλισάβετ, καὶ πάντα τὰ θαύματα τῆς Ἁγίας ταύτης τὰ περιεχόμενα εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ μεσαίωνος, προστίθησι ταῦτα

«Ἄνεφέρωμεν τὰ ὑπερφυῆ ταῦτα φαινόμενα μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριθείας μεθ' ἧς διηγήθημεν καὶ τὸν βίον τῆς Ἁγίας. Καὶ μόνη ἡ ἰδέα τῆς ἀποσιωπήσεως ἢ τῆς ἐπισκιάσεως αὐτῶν ἤθελε φέρεῖ ἡμᾶς εἰς ἀγανάκτησιν ἱεροσυλία θὰ ἦτο, καθ' ἡμᾶς, τὸ νὰ ἀποκαλύψωμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πιστεύομεν ὡς ἀλήθειαν, ἵνα γείνομεν ἀρεστοὶ πρὸς τὸν ἀλαζόνα λόγον τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἢ ἴσως ἐνοχος ὀλιγωρία, διότι τὰ θαύματα ταῦτα διηγούνται οἱ αὐτοὶ συγγραφεῖς, καὶ ἐπισφραγίζει τὸ αὐτὸ κύρος τὸ ὅποιον περιβάλλει καὶ τὰ λοιπὰ γεγονότα τῆς ἡμετέρας διηγήσεως ἢ ἠποροῦμεν τῶντι τίνα κανόνα ν' ἀκολουθήσωμεν ὅπως παραδεχθῶμεν τὸ ἀληθές αὐτῶν εἰς τινὰς περιστάσεις, καὶ ν' ἀποβρίψωμεν αὐτὸ εἰς τινὰς ἄλλας.»

Πῶς συμβιβάζεται ὁ κανὼν οὗτος μετὰ τοῦ παραγγέλματος τούτου τῆς Γραφῆς «Τοῦ δὲ βεβήλου καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ» (1); Τὸ παράγγελμα τοῦτο εἶχεν ἀείποτε ὑπ' ὕψιν ὁ περιώνυμος ἱστορικός Fleury ὅτε παρήνει τοὺς πιστοὺς «νὰ λαμβάνωσιν ὡς ὑπόθεσιν καὶ θεμέλιον τῆς εὐλαθείας αὐτῶν ἀληθείας πίστεως καὶ λόγους τῆς Γραφῆς, καὶ οὐχὶ δόξας σχολείων, ἱστορίας μυθῶδεις ἢ φαντασιώδεις νοουθεσίας.» (2).

Πλὴν τούτου, ἔάν δοκιμάσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ K. Montalembert ποῦ θέλομεν φθάσει; Πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀναμφισβήτητα γεγονότα τὸ πλῆθος τῶν μύθων τῶν περιεχομένων εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βουδδά, τοῦ Ζωροάστρου, τοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν τοιούτων, διότι διηγούνται αὐτοὺς ἱστορικοὶ οἵτινες ἀναφέρουσι πρὸς τούτοις καὶ ἀναντιρρήτα γεγονότα; Παράδοξος τρόπος τοῦ γράφειν τὴν ἱστορίαν, ὁ τρόπος ὁ πηγάζων ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς καθολικῶν θεωριῶν! διότι οὐ μόνον πᾶσαν ἐπιστημονικὴν κρίσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπλούστερα συμπεράσματα τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀνατρέπει ἐκ θεμελίων.

Μεταβαίνο εἰς ἐπιχείρημα τὸ ὅποιον κατὰ πρῶ-

(1) Πρὸς Τιμόθ. Α, 4.

(2) L' abbé Fleury, Hist. ecclés. Λόγ. Η'.

τὴν ὕψιν φαίνεται σπανιώτερον. Λέγεται ὅτι αἱ περὶ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν ἁγίων ἀνακρίσεις γίνονται μετὰ τσαύτης ἀκριθείας, ὥστε ποτὲ δὲν ἀναγορεύονται τις ἐὰν δὲν ἔπραξε μεμαρτυρημένα θαύματα. Καὶ εἰς ἀπόδειξιν φέρουσι ὀγκῶδες βιβλίον τοῦ πάπα Βενεδίκτου ΙΔ'.

Παρατηρητέον ἐν πρώτοις ὅτι αἱ ἀνακρίσεις αὐταὶ ἐπενοήθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ ἄγιοι ἀνηγορεύοντο ὑπὸ τῶν ἐνθουσιῶντων ὄχλων. Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν αἱ ἐγγυήσεις, περὶ ὧν τάσος γίνεται λόγος, εἶναι τοσοῦτον ἀνυπόστατοι, ὥστε πρέπει νὰ ἀνετράφη τις μετὰ τῶν προλήψεων τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ὅπως θεωρῆ αὐτὰς ὀπωσοῦν σπουδαίας. Καὶ τῶντι, τίνες εἶναι οἱ μαρτυροῦντες τὰ θαύματα τῶν ἁγίων; Εἶναι νόες πεπαιδευμένοι, ἐλεύθεροι πάσης προλήψεως; Χωρικοὶ τῆς Καλαυρίας ἢ τῶν Ἀστουριῶν εἶναι ἀξιόπιστοι μάρτυρες τῶν θαυμάτων; Ἄλλ' ἔστω τὸ ἐναντίον τίνα ὅμως πίστιν πρέπει ν' ἀναθέσωμεν εἰς δικαστὰς ἐκλεγμένους μετὰ μὲν μοναχῶν ἐντολῶν ἐχόντων νὰ καταδείξωσι διὰ παντὸς τρόπου «τὸ θεῖον» τῆς ἐκκλησίας εἰς ἣν ἀνήκουσι; Καὶ τοιμᾶ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ καιρὸς δολιότητος παρήλθεν, ὅταν ὁ κληρὸς τῆς Νεκπόλεως πράττη τακτικῶς κατ' ἔτος τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Ἰανουαρίου; Πλὴν τούτου ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὰ συγγράμματα τῶν Ῥωμαίων θεολόγων, ὅταν βλέπωμεν αὐτοὺς παριστάνοντας πάντοτε ὡς θαύματα τὰ γεγονότα, ἅτινα ἐξηγεῖ εὐκολώτατα ἢ νεωτέρα ἐπιστήμη, γινώσκωμεν ἐκ προοιμίων ὁποῖαν ἰδέαν πρέπει νὰ ἔχωμεν περὶ τῶν προκειμένων ἀνακρίσεων.

Ἡ K. Guyon ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον εὐτυχὴς πολλῶν ἄλλων θαυματουργῶν ἄνευ τῆς ἐπιβροῆς τοῦ Bossuet, ὅστις ἐθεώρησεν αὐτὴν ὄργανον ἀντιπάλου πολιτικῆς, ἢ Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἢ ἀνηγορεύει ἴσως αὐτὴν ἁγίαν. Ἄλλ' ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖνος κατώρθωσε νὰ διασπείρῃ ὑπονοίας περὶ τῶν θαυμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς. Εἰς Pays-de-Vaud ὅμως αἱ δόξαι αὐτῆς ἔτυχον εὐνοικωτέρας ὑποδοχῆς, διότι εὐρον ὑπεραπιστῆται καὶ μέχρι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. «Ἐἶχεν ἐμφανισθῆ εἰς Λαυσάνην καὶ μετὰ ταῦτα πολλοί, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι εἶχον ἀληθῆ ἀξίαν, παρεδέχθησαν τὰ δόγματα αὐτῆς ὡς βᾶσιν τῆς ἰδίας θεολογίας, καὶ ἐκαλλιέργουν αὐτὰ μετὰ σεβασμοῦ, τρεπομένου ἐνίοτε καὶ μέχρι λατρίας.» (1)

Ὁ ἀιδέσιμος Dutoit-Membrini ἀνέπτυξε πολλὴν ζῆλον εἰς διάδοσιν τῶν ἰδεῶν τῆς K. Guyon. Τὴν θείαν φιλοσοφίαν, δημοσιουθεῖσαν τὸ 1793, ἐνέπνευσαν προδήλως τὰ πονήματα τοῦ συγγραφέως

(1) J. Olivier, Canton de Vaud, II, 42, 3h.

τῶν Χειμάρων. Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ θεία φιλοσοφία, ἤκμαζεν ἡ γυνὴ ἣτις ἔμελλε νὰ μεταβάλλῃ εἰς πράγματα σχέδιά τινα τῆς K. Guyon, καὶ νὰ προσβάλῃ ἀποτόμως τὰ σοσινιανὰ σχολεῖα τῆς Ἑλβετίας.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

Π Ε Ρ Ι

ΤΩΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἢ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΛΑΣΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΧΑΪΚΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ.

(Συνέχ. Ἴδε φυλ. 300.)

Ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας τῶν γνώμων τῶν διαφόρων συγγραφέων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων προκύπτει βεβαίως ἀσάφεια, (1) προκύπτει ὅμως ἐν, ὑπερμεγάλως συντείνει εἰς τὸν σκοπὸν, τὸ ὅτι οἱ Πελασγοὶ ὑπῆρξαν ὀπωσθήποτε. Καὶ αὐτὸς ὁ μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως περὶ αὐτῶν λαλῶν Γ. Γρότε ὁ πάνυ, δμολογεῖ μὲν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἤκμασαν, τὰ ἔργα, ἢ ἔπραξαν, τὴν σχέσιν, ἣν εἶχον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀρνηθῆ παντάπασιν τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ. Λέγω λοιπὸν, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ὑπῆρξαν καὶ κατόκησαν ἐν Ἑλλάδι πῶς εἶχον ὅμως πρὸς τοὺς Ἕλληνας τοῦτο μένει ἤδη νὰ ἐρευνηθῆ.

Εἶποι τις ἂν ἐνιστάμενος ἄφου ὁ περιώνυμος Γ. Γρότε οὐκ ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος, ἀφου τοσοῦτοι ἕτεροι ἐπίσημοι ἐπὶ σοφίᾳ ἄνδρες τοσοῦτον ἀντιφατικὰς περὶ αὐτῶν γνώμας ἐξήνεγκαν, ἀποτεολμημένον πάντως ἦν τὸ εἰπεῖν ἢ ἐπιμεῖναι πλέον εἰς τὸ ὄντως ἀκνωθῶδες τοῦτο ζήτημα.

Ὁμολογοῦμεν καὶ κηρύττομεν τὴν ἱστορικὴν δεινότητα τοῦ Ἁγγλοῦ Γ. Γρότε, καὶ τὰς ἐπιμόνους ἐρεῦνας ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς Γερμανίας, οἷς ἡ Ἑλλὰς ἔστι καὶ ἔσται ἐσχεῖ εὐγνώμων καὶ οφειλέτις. Γινώσκω καλῶς τὴν τε δυσχέρειαν τοῦ ζητήματος καὶ τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν. Δὲν

(1) Ἐπίσης ὑπάρχει ἀσυμφωνία καὶ εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος, τῶν μὲν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πειρωμένων νὰ παραγάγωσιν αὐτῷ (πέλα—ἄργος—ἄργρος—πεδινόος) πέλας (=πάρος, πρότερον) γεγονότος καὶ δὴ παλαιγενεῖς πελαργοί, πελαγόνες, πελιγόνες, πέλοπες, πέλιοι, (=πέλιοι πέλειαι—περιστέρα λευκῆ, παλαιοὶ ἐπομένως (πελαοὶ Σκιπ. ὁ γέρων, παλαιός) τὴν δὲ ἐκ Σανσκριτικοῦ babarea =λευκῆ, ἢ ἐκ τοῦ Σημιτικοῦ Pelischi, Pelaschi, =μετανάσταται ἀποικοὶ ἀπ' Αἰγύπτου καὶ μεσημβρίας.

συστέλλομαι να δηλογοήσω, ότι ως προς το ζήτημα τουτο ομοιάζομεν ανθρώπω εισερχομένω εις σκοτεινὴν θάλαμον καὶ μηδὲν ὄρωντι τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα· ὅς δραζόμενος σκεύους τινὸς καὶ ἐξεληθὼν, ἐξετάζει αὐτὸ εἰς τὸ φῶς, καὶ κρίνει περὶ τοῦ θαλάμου καὶ τῶν ἐνοικούντων κτλ. πιθανὸν να σφάλῃ εἰς τὰς κρίσεις του. Οὕτω καὶ ἐγὼ· δὲν διατείνομαι, ὅτι αἱ κρίσεις μου εἰσὶ κατὰ πάντα ὀρθοτάται· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· προτείνω τὸ δοκοῦν ἐμοὶ ὀρθὸν καὶ εὐλογον· ἀναστὰς ἕτερος δεῖξάτω τὸ ὀρθότερον· οὐδεὶς φθόνος! Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Μετὰ τὸν Baehr ἔρχεται κατόπιν ἕτερος Γερμανὸς ὁ Lorenz Diefenbach ἐκδοῦς πέρυσι τὸ νεώτερον ἐθνολογικὸν τῆς Εὐρώπης σύγγραμμα, ἐπιγραφόμενον *Origines Europaeae. Die Alten Völker Europas mit ihren Sippen und Nachbarn. 1861*. ὁ Diefenbach εἶδε βεβαίως καὶ τὰ τοῦ Baehr, εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ πρὸ τοῦ Baehr γεγραμμένα περὶ Πελασγῶν. Καταλέγων οὖν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης ἔρχεται μεταβαίνων ἐξ Ἀσίας εἰς Εὐρώπην φυσικῶ τῷ λόγῳ πρῶτον εἰς τοὺς Πελασγοὺς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν Ἑλληνοϊταλικὴν (Ἑλληνολατινικὴν ὁμοφυλίαν τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς φυλῆς, λέγων ἐν σελ. 53 αὐταῖς λέξεσιν ὡδὶ· «*Indem wir endlich Europa betreten, so sind die ersten sicheren Indo-europaeer, welchen wir in dieser Richtung begegnen, die Griechen. Sie sind die eine Abtheilung einer Gruppe, welche die beiden herrlichen Halbinsel des Europaeischen Südens bewohnt, und welche wir deshalb die griechisch—italische (Italograeken) nennen, der kurze wegen mitunter auch die Pelasgische.*»

Μετὰ δὲ ταῦτα λέγει, ὅτι ἐν τε τῇ Ἑλλάσσει Ἀσία καὶ ταῖς νήσοις, ἔτι τῇ κυρίως Ἑλλάδι καὶ τῇ μεγάλῃ Ἑλλάδι ὀπισθεν τῶν Ἑλλήνων φαίνονται λαοὶ τινες ἢ σκιαὶ λαῶν, ἔσθ' ὅτε πράγματι παρ' αὐτοῖς καὶ μόλις ἀπ' αὐτῶν διακρινόμενοι, ἔτι δὲ καὶ μετ' αὐτῶν συγχωνεύμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ *Πελασγοί*. Τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ τοὶ γενόμενοι πρὸς τοὺς μετὰ ταῦτα Ἑλληνας ὡς τὸ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς μετέπειτα χριστιανούς Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους, κληθέντας ἀπογόνους των, δηλωτικὸν τῶν ἐθνικῶν, δὲν δυνάμεθα ὡς πολλοὶ ποιοῦσι, να θεωρήσωμεν ὡς δηλωτικὸν λαοῦ τινος μὴ ὑπάρξαντος· δὲν θεωρεῖ αὐτοὺς ὑπάρξαντας καὶ ἐν Ἑλλάδι οἰκήσαντας, καὶ ἰκανῶς διεσπαρμένους ὄντας· εὐρίσκει αὐτοὺς μνημονευομένους παρ' Ἡσιόδῳ καὶ Ἡροδότῳ ὡς τοὺς παναρχαίους κατοίκους τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, εἶτα δὲ καὶ τῆς Πελοποννήσου· τινὲς, λέγει, θεωροῦσιν αὐτοὺς ὡς ἀρχαιοτάτους ἐπήλυδας εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἄλλοι ὡς τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς

τῶν Ἀργείων καὶ Ἀρκάδων. Κατὰ τὸν Ἀκουσίλαον παρ' Ἀπολλοδώρῳ 1, 2, III, 8 ὁ Ἄργος καὶ Πελασγὸς ἦσαν υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Νιόβης. Ὁ Ἡρόδοτος Z, 94—Πελασγοὺς λέγει, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν, τοὺς Αἰολεῖς, καὶ τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ Ἴωνας καὶ τοὺς ἐν ταῖς νήσοις. Ὁ δὲ Διωνύσιος Ἑλληνας ἐκ Πελοποννήσου, ὡς εἴρηται.

Αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ Πελασγοὶ φαίνονται τοῖς μετέπειτα Ἑλλήσιν ὡς ἑτερογλώσσοι βάρβαροι, αἱ περὶ τοῦτου μαρτυρίαι τοῦ Ἡροδότου καὶ Στράβωνος προσνήχθησαν ἤδη. Ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν Πελασγοὶ ἐκ Πελασγῶν κατὰ διαδοχὴν ὄντες, μετέπειτα δ' ἐκληθήθησαν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, Ἕλληνας, μαρτυρεῖται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἡροδότου. «*Ἀθηναῖοι ἐπὶ μὲν Πελασγῶν οἰκόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοί*». (Ἡρ. Η, 44) (1) μάλιστα οἱ ἀπόγονοι τῶν Κραναῶν Πελασγῶν.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου διεσώζοντο Πελασγοί, ὧν ἡ γλῶσσα ἦν βάρβαρος καὶ διάφορος τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ἡ περὶ τοῦτου μαρτυρία τοῦ ἱστορικοῦ προσνήχθη ἤδη. «*Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι· εἰ δὲ χρεῶν καὶ τούτοις (Κρηστωνιῆταις Πλακινῶσι καὶ Σκυλακησὶ) τεκμαιρόμενον λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαροι γλῶσσαι ἰέντες· καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται (Πελασγοί) οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφείας περιοικόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακινῶι (Πελασγοὶ καὶ οὗτοι)· σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι*». Ἐπειδὴ ἡ Κρηστωνὴν ἦν πόλις ἐπὶ Θράκης μεταξὺ Ἀξιοῦ καὶ Στρυμόνος ποταμοῦ, ἡ δὲ Πλακία καὶ Σκυλάκη ἐν Μυσίᾳ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κυζήκου ὡς σημειοῦται ἐν τοῖς Κιπέριου πίναξι ἐν ἀρ. 16 καὶ 19, ἔπεται ὅτι οἱ Πελασγοὶ οὗτοι δὲν ἐλάλουν οὔτε θρακιστὶ (οἱ Κρηστωνιῆται), οὔτε μυσιστὶ (οἱ τῆς Πλακίας καὶ Σκυλάκης κάτοικοι), ἀλλὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν ἰδίωμα τὸ Πελασγικόν, ἔχοντες που καὶ τὸ τῶν συνοίκων λαῶν, διὸ ἐκαλοῦντο καὶ δίγλωσσοι, ἰδίως παρὰ Θουκυδίδῃ (Δ, 109). (2)

(1) Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα περὶ τῶν συνοίκων τοῖς Ἀθηναίοις Πελασγῶν τῶν μετέπειτα ἐλλήνων εἰς Ἀττικὴν, περὶ ὧν ἐσημειώθη ἀνωτέρω.

(2) Καὶ οἱ Αἰτωλοὶ καὶ Ἀθαμᾶνες καὶ Ἀκαρνᾶνες καὶ τινες τοῦ Ἠπειρωτικοῦ λαοῦ ἐθεωροῦντο βάρβαροι βεβαίως διὰ τὸ τραχὺ τῆς τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν. Ὁ Στράβ. β', 463 λέγει «*Τοὺς Αἰτωλοὺς ἔθνος εἶναι μηδεπώποτε γεγενημένον ὑπ' ἑτέροις*· ὁ αὐτὸς αὐτόθι 449 ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν Ἀθαμᾶνων, Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων οἷς ἄπασαν ὁ Αἰθίος καὶ Μακεδόσι μίαν γλῶσσαν ἀποδίδει, ὁ Θουκυδ. καὶ ὁ Πολύβιος θεωροῦσι τοὺς Αἰτωλοὺς κατὰ μέγα μέρος βαρβάρους Θουκ. Γ', 94 «*ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν*». Οἱ Ἥλετοι δὲ καὶ οἱ Κᾶρες (συντασσόμενοι) ὡς τραχύφωνοι καὶ ἀσαφεῖ τῆν φωνὴν ἔχοντες· καὶ ὁμοῦ αὐτοὶ

Ὁ Ἡρόδοτος παρατηρῶν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ πελασγικοῦ τοῦ λαοῦ τούτου ἰδιώματος, τῶν ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ Πελασγῶν, καὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες εἶχον ἤδη πολὺ προβῆ εἰς τὸν πολιτισμὸν, λέγει ὅτι τὸ Ἀττικὸν ἔθνος «*ἐκ Πελασγικόν, ἄμα τῇ μεταβολῇ τῆς Ἑλλήνας καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε*». Ἐννοεῖται λίαν εὐκόλως, ὅτι ὁ ἱστορικὸς θεωρῶν τὴν ὄντως μεγάλην διαφορὰν τῶν δύο ἰδιωμάτων, ἠδύνατο να συμπεράνη, ὅτι τῶν ἀπολιτίστων καὶ ἀγροίκων Πελασγῶν ἡ γλῶσσα, τῶν Κρηστωνιατῶν φέρ' εἶπειν, οὕσα ἀγροίκος καὶ ἀκανόνιστος, καὶ τραχεῖα (ὅ δὲ βάρβαρος) ἠδύνατο να θεωρηθῆ ξένη καὶ βάρβαρος παραβαλλομένη πρὸς τὴν τὸ τότε ἰκανῶς ἀνεπτυγμένην καὶ ἀρμονικωτάτην τῶν Ἀθηναίων γλῶσσαν· ἠδύνατο ὁμοῦς ἡ μὲν μία να εἶναι βάρβαρος καὶ τραχεῖα, καὶ ἀκανόνιστος, ἡ δὲ εὐφώνος καὶ ἀρμονικῆ, ἐν τούτοις ὁμοῦς να ὑπάρχη ἡ ἀρχικὴ μεταξὺ τῶν δύο συγγενεῖα· ὅπερ διαφεύγει τὸν Ἡρόδοτον, ὅτι δηλ. τὸ νεώτερον Ἀττικὸν ἰδίωμα, τὸ ἐπὶ Ἡροδότου, ἠδύνατο να ἀναπτυχθῆ καὶ μορφωθῆ παραγόμενον λίαν πρωίμως ἐκ τῆς Πελασγικῆς γλώσσης τῶν παναρχαίων κατοίκων τῆς Ἀττικῆς Πελασγῶν.

Ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ XXV, λέγει, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων ὡς πρὸς τῶν νεωτέρων ἐθεωρεῖτο βάρβαρος (1) καὶ πολὺ ἀπέειχεν αὐτῆς, ἐπειδὴ ἡ δυσκόλως ἢ πάντως δὲν ἐροεῖτο. «*Ἐνωῶ γὰρ, ὅτι πολλὰ οἱ Ἕλληνας ὀνόματα, ἄλλως τε καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς βαρβάροις οἰκοῦντες, παρὰ τῶν βαρβάρων εἰλήφασιν*». Ἀλλὰ περὶ τοῦτου μετὰ μικρόν.

Ὅθεν μείναντες οἱ Κρηστωνιῆται καὶ λοιποὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου Πελασγοὶ ἀπομεινωμένοι ἐκπαλαί, πιθανῶς ἐτήρησαν τὸ πανάρχαιον Ἑλληνικὸν ἰδίωμα, ὡς οἱ Ἰσλανδοὶ τὸ πανάρχαιον βόρειον ἰδίωμα, οἱ Τσάκωνες τὸ λακωνικόν, ἔτι δὲ καὶ οἱ Λαζοὶ τὸ λαζικόν, ἀρχαῖον Ἑλληνικόν· διότι τῶν ἀποίκων τούτων Πελασγῶν (Κρηστωνιατῶν καὶ λοι-

οὔτοι οἱ καλοῦμενοι βάρβαροι ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων δὲν φαίνονται μὴ ὄντες Ἕλληνας· τὸναντίον ἦσαν μάλιστα πάντοτε Ἕλληνας. Diefenbach σελ. 64. Κ. Παπαρ. Ἑλ. Ἰστ. Β', 459.—Schömann's gr. Alterthümer 2 Band. S. 101.—

(1) Ὅτι ἐνταῦθα ἡ λέξις βάρβαρος σημαίνει μᾶλλον τὴν τραχεῖαν καὶ βαρβαρόφωνον καὶ μὴ ἐννοουμένην εὐκόλως γλῶσσαν, οὐχὶ καὶ πάντως ξένην, δηλ. «*Ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ ὄνομα βάρβαρος ἀλλ' ἄλλοτε παρ' ἄλλοις ἐδήλου, εἰς ὃ δὲ οἱ περὶ Ἠπείρου ἐκ παρέργου ἢ ἄλλως γράψαντες οὐ προσέσχον τὸν νοῦν, οὐκ οἶδ' ὅτι παθόντες· καὶ δὴ καὶ Ἐφορος εἰκεν Ἠπειρώτης βαρβάρους εἶπειν, ὡς δοκεῖ ἐκ Σκύμου (ἀκρίτως γράφοντος) καὶ Στράβωνος κατ' Ἐφορον γράφοντος καὶ Ἠπειρώτης βαρβάρους λέγοντος. Καὶ Ἐφορος μὲν ἦτοι τῆς γλώσσης ἕνεκα οὐχ ὁμοίως ἔλωε μὰ Δία τότ' εἶναι δυναμένης τῆς Ἰωνικῆ ἢ Ἀττικῆ (πῶς γὰρ οἷα τ' ἦν ἡ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Ἀττικῇ φεῖ τοι τελειότερα γιγνομένη καὶ πολὺ μεταβαλλομένη ἢ αὐτῇ τῇ Ἠπειρωτικῇ*

πῶν) ἔνθεν μὲν κεχωρισμένων τῶν ὁμοφύλων των, ἔνθεν δὲ μεταξὺ ἑτερογλώσσων γειτόνων οἰκούντων, ἢ γλῶσσα οὐ μόνον μονομερῆ τινα μόρφωσιν ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων ὡς ἐκ τῆς κοινῆς μητρὸς ἀπέκλινε, καὶ μὲν καὶ κρᾶμά τι ἐγένετο πελασγικῶν καὶ βαρβαρικῶν λέξεων, ἐκ δὲ τούτων παρήχθη jargon τι τούτοις μόνοις τοῖς ἀποίκους καταληπτὸν, τὸ ὁμόγλωσσον ὁμοῦς αὐτῶν «*σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι*» ἰκανῶς διεστηκῶν ἀπ' ἀλλήλων, δεικνύσι τὴν κοινὴν καταγωγὴν. Μένει δὲ ἡ γλῶσσα ἄμορφος καὶ ἀκανόνιστος, ὅσα ὁ λαλῶν αὐτὴν λαὸς ἐμμένει σταθερῶς ἀμετάβλητος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ καταστάσει καὶ ταῖς ἐννοίαις· τανάπαλιν δὲ ἡ γλῶσσα μορφοῦται καὶ ἀναπτύσσεται καὶ κανονίζεται, ὅσα ὁ λαὸς ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς ἱστορίας δραστηριώτερον ἐργάζεται· ἐκ τούτου λίαν ἰκανῶς ἐξηγεῖται ἡ διατήρησις τοῦ παναρχαίου Πελασγικοῦ ἰδιώματος παρὰ τοῖς μεμεινωμένοις τούτοις λαοῖς.

Εἴρηται δὲ ὅτι ὁ Πλάτων λέγει, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων πρὸς τῶν νεωτέρων ἐθεωρεῖτο βάρβαρος· τοῦτο δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς θεωρίας τοῦ Ἡροδότου «*Ἄ μὲν τοῖνον ἐγὼ ἤσθημαι περὶ τῶν πρώτων ὀνομάτων, πάνυ μοι δοκεῖ ὑβριστικὰ εἶναι καὶ γελοῖα*». Ἀκολούθως δὲ λέγει, ἀδιάφορον παίζων ἢ σπουδάζων, (1) τὸ κίειν (=εἶναι, πορεύεσθαι, Γερμ. gehen) ξενικόν, Ἑλληνικὸν ὅν ἀρχαιότατον καὶ παρ' Ὀμήρῳ ἀπαντώμενον. Οἱ Ἕλληνας ὄντως εἶχον παραλάβει παρὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν λέξεις τινὰς, οἷον, πῦρ· «*φανερὸν τέ εἰσιν οὕτως αὐτὸ καλοῦντες Φρύγες, μικρόν τι παρακλίνοντες, καὶ τό γε ὕδωρ καὶ τοὺς κύνας καὶ ἄλλα πολλά*». Ἐὰν ἐνταῦθα ὁμοῦς ὁ Πλάτων ὀνομάζῃ τοὺς Φρύγας, εἰς τὸ ἀκόλουθον

οὕσα διατελεῖν, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίας οὐ μεγάλης ἢ οὐδεμιᾶς οὐσης; ἢ ὡς δὴ τῶν Πελασγῶν βαρβάρων γενομένων (μὴ Ἑλλήνων) Ἠπειρωτῶν δὲ Πελασγῶν ὄντων, ὃ ἢ δὴ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἄλλοι ἀποδέδεικται οὐκ ὀρθῶς ἔχον· Στράβων δὲ τότε γένος καὶ τὴν γλῶσσαν Ἑλλήνων διαφέρειν ἔπειτα τοὺς Πελασγοὺς, οὗ ἕνεκα καὶ Ἠπειρώτας Πελασγοὺς γεγονότας καὶ δὴ καὶ τὸν βίον καὶ τὴν παιδείαν, ὧν ἕνεκα τῶν Ἠπειρωτῶν Ἑλλοὺς λέγει βαρβάρους, ὡς δὴ ὑπ' Ὀμήρου ἀνιπτόποδας, χαμαιεύνας λεγομένους! ταῦτα δὲ δηλ. ὅτι ἀρχαιολογῶν. Ἑλλοὺς δὲ καὶ Σκύμνας ὁ καλὸς ἐννοεῖν δοκεῖ λέγων ὡδὶ· «*Ἐν τῇ μεσογαίᾳ δ' εἰσὶ μιγάδες βάρβαροι, οὓς καὶ προσοικεῖν φασὶ τῷ χρηστηρίῳ*». Καλίστα δὲ πάντων ἦδει Ἠπειρώτας Ἡρόδοτος καὶ Πολύβιος, οἱ δὲ ἄρα δὴ οὐδαμῶς τὸ παρὰ παν διακρίνουσιν αὐτοὺς (Πελασγοὺς ὄντας) τῶν Ἑλλήνων. Εἰ δὲ καὶ Σκύλαξ καὶ Σκύμης καὶ ἄλλοι τις Ἠπειρώτας βαρβάρους λέγουσι, τί κἄν πάθοι τις; Δ. Σεμιτέλου Ἠπειρ. Σελ. 25 Σημ. 10. ἔτι Κ. Ἀσωπίου Σ. Π. Β' τμ. Γ', Κεφαλ. Α' § 42—48 Σελ. 827—831 τῆς β' ἐκδ.—ἔτι Λεξικόν Passow καὶ Rost ἐν λέξει.

(1) Περὶ τῶν ἐν τῷ Πλάτωνος Κρατύλῳ παραγωγῶν ἔρα μοι Κ. Ἀσωπίου εἰς. εἰς Πίνδαρον Σελ. 33.

χωρίον XXXVI συνέχεν ἴσως τὴν ἰδέαν τῶν ξένων καὶ γεναρχῶν, τῆς δανείσεως καὶ τῆς περαιτέρω ἐκ τοῦ πρώτου διαμορφώσεως· ὅ ἐστιν, οἱ ξένοι οὗτοι κατ' αὐτὸν βάρβαροι ἠδὲν ἴσως εἶναι καὶ γενάρχη αὐτῶν ἀντὶ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νὰ δανεισθῶσι, καὶ νὰ παραλάβωσι λέξεις, ἠδὲν ἴσως τὸ ὑπάρχον στοιχεῖον τῆς γλώσσης τὸ ἄμορφον, ὅπερ ἐθεώρουν ἔπειτα γελοῖον οἱ ἱκανῶς μεμορφωμένοι Ἀθηναῖοι, μορφῶσαι καὶ ἀναπτύξαι βαθμηδὸν ὡς πάντως ἐγένετο· «παρὰ βαρβάρων τινῶν αὐτὰ (τὰ πρῶτα ὀνόματα) παρελήφθημεν. Εἰσὶ δὲ ἡμῶν ἀρχαιότεροι βάρβαροι.» παρβλ. τὰ τοῦ Ἐκαταίου περὶ τούτου. Ἀκριβῶς δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰκαζόμεναι ὡς βαρβαρικαὶ λέξεις καὶ παρεληφμέναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ὡς πῦρ, κύων, ὕδωρ κτλ. εἰσὶ βεβαίως Ἰνδοευρωπαϊκὰ καὶ πιθανῶς ἀρχαῖαι τινες ἑλληνικαὶ ἀντικαταστάσαι ὑπ' ἄλλων ἐν ταῖς πλείστασι τῶν νῦν διαλέκτων γνησίως ἑλληνικῶν. Τοῦτο λοιπόν, ὅπερ βλέπομεν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἱκανῶς εἰκαζόμεν, συνδυαζόμενον μετὰ τοῦ Θουκυδιδείου «τὴν Ἀττικὴν ἀνθρωποὶ φῶκον οἱ αὐτοὶ αἰεὶ» μὲ πείθει, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν τῶν ἀρχαίων Πελασγῶν ἀπόγονοι καὶ κατὰ διαδοχὴν Πελασγοί· ἡ δὲ γλῶσσα τῶν μεταγενεστέρων Ἀθηναίων, ἐπὶ Ἡρόδοτου καὶ Θουκυδίδου παρήχθη καὶ ἐμορφώθη ἀπὸ μητρὸς τῆς πελασγικῆς· τοῦθ' ὅπερ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Ἡρόδοτον νὰ εἴπῃ ὅτι, οἱ Ἀθηναῖοι Πελασγοὶ ὄντες, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἑλλήνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθον· ἡ δὲ μεταβολὴ αὕτη ἐγένετο ἀρὰ γε διὰ βιαίας τινὸς ἐξωτερικῆς ἐπιβροῆς· οὐχὶ βεβαίως. Μὴ γενομένης λοιπὸν ἐξωτερικῆς ἐπιβροῆς εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην, ἔπεται ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ὀμιλίᾳ κληθέντες Ἕλληνες καὶ τὸ ἑαυτῶν ἰδίωμα ἰδιοβροῦς μορφώσαντες, ἦσαν Πελασγοὶ ἀνέκαθεν καὶ τὸ μετέπειτα, μέχρις ὅτου ἐκλήθησαν Ἕλληνες, μεταβαλόντες οὕτω δὴ μόνον ὄνομα. Ἐξάγεται λοιπὸν, ὅτι καὶ τὸ κατ' Ἀθηναίους οἱ Πελασγοὶ ἦσαν τῶν Ἑλλήνων λίαν συγγενεῖς μᾶλλον δὲ προπάτορες.

(1) Παρβλ. Schömann's Gr. Alt. erst. Band. S. 324—327.

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων περὶ Ὀρφείας παραδόσεως, Ὀρχυρίος, Εὐμόλπου καὶ τῶν θρακοπελασγικῶν ὀρχυρίων ὁ Diefenbach εἰκαζεῖ ὅτι εὐρον πρὸ αὐτῶν οἰκοῦντας τὴν Ἑλλάδα τοὺς Θρακῆς οἱ Πελασγοὶ (1). Τούτων ὅμως ὑπάρχουσι τεκμήρια σαφέστερα καὶ μολονότι καὶ αἱ παραδόσεις αὗται ὑπεμφαίνουσιν ἀρχαίαν τινὰ πρὸς ἀλλήλους οἰκειότητα, ἀλλ' ὅμως οἱ κάτοικοι τῶν δυτικωτέρων χωρῶν τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας ἀνήκον εἰς τὴν θρακικὴν φυλὴν· τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ὅμως οὐδεμίαν σπουδαίαν διάκρισιν καταδεικνύουσι μετὰ τῆς γλώσσης, τοῦ θρησκευματος καὶ τῶν ἠθῶν τῶν Τρώων καὶ τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ τὴν κατὰ κτλ. τῶν Ἰλίου Ἑλλήνων.

Κατὰ τὸν Schömann φαίνεται ὅτι τὸ τῶν Πελασγῶν ὄνομα ἦν ἐνός τινος τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἑλλάδος ἐθνῶν· βαθμηδὸν δὲ, ὡς δείκνυσιν ἡ ἱστορία, ὅτε τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα ἐπεξετάθη καὶ ἐξενίκησεν ἅπασιν τοῖς τὴν Ἑλλάδα οἰκοῦσι λαοῖς μετὰ παρέλευσιν βεβαίως πολλῶν χρόνων, τότε τὸ τῶν Πελασγῶν ὄνομα ἐθεωρήθη καὶ ἀπεδόθη ὑπὸ τῶν ἱκανῶς μεταγενεστέρων τῆς Πελασγικῆς περιόδου συγγραφέων ὡς κοινὴ ἐπίκλησις ἅπασιν τοῖς προελληνικοῖς λαοῖς· τοῦτο θεωρεῖ σαφέστερον καὶ μᾶλλον ἀναμφίβολον.

Ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ πείθει με περισσότερο εἰς τὴν συγγένειαν τῶν Πελασγῶν καὶ Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν τούτων ἀπ' ἐκείνων καταγωγὴν, εἶναι τὸ Πελασγικὸν τῶν λαῶν τῆς Ἀρκαδίας· ἡ Ἀρκαδία ἀνέκαθεν διὰ τὸ δυσπρόσιτον τῆς χώρας δὲν ὑπέστη μεταστάσεις, οὔτε ἄλλαι φυλαὶ μετηνάστευσαν εἰς αὐτὴν καὶ ἀνεμίγησαν μετὰ τῶν κατοίκων αὐτῆς, τοῦλάχιστον ἅπαντα ἡ ἀρχαιότης ὁμολογεῖ τοῦτο· ὁ Θουκ. Α, 2 λέγει «μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἡ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη καὶ Βοιωτία, Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας»· οἱ Ἀρκάδες ἐκχυῶντο καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι αὐτοὶ μόνον ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἦσαν αὐτόχθονες. Ὁ Ἡρ. Η', 73 λέγει «Οἰκεῖ δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνη ἐπτὰ· τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔθνη κατὰ χώραν ἴδρται νῦν τῇ καὶ πάλαι οἰκεῖν Ἀρκάδες τε καὶ Κυρῆοι. Ὁ Στράβ. Η', 8 λέγει «Δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων Ἀζῆνες τε καὶ Παρράσιοι καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι.» Γνωστὸν δὲ, ὅτι ἡ χώρα αὕτη κατωικήθη ὑπὸ Πελασγῶν. Ὁ Ἡρ. Α', 146 λέγει «Ἀρκάδες Πελασγοί» (2)· τὸ βαλκανηράγον δηλοῖ τὸ παναρχαῖον αὐτῶν. Ἡρ. Α, 66. Ἰδίως ὁ Παισαυτίας Ἀρκάδ. Η', 1, 2, 4 — καὶ ὁ Στράβων (ἔνθα ἀνω-

(2) Αὐτόθι Σελ. 80. Ἄβελ. Μακεδ. Σελ. 45.—

(1) Ὅπερ ἐν μέρει παραδέχεται καὶ ὁ Kruse Hellas 1. S. 426 καὶ 462 λέγων, ὅτι τὸ ὑπὸ Ἡροδοτοῦ λεγόμενον δὲν ἀπέχει τοῦ ἀληθοῦς· ὅτι μέρος μόνον τῆς Ἀρκαδίας φησὶ ὑπὸ Πελασγῶν, τὸ δὲ μετῶν ὑπὸ ἄλλων λαῶν διαφόρων αὐτῶν. Ἰδε Baehr εἰς Ἡρῶδ., Α, 146 τὴν αὐτόθι σημείωσιν.

τέρω) κατ' Ἐφορον νομίζοντα τοὺς Πελασγοὺς κατὰ τὸν παρὰ Παισαυτίας (αὐτόθι) μῦθον, παρ' αὐτοῦ ἐδιδάχθησαν τὰ πρῶτα τοῦ βίου στοιχεῖα. Οὐδόλως φαίνεται ἀπιθάνον, ὅτι οἱ κχυόμενοι ἐπὶ τῇ προελληνικῇ αὐτῶν Ἀρκάδες (Λεξ. Passow καὶ Rost ἐν λ.) αὐτόχθονες καὶ παλαιγενεῖς, ἦσαν κατὰ διαδοχὴν Πελασγοὶ ἅτε μὴ ὑποστάντες μεταναστάσεις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀρκάδες δὲν διέφερον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατ' οὐδὲν, εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν ἀπλότητα τῶν ἠθῶν (βεβαίως διὰ τὸ ἀμειγέστερον) καὶ τὸν πατριαρχεικὸν βίον, φαίνεται, ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἦσαν συγγενεστάτοι καὶ προπάτορες τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἀρκάδες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, μόνον δὲ αὐτοὶ κατ' Ἡρόδοτον ὑπὸ Δωριέων οὐκ ἐξανέστησαν. Γλῶσσαν διάφορον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων δὲν ἐλάλουν. Ὁ χρησμός ὁ δοθεὶς τοῖς Λακεδαιμονίοις (Ἡρ. Α, 66) δείκνυσιν τὸ διὰ τὴν ἀρχαιότητα ἴσως σεβαστὸν τῆς Ἀρκαδικῆς χώρας. «Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὗτοι δῶσω. Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλκανηφόροι ἄνδρες ἔασι, οἱ σ' ἀποκαλύσουσιν.» Ὁ Κ. Παπαρῆγηόπουλος ἐν Ἑλλ. Ἱστορ. Β', 215 λέγει περὶ αὐτῶν. «Ἡ χώρα αὕτη (ἡ Ἀρκαδία) οὐδέποτε εἶχε δεχθῆ ξένους ἐποίκους· καὶ ὅμως οἱ ἰθαγενεῖς αὐτῆς κάτοικοι οὔτε κατὰ τὸν χαρακτῆρα, οὔτε κατὰ τὴν γλῶσσαν διέφερον οὐσιωδῶς τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν φύλων, ἐξ ὧ δὴ ἴσως ὁπόσον συγγεῖν ἦσαν ἀνέκαθεν ὅλα τὰ φύλα ταῦτα.» (1) ὁ Schömann προσέτι (Εἰσ. Σελ. 7 Τόμ. 1.) «Καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀναμφίβολως ἔθνος πελασγικὸν κλητέοι εἰσὶ, λαμβανομένου τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ὀνόματος ὡς ἀντιπάλου τοῦ μετέπειτα ἐκνικῆσαντος Ἑλληνικοῦ, ἀν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἑλλήνες πάλιν οὐδὲν ἄλλο ἦσαν βέβαια, ἡ κλάδος τοῦ πελασγικοῦ στελέχους.» ὁ αὐτὸς S. 122 (Τόμ. 1.) Ἡ πανηγυρικὴ ἀπόκρισις τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς πρέσβεις τῶν Σπαρτιατῶν παρ' Ἡρ. Η', 144 «τὸ ἑλληνικὸν ἐὸν ὁμοίωμα τε καὶ ὁμόγλωσσον καὶ θεῶν ἰδρύματα τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἡθεάτε ὁμοτροπα» οὐδεμίαν φυλετικὴν διάκρισιν ἐμφαίνουσα μετὰ αὐτῶν αἱ ἀρχαιοτάτα σιστάσαι Ἀμφικτυονίαι τὸ ὁμόφυλον καὶ ὁμοίωμα πάντως δηλοῦσαι τὰ ἀνωτέρω περὶ Ἀθηναίων, Αἰτωλῶν, Ἀκαρνανῶν καὶ ἄλλων εἰρημένα· πάντα ταῦτα μὲ πείθουσιν, ὅτι οἱ τὴν Ἑλλάδα οἰκοῦντες λαοὶ ὁμογενεῖς ὄντες τὸ ἀνέκαθεν κατήγοντο ἀπὸ τῶν Πελασγῶν, οὗτοι δὲ οὐδόλως ἦσαν διάφοροι τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ συγγενεστάτοι καὶ προπά-

Καὶ αὐτὸ τῆς Πελοποννήσου τὸ ὄνομα δύναται νὰ θεωρηθῆ παραχθὲν ἐκ τῶν Πελοπόνων, λαοῦ τινος ὀνόματος ἐτέρας μορφῆς τοῦ τῶν Πελασγῶν· καὶ ὁ μῦθος ἐπὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πέλοπος τοῦ Ταντάλου ἐκ Φρυγίας δηλοῖ τὴν μετὰ τῆς Ἑλάσσονος Ἀσίας τοῦ λαοῦ τούτου σχέσιν. Schömann's ἐνθά ἀνωτέρω Σ. 22 ἐν σημειώσει 2.

(1) Ὁ Schlosser ἐνθά ἀνωτ. 1. Band, S. 173 καὶ 260.

τορες αὐτῶν. Οὐδόλως δὲ παράδοξον φαίνεται εἰ ἐν τοῖς προελληνικοῖς λαοῖς, πελασγικῆς φύσεως, οἶον, Καύκωσι, Κούρησι, Λέλεξι, Καρσί, Λαπίθαις, Πεζβαίβοις, Μινύαις, Φλαγύαις, Ἐπειοῖς καὶ συγγενεσὶ τισί, Θραξίν, ἦσαν καὶ φύλα τινὰ μὴ Πελασγικὰ, Φιλισταῖοι ἢ Φοίνικες, ὧν ὅμως ἐγκαταστάσεις οὐδόλως μνημονεύονται ἐν τοῖς Ὀμ. ἔπεσιν.

(Ἐπειτα συνέχεια.)

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 300.)

Γ'. ΣΕΒΑΣΤΟΥΠΟΛΙΣ.

Ὁ ἀπὸ Εὐπατορίας εἰς Σεβαστούπολιν πλοῦς εἶναι κατὰ τοῦτο μονότονος, ὅτι ἡ παραλία, ἣν παραπλέει τὸ ἀτμόπλοιο, πετρώδης οὖσα κατὰ μέγα μέρος καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητος δὲν παρέχει τῷ ὀφθαλμῷ ἀξιωματικὴν τινὰ ἢ τερπνὴν θέσιν. Ἀλλ' ἡ ἡμέρα, τὴν ἑαρινὴν τῆς περιθέρια ἐσθῆτα, ἐστὶλθεν ἐν ὄλῃ τῇ ἀνηρᾷ αὐτῆς λαμπρότητι, ἡ θάλασσα ἦτο ἀτάραχος, καὶ αἱ κινήσεις τῶν ἐπιβατῶν, ἀραιωθέντων ἐν Εὐπατορίᾳ, ἦσαν ἐλευθερώτεροι, ὅπερ, ὡς γνωρίζουσιν οἱ περιηγηταί, συντελεῖ οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ εὐχάριστον τῆς ὁδοιπορίας.

Μετὰ τετράωρον πλοῦν εἰσηρχόμεθα εἰς τὸν περὶ φημον τῆς Σεβαστουπόλεως λιμένα. Ὁ λιμὴν οὗτος φέρει ἐπαξίως τὸ ἐπίθετον, τὸ ὅσοτον τῷ ἔδωκεν· διότι ἐκ φύσεως εἶναι τοσοῦτον εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῆς, ὥστε καὶ εἰς τὰ μεγαλείτερα πλοῖα παρέχει ἐν καιρῷ τρικυμίας καὶ χειμῶνος ἄστυλον δυσεύρετον καὶ καταφύγιον μοναδικόν.

Πλάτῃς τῆς θαλάσσης βραχίων σχηματίζει κόλπον βαθὺν πρὸς δυσμὰς τῆς ταυρικῆς χερσονήσου, εἰσχωρῶν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπὶ δύο περίπου μίλια. Οὐδένα ἐπικίνδυνον βράχον, οὐδὲν πρόσκομμα ἀπαντᾷ ὁ εἰσπλέων, καὶ δύο παμμεγέθεις φάροι ἐπιτηδεύει ἀνεγερθέντες διευκολύνουσιν ἐν καιρῷ νυκτὸς τὴν εἴσοδον. Ἡ εἴσοδος αὕτη διεφυλάττετο πρὸ τοῦ πολέμου καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς ὀχυρᾶς ταύτης πόλεως ὑπὸ φρουρίων, ὧν τὸ μεγαλεῖον μαρτυροῦσιν ἐτι μεγάλοι σωροὶ πετρῶν τῆδε κάκεισε ἐσπαρμένων. Ὁ κόλπος οὗτος διακλαδοῦται ἄλλιν καὶ σχηματίζει ἄλλους τέσσαρας μικροτέρους κόλπους ἢ λιμένας, εἰς τῶν ὁποίων ἦτο ὠρισμένος διὰ τὰ βωσικὰ δίκροτα, ὅθεν καὶ μέχρι τῆς σήμερον «κόλπος τῶν δίκροτων» καλεῖται. Τὰ μεγάλα ταῦτα πλοῖα ἠδύναντο ν' ἀγκυροβολῶσιν ἐν αὐτῷ εἰς μικρὰν μόνον τῆς γῆς ἀπόστασιν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ

των δύο τούτων κόλπων ἐγείρετο ἐπὶ λόφου ἢ πόλιος τῆς Σεβαστουπόλεως λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆς.

Τὸ ἑλληνικὸν τῆς ὄνομα πρὸ χρόνων ἤδη εἶχε καταργήσει τὸ ταταρικὸν Ἀκ-τιάρ (ἦτοι λευκὸς θράχος), τὸ ὁποῖον τῇ ἐδόθη ἐπὶ τῶν τατάρων ἡγεμόνων τῆς Κριμαίας εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀρχαίας πόλεως, τῆς πρὸς βορρᾶν τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἐπὶ ζηροῦ καὶ λευκοῦ λόφου τὸ πάλαι οἰκοδομηθείσης. Ὄπου κεῖται τὴν σήμερον ἡ Σεβαστούπολις ἔκειντο κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τὰ προάστεια τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλειωτῶν Χερσῶνος, τῆς ὁποίας καὶ τὰ τελευταῖα ἔχνη ἀπὸ τῆς γῆς ἐξέλιπον. Ἐνταῦθα ὑψοῦται φάρος, πιστὸς τῶν ναυτῶν ὁδηγὸς καὶ ἀδωροδόκητος πηδαλιούχος. Ὡς παρὰ πολλῶν ἐντοπίων ἤκουσα καὶ ὡς μαρτυροῦσιν ἔτι τὰ ἐρείπια τῆς ἡ Σεβαστούπολις ἦτο πολυτελὲς ὡκοδομημένη, εἶχεν ὁδοὺς εὐρείας καὶ εὐθείας, διὰ μεγάλων λιθοκτίστων οἰκοδομημάτων κεκοσμημένας. Καὶ ὁ βίος ἦτο ἐν αὐτῇ τερπνότατος, αἱ δὲ διασκεδάσεις πολλαί· τὸ θέατρον τῆς πόλεως ἦτο ἐν καιρῷ χειμῶνος τόπος συναθροίσεως καλλιπαρσίων γυναικῶν καὶ κομφῶν τοῦ ῥε σικίου στόλου ἀξιωματικῶν ἐν καιρῷ δὲ τοῦ θέρους ὁ συνήθης περίπατος ἐγένετο ἐντὸς τοῦ εὐσκίου καὶ κανονικῶς ἐσχεδιασμένου δημοσίου κήπου, ὅθεν ἡ θεὰ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν περικυκλούντων αὐτὴν λόφων, εἶναι μαγευτικωτάτη. Πολλοὶ τῶν εὐπόρων κτηματιῶν τῆς Κριμαίας καὶ τῆς πλησιοχώρου Βεσσαραβίας μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἀγροτικῶν τῶν ἐργασιῶν μετέβαινον ἐπὶ δύο ἢ καὶ πλείονας μῆνας εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἔταν ἡ φιλύποπος τοῦ αυτοκράτορος Νικολάου κυβέρνησις μετὰ μεγίστης δυσκολίας παρεχώρει τοῖς ῥώσσοις ὑπηκόοις διαβατήρια πρὸς μετάβασιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐν γένει δὲ κατὰ τὴν μαρτυρίαν ὄλων τῶν περιηγητῶν ὁ βίος τῶν πολιτῶν τῆς Σεβαστουπόλεως ἦτο βίος οἰκιακὸς καὶ εἰρηνικός· οἱ κάτοικοι διεκρίνοντο ἐπὶ φιλοξενίᾳ καὶ εὐπροσηγορίᾳ, καὶ αἱ πλείστα τῶν οἰκογενειῶν ἔζων βίον πατριαρχικόν. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ κρατῆρος ἔπινε καὶ ξενίζων καὶ ξενιζόμενος· τὸ ἐσπέρας δὲ ἡ οἰκογένεια ὅλη καὶ τινες οἰκεῖοι συνηθροίζοντο περὶ τὴν τράπεζαν, παρὰ τὴν ὁποίαν ἐκάθητο ἡ οἰκοδόσποινα ἢ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς καὶ προσέφερε τὸ τέιον, τὸ ἀγαπητὸν τῶν ῥώσσων ποτόν. Περὶ τὴν δεκάτην τῆς νυκτὸς ὥραν τὰ πάντα ἐκαλύπτοντο ὑπὸ βαθείας σιωπῆς, διακοπτομένης μόνον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὑπὸ τῶν πλοίων καὶ τῆς φωνῆς τῶν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς προκυμαίας φυλάκων.

Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡ Σεβαστούπολις περιεῖχε τριάκοντα περίπου χιλιάδας κατοίκων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν πληρωμάτων τῶν διαφόρων ἐν τῷ

λιμένι πολεμικῶν πλοίων καὶ τῶν ναυκτικῶν τοῦ τόπου ἀρχῶν. Τὴν σήμερον δύο μόνον χιλιάδες κάτοικοι ἔλεινοι καὶ ῥακενδύται κατέχουσι τὰς κατερειπωμένας οἰκίας.

Ὅποια καταστροφή μετὰ τὸν πόλεμον τῆς Κριμαίας! Νυξ διεδέχθη τὴν ἡμέραν — ἄθλιότης τὴν μεγαλοπρέπειαν — πένια τὸν πλοῦτον — θάνατος τὴν ζῶν! Ποῦ τὰ λιθόκτιστα ἐκεῖνα μέγαρα τῶν πλοισίων; Ποῦ οἱ λαμπροὶ ναοὶ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ; Ποῦ τὸ θέατρον; Ποῦ αἱ διασκεδάσεις; Τὰ πάντα ἐξέλιπον ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχον ποτέ.

Αἱ παρημελημένοι ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι πλήρεις πετρῶν καὶ ἐρειπίων· πλήρεις πετρῶν οἱ κήποι· ὅπου πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ὠρίμαζον οἱ γλυκεῖς τῆς Κριμαίας καρποὶ αὐξάνουσι τώρα ἄγρια χόρτα· αἱ οἰκίαι, ἃς πρὸ μικροῦ ἔτι κατόκουν ἄνθρωποι εὐτυχεῖς καὶ εὐποροὶ, κατέπεσον· τῆδε κάκεισε φαίνεται ἔχνος χρυσοῦ κοσμήματος ἢ κρεμαμμένη ἐπὶ τοῦ τοίχου μεταξωτὴ ταινία, ἐφ' ἧς ἦτο ἴσως ἀπηρτημένη ἡ εἰκὼν τοῦ οἰκοδεσπότου ἢ τοῦ αυτοκράτορος. Τοῦ ναυαρχείου, τοῦ ὑπερηφάνου ἐκείνου οἰκοδομήματος, τὸ ὁποῖον ἐθαυμάζετο ὑπὸ τε ξένων καὶ ἐντοπίων οἱ τέσσαρες μόνον σώζονται τοῖχοι

« . . . μελανοί, ὡς τεῖχη καμίνου,

Ἐνδειξιν, ἐτι βορὰ ἀηφάγου πυρὸς ἀνηπάγη. »

Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ τοῦ ναυαρχείου βιβλιοθήκη, ἐν αὐτῇ καθ' ὅλους τοὺς ἔνδεκα τρομεροὺς τῆς πολιορκίας μῆνας ἐστέναζον οἱ τραυματίαι, ἐστέναζον οἱ ἀποθνήσκοντες· ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ὁδηγοῦ μου, ἔρβεν ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ τὸ αἷμα ὡς ποταμός. Ἡ βιβλιοθήκη εἶχε μετασχηματισθῆ εἰς νοσοκομεῖον. Καὶ παρεκεί τὸ οἰκοδόμημα ἐκεῖνο, τὸ ὑπὸ σφαιρῶν καὶ βομβῶν εἰς κόσκινον μεταβλήθην;

Ἐκεῖνο ἦτο τὸ θέατρον! Καὶ ὁ σωρὸς ἐκεῖνος τῶν λίθων; τὸ καταπερὸν ἐκεῖνο κυκλώπειον τεῖχος; ἦτο ὁ ναύσταθμος, διὰ τὸν ὁποῖον ὑπὲρ τὰ 35 ἑκατομ. ἀργυρῶν ῥουβλίων ἐδαπάνησεν ἡ ῥωσσία ἔργον γιγαντιαῖον, τὸ ὁποῖον ἄμα ἐκτελεσθὲν κατεδαφίσθη!

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως καὶ εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν ὑψοῦται ἐπὶ ταπεινοῦ ἀκρωτηρίου ὁ φάρος. Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχαία Χερσόνησος, ἑλληνικὴ ἀποικία ἰσχυρὰ καὶ πλουσία, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ ἔχνη πρὸ πολλῶν ἡδὴ αἰῶνων ἐξέλιπον, ὥστε ἀμυδρὰ μόνον καὶ ἀμφίβολος παράδοσις αὐτῆς διεσώθη. Ἐνταῦθα ἡ μυθολογία συνεχωνεύθη μετὰ τῆς ἱστορίας. Ἀκολουθῶν δὲ τις τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς ἄκρας τῆς ἡρακλειωτικῆς χερσονήσου φθάνει εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν κριμαϊκῶν ὄρεων, καὶ ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἀκρωτηρίου, τοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Παρθενίου καλουμένου, περικλείει τὸ βλέμμα ἄπασαν τὴν ἀθάνατον χερσονήσον. Ἐν τῇ

μικρᾷ ταύτῃ τῆς γῆς γωνίᾳ ἐγεννήθησαν οἱ ἀρχαῖοι μῦθοι καὶ αἱ παραδόσεις· ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ὁ ἀκένωτος τῆς ποιήσεως θησαυρὸς, ὃν ἡ ζωπρὰ τῶν ἀρχαίων φαντασία κατέστησεν ἱστορίαν. « Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου, λέγει περιηγητῆς τις, ἄρχει ἡ ποίησις, ἐπὶ τῆς πεδιάδος ἡ ἱστορία. Θέλεις νὰ γείνης θεατῆς τοῦ ἀθανάτου ἐκείνου τῶν Ἀτρειδῶν δράματος, καὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, τοῦ ὁποίου τὰς τύχας παιδιόθεν γνωρίζεις; Ἀνάβηθι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀκρωτηρίου. Ἴδου ἡ σκηνή, σκηνὴ αἰωνία, μείνασα ἐπὶ τριάκοντα ἑκατονταετηρίδας ἡ αὐτῇ. Ἀπ' αὐτῆς ὁ γηραιὸς Ὀμηρὸς κατέκτησε τὸν ποιητικὸν κόσμον! »

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιῖπου θέσεως ὑψοῦτο καὶ ὁ αἰματόφυρτος ναὸς τῆς ταυροπόλου Ἀρτέμιδος.

Ἴδου ὁ φρικτὸς τῆς θεᾶς βωμός! λίθος τετράγωνος, ἀκατέργαστος. Ἐνταῦθα ἐβάδιζεν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν εὐκινήτων δένδρων τοῦ ἱεροῦ καὶ πυκνοφύλλου ἄλσους ἡ ἱέρεια τῆς θεᾶς, ἡ σεμνὴ Ἰφιγένεια. Ἐνταῦθα ἡ φονικὴ μάχαιρα ὑψοῦτο ἐπὶ τῆς φίλης τοῦ ἀδελφοῦ κεφαλῆς. Ἐνταῦθα ὁ Ὁρέστης, ὁ πλάνος μητροκτόνος, ὃν αἱ τρομεραὶ ἐδίωκον Ἐρινύες, ἐκράτει σφιγκτικῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ τὴν εὐρεθεῖσαν ἀδελφὴν! Τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους ἀπεθανάτισαν τὰ σεβαστά ταῦτα τῆς ἀρχαιότητος ὀνόματα.

Ἦλθον τὰ πρόσφατα τῶν νεωτάτων χρόνων γεγονότα μᾶς ὑπενθυμίζουσιν, ὅτι εἶναι ὥρα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν σκοτεινὴν ἀρχαιότητα.

Ἦτο ἐσπέρας· ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπεῖᾳ ἔδυεν ὁ ἥλιος· εἰσῆγε ἡ φύσις ὡς βεβουλισμένη εἰς τὴν θέαν τῆς μαγευτικῆς ταύτης σκηνῆς. Μετὰ τῶν δύο συνοδοιπόρων μου, τοῦ πολωνοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τοῦ ἀμερικανοῦ περιηγητοῦ, ἰστάμην ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Μαλακῶφ. Τεῖχος φρουρίου ἐν μέρει καταρρέυσαν καὶ ἄμορφος σωρὸς ὄγκωδῶν πετρῶν δεικνύουσι τὴν θέσιν, κατὰ τῆς ὁποίας ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐγένετο ἡ ἐπτάκις ἐπαναληφθεῖσα εὐτολμος ἐκεῖνη ἐφοδος τοῦ ἀτρομήτου Γάλλου στρατάρχου. « Πρὸ τῆς ἐσπέρας πρέπει νὰ κυματίξῃ ἡ γαλλικὴ σημαία ἐπὶ τοῦ πύργου τοῦ Μαλακῶφ! » εἶχε τηλεγραφῆσει ὁ τῶν Γάλλων αυτοκράτωρ πρὸς τὸν στρατηγόν του. Ἡ διαταγὴ ἦτο ῥητὴ. Σφαγὴ τρομερὰ θὰ γείνη! Αἷμα ἄφθονον θὰ φεύσῃ! Καὶ τί πρὸς τοῦτο; Φοβοῦνται οἱ Γάλλοι τὸν κίνδυνον; Ἐμπρὸς στρατιῶται! Ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου εὐρίσκεται τὸ παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἐμπρὸς, ἂν θέλετε νὰ κοσμήσητε δι' αὐτοῦ τὸ ἀνδρείον σας στήθος! Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ διὰ λέξεων τὴν ἀκατάσχετον ὄρμην τῶν ζουάβων, τὴν ζέσιν τῶν γάλλων πυροβολιστῶν! « Ὁ λόφος τοῦ Μαλακῶφ εἶναι ἰδικὸς μας, ἀντετηλεγράφησεν ὁ στρατάρχης τῷ αυτοκράτορι πρὸ τῆς ἐσπέ-

ρας. Ἀνάβημεν ἐν μέσῳ αἵματοφύρτων ἐρειπίων! » Τὸ καταπληκτικὸν δράμα εἶχε λυθῆ.

Μόνον ὅταν ἐπισκεφθῆ τις τὴν φύσει ὀχυρὰν ταύτην θέσιν δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ τῆς πολυκρότου ἐκείνης πάλης· μόνον ὅταν μελετήσῃ τις ἀρκούτως τὸ ἀνωφερὲς ἐκεῖνο πεδῖον τῆς μάχης, δύναται νὰ ἐνοήσῃ τὰς σχεδὸν ἀνυπερβλήτους τῶν Γάλλων δυσκολίας. Ἄν ὁ ῥώσσοις στρατάρχης συνεκέντρωνεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου ὄλην του τὴν δύναμιν, τὸ φρούριον ἔμενεν ἀπόρητον καὶ ἄλλην φάσιν ἐλάμβανεν ἀναμφισβητήτως ὁ γιγαντιαῖος πόλεμος.

Ὁ Ἀμερικανὸς συνοδοιπόρος μου περιεργάζετο μετὰ προσοχῆς τὸ ἔδαφος, ἔκκαμνε καταμετρήσεις καὶ σχέδια, καὶ ἐφαίνετο στρατηγὸς διευθύνων μάχην. Ὁ δὲ Πολωνὸς ἐκάθητο ἐπὶ τινος πέτρας ὄλω βεβουλισμένος εἰς τὰς σκέψεις του. « Τί συλλογίζεσθε; » τῷ εἶπον. « Συλλογίζομαι, μοι ἀπήνησεν ἐγειρόμενος καὶ μὲ βλέμμα ἐκφραστικώτατον, ἐν ᾧ κατωπτρίζετο ἡ γενναία αὐτοῦ ψυχὴ, συλλογίζομαι, ὅτι δεκάχιλιοι Πολωνοὶ ἐν τῇ ὀχυρᾷ ταύτῃ θέσει, ἐδύναντο εὐκόλως νὰ καταστρέψωσιν ἐντὸς ὀλίγου τὸν ῥωσικὸν στρατὸν ὄλον. » Ὁ ὑπερβολικὸς οὗτος τοῦ Πολωνοῦ λόγος ὥς μὲν ἐθνικῆς ὑπεροφίας καὶ κομπορρημοσύνης, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο εἰς χεῖρας ἐμπειροῦς ἠδύνατο νὰ καταστῆ ἀπόρητον. Νῦν ὅμως οὔτε φρούριον ὑπάρχει οὔτε θέσις ὀχυρὰ. Ἄγρια χόρτα καλύπτουσι τὸ ἔδαφος, καὶ τεμάχια τεθραυσμένα σφαιρῶν καὶ λογχῶν, τὰ ὁποῖα ὁ ποῦς τοῦ διαβάτου εἰς κάθε αὐτοῦ βῆμα πατεῖ. Ἀλλ' ἡ νύξ εἶχεν ἤδη ἀπλώσει ἐπὶ τῆς γῆς τὴν μελανὴν τῆς πτέρυγα καὶ ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐπανέλθωμεν, καθότι μάλιστα καὶ κεκμηκότες ἤμεθα. Ὁ Ἀμερικανὸς καὶ ἐγὼ ἐν τελευταῖον βλέμμα ἐβρίψκαμεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ἐδάφους, ὁ δὲ Πολωνὸς βαθὺν ἐξέπεμψε στεναγμὸν λύπης συνάμα καὶ χαρᾶς· λύπης μὲν, ὡς μοι ἔλεγε, διότι εἶχεν ἀείποτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ παθήματα τῆς δεδουλωμένης πατρίδος του, χαρᾶς δὲ, διότι ὁ ποῦς του εἶχε πατήσει τὸν τάφον τῆς ῥωσικῆς ἀλαζονείας.

Μία τῶν περιεργότερων ἐκδρομῶν εἰς τὰ περίξ τῆς Σεβαστουπόλεως τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ παρατρέξω ἐν σιωπῇ, ἦτο ἡ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης τοῦ Ἰγκερμάν. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐφάνη πολλάκις κατὰ τὸν τελευταῖον κριμαϊκὸν πόλεμον εἰς τὰς στήλας τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, διότι ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου συνεκροτήθη φονικωτάτη μάχη, τῆς ὁποίας ἡ νίκη κοσμεῖ μίαν περιβλεπτομένην σελίδα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀγγλο-γαλλικῶν ὀπλων. Ἐνταῦθα ἀπέδειξαν οἱ Ἄγγλοι ὅτι καὶ κατὰ ξηρὰν δὲν εἶναι ἀντίπαλοι εὐκαταφρόνητοι.

Ἡ πεδιάς τοῦ Ἰγκερμάν, τῆς ὁποίας ἡ θεὰ εἶναι μακρόθεν θελκτικωτάτη, εἶναι ἐκτεταμένη καὶ πε-

ρικλείεται πανταχόθεν ὑπὸ βράχων ἀποτόμων καὶ φαραγγῶν δυσβάτων. Φαίνεται δὲ καὶ εὐφορος καθ' ὅ καταφύτος, Ἐν μόνον φυσικὸν ἐλάττωμα ἔχει, ὅτι ἕνεκα τῶν πλησιοχώρων ἐλῶν καὶ λιμναζόντων ὑδάτων εἶναι νοσώδης· διὸ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σεβαστουπόλεως, φοβούμενοι τὰς ἐπικινδύνους ἀναθυμιάσεις, σπανίως ἐπισκέπτονται τὸ μέρος τοῦτο, ἢ ὅταν τὸ ἐπισκέπτονται, σπεύδουσι νὰ τὸ ἐγκαταλείψωσι πάλιν, ὡς τοῦτο συνέθη εἰς ἡμᾶς. Ὁ ὁδηγός μας, Σεβαστουπολίτης, ὅστις ἀπολέσας κατὰ τὸν πόλεμον πᾶσαν τὴν περιουσίαν του ἐτράπη εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὁδηγοῦ πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, κάθε τέταρτον τῆς ὥρας κακτικῶς μᾶς παρεκίνησε νὰ ἐπιστρέψωμεν, λέγων ὅτι δὲν εἴχομεν νὰ ἴδωμεν περιεργόν τι.

Ἡ ἱστορία τῆς Κριμαίας δὲν δίδει ἢ ἀσαφεῖς μόνον περὶ τοῦ χωρίου Ἰγκερμάν πληροφορίας. Κατά τινες τοπογράφους ἦνθει ποτὲ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις Θεοδοσία, κατ' ἄλλους δὲ ἦτο ἐνταῦθα τὸ Στενὸν τῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γεωγραφίας. Ἄλλοι πάλιν δυσχυρίζονται, ὅτι πρῶτοι οἱ Γενουήνσιοι κατόικισαν τοὺς ἀποκρήμνους ἐκείνους λόφους. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα ὁ περιηγητὴς δὲν βλέπει τὴν σήμερον ἢ ἐρείπια τινὰ ἀρχαίου τεύχους, ἔχνη πύργων, καὶ πλῆθος σπηλαίων ἐντὸς τοῦ βράχου λελαξευμένων. Τὰ σπήλαια ταῦτα μοὶ ἐφάνησαν ἑλληνικῆς ἐποχῆς καὶ τέχνης.

Πρωτοφανές τι εἶδον κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν μου ταύτην τοῦ Ἰγκερμάν. Ἀγγλικὴ τις ἐταιρία εἶχε συστήθῃ, ἥτις ἔλαθε παρὰ τῆς βωσικῆς κυβερνήσεως τὴν ἀδειαν νὰ συλλέξῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης χάριν ἐμπορίου τὰ τῆδε κάκεισε ἐσπαρμένα ὄστα τῶν ἵππων, ἡμιῶν καὶ βοῶν τῶν φονευθέντων κατὰ τὴν μάχην. Ἀλλ' οἱ ἄπληστοι Ἄγγλοι, κατὰ τὸ παράδειγμα ἴσως τοῦ συμπολίτου των λόρδου Ἑλγινος, τοῦ ἀπαθανάτισαντος τὸ ὄνομά του διὰ τὴν βανδαλικὴν τοῦ Παρθενῶνος λήστευσιν, δὲν ἤρκοοντο εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐσπαρμένους σκελετοὺς τῶν ζώων, ἀλλ' ἀνέσκαπτον καὶ τὴν γῆν καὶ ἐξώρυττον καὶ ὅστ' Ἄγγλων, Ἄγγλων καὶ Ρώσων, πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ καὶ ταφέντων ἐν βίᾳ ὅπου ἔπεσον. Δὲν ἔμαθον ἐὰν ἡ ἐταιρία αὕτη ἐξήντησε τὸ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Ἰγκερμάν· τοῦτο μόνον γνωρίζω, ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἡ βωσικὴ κυβερνήσις ἔκχευεν ἔντονα παράπονα πρὸς τὴν ἀγγλικὴν διὰ τὴν βέβηλον ταύτην κατάχρησιν, καὶ εἰς οὐδένα πλέον παρεχώρησε τοιοῦτου εἶδους ἀδειαν. Ποῦ φέρει τὸν ἄνθρωπον ἢ αἰσχροκέρδεια!

(Ἀκολουθεῖ).

I. II.

ΠΕΡΙ

ΦΡΙΑΔΕΡΙΚΟΥ ΣΧΛΟΣΣΕΡ

ὡς ἱστορικοῦ καὶ ἐπιστήμονος ἐν γένει.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε φυλ. 300.)

—οοο—

Ἐκτὸς δὲ τῆς ἱστορίας τῆς 15, 16 καὶ 17 ἐκτονταετηρίδος (ἢ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις συνέγραψεν), ἐπραγματεύθη ὁ Σχλόσσερ εἰς 25 τόμους ὄλην τὴν ἱστορίαν μέχρι τοῦ 1815. Τὰς δὲ ἀπαιτήσεις τὰς ὡς βάσεις ὑπὸ τοῦ Σχλοίστερ καὶ Ἰωάννου Μύλλερ τεθειμένας, καθ' ἃς ὁ ἀληθὴς ἱστορικὸς ὀφείλει νὰ σπουδάζῃ ἐκ τῶν πηγῶν ὄλην τὴν ἱστορίαν καθ' ὅλα τὰ κύρια αὐτῆς μέρη, ἐπλήρωσεν ὁ Σχλόσσερ. Πανταχοῦ εἶναι αὐθύπαρκτος καὶ κάτοχος τῶν μερικῶν, πανταχοῦ ἀφηγεῖται κατὰ τὴν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀξιόπιστοτέρων μαρτύρων προξενηθεῖσαν ἐντύπωσιν, οἰοεὶ ἐξ ἰδίας ἐπόψεως. Ὅπου λόγοι πρὸ αὐτοῦ ἐξήτασαν ἐπηκριβωμένως ἀντικείμενόν τι παραπέμπει συντόμως εἰς τὰ ἔργα ἐκείνων χωρὶς νὰ ἀντιγράψῃ αὐτά. Ὅλας τὰς πηγὰς, ὡς οἰκοθεν ἐνοεῖται, δὲν ἐσπούδασεν ὁ Σχλόσσερ, οὐδὲ πρέπον εἶναι νὰ περιμένωμεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐντέλειαν τοῦ εἰδικοῦ ἱστορικοῦ· τὸ τοιοῦτον ὑπερβαίνει τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀνέγνω ὅμως τὰς κυριώτερας πηγὰς καὶ διεξήλθε πολλὰς, αἰτνες διαφεύγουσι τοὺς εἰδικὸς ἐρευνητὰς, καὶ πρέποντως ὠφελήθη ἀπ' αὐτῶν. Ἄν δὲ που ἐσφαλε, δὲν ἀρμύζουσιν αὐτῷ παντάπασι αἱ μέμψεις, ἃς ἐπισωρεύει αὐτῷ ἡ σχολὴ τοῦ Βερολίνου, ἢ κατέχουσα ἤδη τὰς πλείστας ἑδρας καὶ ἀρεσκομένη εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ Σχλόσσερ. Οὐδὲ φαίνεται δικαία ἡ κρίσις ἐνὸς ἐνθέρμου ὀπαδοῦ τῆς εἰρημένης σχολῆς Βιλέλμου Ἑρπστ λέγοντος ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ «*Η κλασικὴ ἀρχαιότης ἐν τῷ παρόντι 1852 σ. 93.*» «*Ὁ Σχλόσσερ πρέπει ἴσα ἴσα νὰ αἰσθάνηται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἑλλειψιν ἐκείνου, ἐφ' ᾧ διαπρέπει ἡ τοῦ Ράγκε σχολή, ἡγουν τὴν τῆς ἀκριβείας τῆς ἐρεύνης καὶ κριτικῆς τῆς ἱστορίας.*» Ὅτι ὅμως αἱ μεμψιμοιρίαι αὗται οὐδόλως δίκαιον εἶναι ν' ἀποδίδωνται τῷ Σχλόσσερ, ἀρκείτωσαν τὰ ἐξῆς τεκμήρια. Ὁ Σχλόσσερ εἰς σύνταξιν τῆς εἰς Αἴγυπτον ἐκστρατείας τῶν Γάλλων συνεβουλεύθη τὸ σύγγραμμα τοῦ Ὄθωμανοῦ Ἀβδουλ Φαχῆμ. Ἐφφένδη «*Ἀπελευθέρωσις τῆς Αἰγύπτου.*» Ὁ δὲ ἄλλως λίαν ἐπιμελὴς ἱστορικὸς Ζιγκέισεν, ὁ εἰδικῶς περὶ τὴν ὀθωμανικὴν ἱστορίαν καταγινόμενος ἐν τῇ μέχρι τοῦ 1802 καθηκούσῃ ἱστορίᾳ του τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους δὲν γνωρίζει τὸ προειρημένον σύγγραμμα τοῦ Φαχῆμ Ἐφφένδη (οὗ ἡ ἐκδοσις πίπτει ἐν ἔτει 1859), διότι παρέλειψε ν' ἀναζητήσῃ τὴν περὶ τούτου ἔκθεσιν τοῦ Σχλόσσερ

καὶ διὰ τοῦτο ἤρυσθη μόνον ἐκ τῶν γαλλικῶν συγγραμμάτων. Καὶ ἑτέρα τρανοτάτη ἀπόδειξις ἀρκείτω ὅτι ἀποφαίνεται ὁ Ὄθων Ἄβελ ἐν τῷ συγγραμμάτι αὐτοῦ περὶ Μακεδονίας πρὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου (1847 ἐκδοθέντι) «*Ἐκ τοῦ Σχλόσσερ ἔχομεν τὸ κάλλιστον ὅτι ἐγράφη περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Πολλὰς ἀπρηχαιωμένας εἰδήσεις τῶν καθ' ἕκαστα ἃς ὁ Μύλλερ ἐπραγματεύθη διὰ φιλοσοφικῆς πολυμαθείας, ποθοῦμεν, ἄτε μηδὲν τὸ κοινὸν ἐχούσας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ Σχλόσσερ. Ἀλλ' οὗτος ἐξετάζει τὸν βίον τῶν ἐθνῶν, καὶ δίδει ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὰ ὑπ' ἄλλων ἀμεληθέντα ἤθη τῶν Μακεδόνων καὶ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν διατάξεις· διατυπώνει διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ἀμέσου ἐπόψεως τὴν εἰκόνα τοῦ ἔθνους, ὡς ἐνωπτρίζετο αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ του. Εἶναι ὅμως εἰκὼν ἀληθείας, καὶ ζωογόνου θερμότητος μεστή, καὶ παρὰ πάντα ἄλλον ζωγράφον ὁ ὑποκειμενικὸς Σχλόσσερ φαίνεται ἀντικειμενικώτατος.*» Ἐνὶ λόγῳ ὁ Σχλόσσερ ἐξήτασεν ὅλον τὸν βίον τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως.

Ἢδη λόγοι τινες εἶχον συνθέσει ἐπιτομὰς εἰς χρῆσιν τῶν σχολείων. Προετίθεντο δὴλον ὅτι νὰ καταστήσωσι τὸ ἔργον τοῦ Σχλόσσερ προσίτον εἰς τοὺς λογίους τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας τάξεως. Εἰς λοιπῶν τῶν μαθητῶν τοῦ Σχλόσσερ, ὁ ἐν Φραγκφούρτῃ φιλόπονος Καθηγητὴς Κρεῖγ ἀνεδέχθη τὸν κόπον τοῦτον συμπράττοντος καὶ τοῦ Σχλόσσερ αὐτοῦ. Καὶ οὕτως ἀπρητίσθη ἐν ἔτει 1844 ἡ παγκόσμιος ἱστορία τοῦ Σχλόσσερ διὰ τὸ Γερμανικὸν ἔθνος, Schloesser's Weltgeschichte für das Deutsche Volk εἰς 30 χιλ. ἀντίτυπα ἐκτυπωθεῖσα. Ἀποπερατώθη δὲ τὸ ὅλον ἔργον, ἐκδοθέντος ἐν ἔτει 1856 τοῦ 18ου τοῦ καὶ τελευταίου τόμου. Ἐπλουτίσθη λοιπὸν τὸ Γερμανικὸν ἔθνος δι' ἀξιολόγου γενικῆς ἱστορίας καὶ ἐγκαλλωπίζεται ἐπὶ τοιοῦτῳ κτήματι, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἔθνος τοῦ κόσμου. Ὅτι δὲ περιποεῖ τῷ Σχλόσσερ δόξαν διασήμου συγγραφέως δὲν εἶναι ἡ τάσις αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ διαλάμψῃ ὡς συγγραφεὺς, ἀλλ' ἡ πρόθεσις του εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ ὡς ἄνθρωπος. Πεποιθώς, ὅτι ἡ δόξα εἶναι ματαία καὶ ἀνάρμοστος ἢ δι' ἐσφαλμένων μέσων ἐπιδιώξις αὐτῆς, ἦτο ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ κατασκευάζειν βιβλία [Buchmacherei] καὶ τοῦ προσωποληπτῆν. Οὐδὲ προσεῖχε τὸν νοῦν τοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀποδιδόμενοις αὐτῷ ἐπαίνοις. Δὲν ἐκοπίαζεν εἰς ἐκλογὴν ἀνθρῶν περιγραφῶν, οὐδὲ παρένειρεν εἰκόνας πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ λόγου του. Τὸ ὕφος του κρίνεται ὡς ἔχον στρυφνόν τι καὶ τραχὺ μᾶλλον, ἢ ἐπαγωγὸς ἰδιότητος. Ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον λειάνει τὸ λεκτικόν, διὰ τοῦτο ὅτε μὲν τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐκφέρει δυσχερῶς καὶ ἀνεπιτηδεῖως, ὅτε δὲ σαφῶς, ἐμφαντικῶς καὶ θερμῶς. Ἐν τῷ λε-

κτικῷ αὐτοῦ παρατηροῦνται ἡμελημένοι φράσεις, ἐπαναλήψεις, περιτταὶ σημειώσεις. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτων ἐλλείψεων παρατηρουμένων ὅμως ὁ ἀναγινώσκων σύγγραμμα τοῦ Σχλόσσερ ἀναγκαιῶς θέλει ἀναγνωρίσει τὸ ἐν αὐτῷ ὕφος καὶ τὴν δύναμιν ἅμα καὶ ζωογόνον θερμότητα, ὑφ' ἧς ἐπεπνέστο ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ. Ὁ Σχλόσσερ δὲν ἀναπτύσσει θεατὰς οὕτως εἰπεῖν ζωγραφίας, ὡς ἐπιτηδεύεται τοῦτο ὁ Ράγκε, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν δίδει πειστικὰς κρίσεις. Οὐδὲ κολακεύεται ὑπὸ λειότητος λεκτικοῦ, ἀλλ' ἀποβλέπει εἰς τὸ διαρκές. Τὸ ὕφος τοῦ Σχλόσσερ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἰδιαζούσης ἐκείνης εὐγλωττίας, ἥτις ἀπορρέει ἐξ ἰσχυρᾶς πεποθήσεως. Ἐξσηγημένος καὶ νέας δυνάμεις ἀνεληφώς ἀποθέτει ἀπὸ τῶν χειρῶν του ὁ ἀναγνώστης τὰ συγγράματα τοῦ Σχλόσσερ.

Συγγραμμάτων δὲ τὴν ἱστορίαν του ὁ Σχλόσσερ δὲν ἐσκόπει νὰ ἱστορήσῃ ἐντελῶς τὰ γεγονότα, ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ καταληπτὰ τὰ οὐσιώδη καὶ ἀποφασιστικά, τὰ ἔχοντα ἐπιβροήν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν πραγμάτων. Ἀνερευνήσει δὲ εἰδικῶν συμβάντων παροδικῶς μόνον παρεμβάλλει, οὐδὲ ἐνδιατρίβει περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οἱ ἀρμόδιοι καθορῶσιν, ὅτι ὁ Σχλόσσερ ἀρκούντως κατέχει ὅτι πραγματεύεται. Οὐδὲ πρέπει ν' ἀναζητῆται ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Σχλόσσερ ἢ ἀλληλουχία μικρῶν μεμονωμένων συμβάντων. Ὅσαίσι δὲ αἱ σχέσεις εἶναι πολὺ συγκεχυμένοι καὶ πρὸς διάγνωσιν τοῦ ἀληθοῦς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτεθῶσιν ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι, καὶ βῆμα πρὸς βῆμα νὰ μνημονεῖται ἡ φορὰ αὐτῶν, δὲν εὐχαριστεῖται ὁ ἀναγνώστης, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἐμολογήτῃ, ὅτι ὁ Σχλόσσερ δὲν ἔχει αὐτὰς συνειλεγμένας καὶ διατεταγμένας, ὡς ὁ Ράγκε, ὅστις περὶ τὰ τοιαῦτα δεικνύει τὴν ἀπαραδειγματίστον αὐτοῦ τέχνην, ἀλλὰ τὸν πυρῆνα οὕτως εἰπεῖν δίδει οὐδὲν ἤττον ὁ Σχλόσσερ, καὶ τὸ ὅλον (ὅπερ ἐστὶ τὸ κυριώτατον) ὀρθῶς ἀντιλαμβάνεται.

Λίαν δὲ ὠρισμένως καταφρονεῖ ὁ Σχλόσσερ τὸ ἀναγεῖν εἰς τὰξιν ἱστορικὰ τεχνουργήματα καὶ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μέθοδον τοῦ Ράγκε. Δὲν θέλει νὰ γνωρίξῃ συστήματα καὶ ἀπολύτους κατηγορίας φερούσας τὸν χαρακτῆρα ἀντικειμενικοῦ ἅμα καὶ αἰσθητικοῦ γνώμονος. Πᾶσα ἱστορικὴ ζωγραφία τεχνικώτερον διατυπωμένη δὲν παρίσταται τῷ Σχλόσσερ ὡς πιστὸν ἐκτύπωμα τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως, ἀλλὰ σόφισμα. Πᾶν ὅτι δίδει τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ, ἐν πεποθήσει ἀποφαίνεται, ὅτι εἶναι ἐξαγόμενον τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐρεύνης καὶ ἐπόψεως, ἢ ἐκτῆσατο ἀπὸ τῶν πραγμάτων. Δὲν ἔχει τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν, ὅτι εἶναι ἀναμάρτητος καὶ ὅτι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἱστορούμενα ἔχουσι τέλειον κύρος. Ἐπανειλημμένως ἐπικαλεῖται τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνώστων του λέ-

γων, ὅτι τὸ παρελθὸν μανθάνουσι παρ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸς ἐκθέτει αὐτὸ, ὅπως τὰ γενόμενα καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐφάνησαν αὐτῷ. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπιφαίνεται τὸ πρόσωπόν του, ὅπου λίαν σπανίως συμβαίνει τῷ τῶν Παρισίων ἱστορικῷ Μιχαέλτ. Ὁ Σχλόσσερ συχνὰ μεταδίδει ῥητῶς τὰς εἰδήσεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ γνώμη του, προσθέτει τὰς παρατηρήσεις του, κάμνει συγκρίσεις, καὶ ἀκαταπαύστως μέμνηται ἑαυτοῦ ὡς τοῦ διηγουμένου προσώπου. Ὅθεν δικαίως ἐξυμνεῖ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ιδιότητα ἡ ἄλλοτε ἐν Ἰέρῃ ἐκδιδομένη ἐφημερίς τῶν Γραμμάτων ἐν τῇ ἐπιφέρει τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τοῦ Σχλόσσερ (1836. ἀρ. 37 κ. ε.) « Ὁ Σχλόσσερ ἐν τῇ συντάξει τῆς ἱστορίας του οὐδὲν ἄλλο προετίθετο ἢ νὰ παραστήσῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ τὰ φαινόμενα καὶ τὰ γεγονότα ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκριβετικῶς, νὰ ἐξιστορήσῃ μόνον τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ τηρήσῃ δικαιοσύνην. » Ἐπέτεινε τὰς δυνάμεις του εἰς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων. Ὅσοι δὲ ψέγουσιν αὐτὸν δι' ἔλλειψιν κριτικῆς τῶν γεγονότων δὲν κρίνουσιν ὀρθῶς περὶ τῆς μεθόδου του· διότι δὲν ἐσκόπει διαμελίζων μεμονωμένα χωρία νὰ σχηματίσῃ ἔποψιν περὶ τῆς ἀξίας τῶν πηγῶν καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τὰς διαφορὰς εἰδήσεις διὰ τῆς συγκριτικῆς ὁδοῦ. Οὐδέποτε ὅμως δέχεται ἀνεξετάστως τὰ παραδιδόμενα. Ἀλλ' ἐκάστοτε ἐκτιμᾷ τὰς εἰδήσεις, ἐξετάζων τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν μεταδιδόντων αὐτῷ αὐτὰς, ἀνερευνῶν τὰς προλήψεις καὶ προθέσεις αὐτῶν καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀντελήφθησαν τὸ παρελθόν. Οἱ περὶ τὸν Πάγκε ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀναπληροῦν τὰς πηγὰς, καὶ ἐρευνῶσι τὴν ἀξιοπιστίαν τῶν εἰδήσεων ἐν τοῖς περὶ τῶν πηγῶν συγγράμμασιν· ὁ δὲ Σχλόσσερ τὸναντίον ζητῶν τὰς πηγὰς κατὰ τὴν προσωπικότητα καὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν τῶν διηγουμένων, ἀφ' ὧν αὐταὶ ὀρμῶνται. — Καὶ ἐν τοῖς πράγμασι χωρεῖ ὁ Σχλόσσερ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν οὐσίαν. Δὲν τυφλοῦται ὑπὸ κόμπου καὶ ῥητορικῆς καλλιπερίας. Εἶναι ἀρκούντως ἔμπειρος τῶν τοῦ κόσμου εἰς τὸ εἰδέναι τί τὸ ὀρθὸν καὶ τί τὸ ἀπατηλὸν καὶ ἡμαρτημένον. Τὸ ὀξυδερκέες του βλέμμα διεώρα τὰ ὑποῦλα ἔργα καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ἐνεσπαρμένον ἐπιδεικτικὸν πνεῦμα. Ὅτε ἐπίστευεν, ὅτι ἄπαξ ἐγνώρισεν τὸ οὐσιώδες, δὲν ἐπλανᾶτο ἂν δέκα ἢ εἴκοσι ἐπεβεβαίωον τὸ αὐτό. Ὅλως νηφάλιος κρίνει τὰς τάσεις τῶν ἐποχῶν. Τὸ ἱποτικὸν καὶ τὸ ῥομαντικὸν τάσσει μετὰ τὸ ὀφέλιμον. Ὅταν ἐξετάζῃ τὴν ἱστορίαν ἐνὸς ἀτόμου, ἀποβλέπει εἰς τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου, οὐδεμίαν σημασίαν ἀποδίδων, οὔτε εἰς τὴν ἐμφάνειαν, οὔτε εἰς τὸν ἀξιαγάπητον αὐτοῦ τρόπον. Ὅταν πάλιν στρέφεται εἰς ἐξέτασιν τῶν κυβερνήσεων, δὲν ἀτενίζει εἰς τὴν λαμπρότητα, ἣν πε-

ριεβλήθησαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὴν κατάστασιν ἐν ἣ εὐρίσκειτο ὁ λαὸς ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν. Εὐφωνα διατάγματα, αὐλικὴ πομπή, κολακευτικὰ ἐγκώμια δὲν παράγουσιν αὐτόν. « Ἐπιρριμῆσα, λέγει περὶ αὐτῶν, τὸ ἀχάριστον ἔργον, ἦγον τὸν πτωχὸν πεζὸν λόγον ὅστις οὐδαμοῦ εὐρίσκει ὑπερασπιστὰς ἀπέναντι τῶν πολλῶν τῶν ποιητικῶν τῷ τρόπῳ ἐγκωμιαζόντων τὰς τέχνας τοῦ πλοῦτου. »

Συνεπῆς πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἔμπειρος εὐγενούς ὑπερηφανείας ὑψώνει τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελκῆστου δικαστοῦ ὁ ἱστοριογράφος Σχλόσσερ καὶ διὰ τῆς ὀρθοφροσύνης καὶ παρρησίας του ἀνατρέπει τὴν πλαστὴν ἱστοριογραφικὴν τέχνην τοῦ συρμού ἣν τινες τῶν νεωτέρων ἐσπούδασαν νὰ διασώσωσιν. Ὅποια δὲ θρησκευτικὰ φρονήματα εἶχεν ὁ Σχλόσσερ ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐφρόνει καὶ ἐπραττεν ὡς ἀληθῆς χριστιανός. — Διότι δὲν εἰσήγαγεν ὀρθοτέραν κριτικὴν εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι ἔθηκε φραγμὸν εἰς τὴν νικῶσαν κακίαν, ὑπεβλέπετο ὑπὸ τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσιώπησαν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἤρχισαν νὰ ψέγουσιν αὐτὸν διὰ τινὰ σφάλματα ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὅποια ἐπόμενον ἦτο νὰ παρρησιάζωσιν εἰς τοιοῦτον ἔργον, καὶ κόλαξ τις ἐκάκιζε τὸν ἀτερπῆ τρόπον τῆς ἱστορίας του ὡς εἰ ἦτο προωρισμένον τὸ ἔργον του ἵνα τέρπῃ τὰς συναναστροφάς. Πάντα ὅμως ταῦτα εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Ὁ Σχλόσσερ ἀνεγινώσκετο πάντοτε περισσότερο καὶ ἔτι δηκτικωτέρας καθίστα τὰς φράσεις του καὶ νῦν ἀναγινώσκειται μᾶλλον πάντων τῶν ἄλλων Γερμανῶν ἱστοριογράφων, ζῆ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν βελτιόνων τοῦ ἔθνους, καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ θέλει τιμηθῆ ἔτι μᾶλλον ἐν καιροῖς εὐτυχεστέροις ἀνεγειρομένου αὐτῷ ὄρατος μνημείου.

Συμπληροῦντες δὲ τὰ περὶ Σχλόσσερ λέγομεν ὅτι ἀφ' οὗ πολλὰ Πανεπιστήμια ἀπεπειράθησαν νὰ προσλάβωσιν αὐτὸν ὡς Καθηγητὴν τῆς ἱστορίας, ἐδεχθῆ ἐν ἔτει 1817 τὴν εἰς Ἐϊδελβέργην πρόσκλησιν, ὅτε ὁ Οὐίλκεν ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς Βερολίνον. Διωρίσθη λοιπὸν Καθηγητὴς ἐν τῷ τῆς Ἐϊδελβέργης Πανεπιστημίου ἅμα δὲ καὶ ἔφορος τῆς δημοσίου βιβλιοθήκης. Κατὰ δὲ τὸ 1823 ἐτιμήθη διὰ τοῦ τίτλου ἀνακτοσύμβουλος. Παιρτιηθεὶς ὅπως τῆς θέσεως τοῦ ἐφόρου διετήρησε μόνον τὴν τοῦ Καθηγητοῦ μέχρι τέλους τοῦ βίου του. Ἴνα δὲ βελτίον παρασκευασθῆ εἰς τὴν νεωτέραν μετέβη ἐπανειλημμένως εἰς Παρίσιον καὶ ἔκκαμε διεξοδικὰς σπουδάς. Ἐκεῖ ἠνεψώθησαν αὐτῷ τὰ ἀρχεῖα καὶ αἱ βιβλιοθήκαι. Συνέδεσε σχέσεις μετ' ἀνδρῶν, ὧν ἡ ἐνέργεια καὶ σημασία κατὰ τὸν μέγαν πολιτικὸν σάλον τῆς Γαλλίας ἀποτελεῖ ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ὁμιλῶν δὲ τοιοῦτοι ἀνδράσι καὶ ἀκρωμένους ἀπὸ στόματος

τοῦ Gregoire καὶ Thibaudeau ποδηγητικὰς κρίσεις ὠφελεῖτο μεγάλως. Πιὰ δὲ τῇ ἐκεῖ διαμενοῦσῃ εὐφρεῖ δουκίσησιν τοῦ Βάδεν Στεφάνια, ἣν εἶχεν ἐν μεγάλῃ τιμῇ, ἔλαβεν ἀφορμὴν διὰ νὰ μάθῃ διὰ πλείστης ἀκριβείας τὰ τοῦ Ναπολεοντείου στρατοπέδου καὶ τὰ τῶν ὀπαδῶν του. — Ἀπὸ τοῦ δὲ 1830—1835 ἐξέδιδεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἐν Φραγκφούρτῃ Βέρχθ ἀρχεῖον δι' ἱστορίαν καὶ γραμματολογίαν (Archiv fuer Geschichte und Litteratur). Ἐν αὐτῷ εὐρηται πολλὰ βιβλιοκρισίαι ὡς καὶ ἐν τοῖς διὰ γραμματολογίαν χρονικοῖς τῆς Ἐϊδελβέργης (Heidelberger Jahrbuecher fuer Litteratur) συντεταγμέναι ὑπὸ Σχλόσσερ, ἐπ' ἴσης καὶ πλείονα ἔθρηρα περὶ τῶν τελευταίων χρόνων τῶν Ρωμαίων, καὶ δύο πραγματεῖαι, αἵτινες μετέπειτα ἐτυπώθησαν εἰς ἰδιαιτέρα ἀντίτυπα, ἡ μὲν πρώτη περὶ Δάρτου, ἡ δὲ δευτέρα « Εἰς κρίσιν Ναπολέοντος καὶ τῶν νεωτάτων κατηγορῶν καὶ ἐπαιρητῶν του, μάλιστα ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπὸ 1800—1813 ἐποχὴν. (Zur Beurtheilung Napoleons und seiner neuesten Tadler und Lobredner, besonders in Beziehung auf die Zeit von 1800 — 1813). Ἡ τελευταία αὕτη πραγματεῖα, ἡ φανείσα εἰς φῶς τὸ 1835 καθήκουσα ὅμως μέχρι τοῦ 1805, ἐπιχέει μέγα φῶς εἰς ὅλα τὰ περὶ τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς φιλοπονηθέντα καὶ ἀσφαλέστατα ὀδηγεῖ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν μετὰ λόγου καὶ κρίσεως μελέτην αὐτῶν. (1)

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Σχλόσσερ, κοιμηθεὶς ἡρέμα τὴν Σεπτεμβρίου 1861 ἐν Ἐϊδελβέργῃ. Κατὰ πόσον δὲ ἐπενήργησεν ἡ ἐπὶ 45 ἔτη διδασκαλία του ἐν τῷ τῆς Ἐϊδελβέργης Πανεπιστημίου, τοῦτο προσφύεστρον παντὸς ἄλλου δύνανται νὰ καταδείξωσιν οἱ ἀκροασάμενοι τῶν μαθημάτων αὐτοῦ. Ἡμεῖς δὲ ἀπανθίσαντες τὰ προειρημένα ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς γραφέντων, νομίζομεν ὅτι ἐκπληροῦμεν εὐγνωμοσύνης καθήκον.

N. ΠΕΤΡΗΣ.

Ο ΕΜΒΑΛΩΜΑΤΑΣ.

Διήγημα ἱστορικὸν πρωτότυπον.

Ἦκουσα ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸ ἐξαετίας διερχόμενος ἐκεῖθεν, γέροντος Γανοχωρίτου διηγουμένου μοι τοιαῦτα.

Ἦμην πρὸ τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν πτωχὸς ἐλεεινός· πατὴρ ὀκτώ τέκνων ἀνηλικῶν καὶ σύζυγος γυναικός, καλῆς μὲν καὶ ἀγαθῆς ἀνικάνου δὲ

(1) Ὅτι δὲ καὶ ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη πλὴν τῶν Γερμανικῶν ἐξετίμησαν κατὰ τὸ εἶδος τὰ συγγράμματα τοῦ Σχλόσσερ καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἀγγλικήν, Γαλλικὴν, Ὁλλανδικὴν καὶ Σουηδικὴν γλῶσσαν μετάφρασιν αὐτῶν.

Ἀσμένως πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ σοφὸς Γερβίνος, μαθητῆς τοῦ Σχλόσσερ συνέγραψεν ἐσχάτως τὸν βίον αὐτοῦ.

εἰς τὸ νὰ κερδήσῃ ἐργαζομένη, κὰν γρόσιον ἐν. Διὰ τοῦτο δέκα ψυχαί, ἐν αἷς καὶ ἡ ἐδική μου, ἀπέβλεπον εἰς τὰς δύο μου χεῖρας. Πλέον νηστικοὶ ἢ χορτασμένοι, ἐζῶμεν ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν εὐτελεστάτων πόρων τῆς ἐμβαλωματικῆς μου τέχνης· Πρὸς ἐπίμετρον ἐν τούτοις τοῖς ἀθλιότητός μου, ἡ σύζυγός μου, καὶ τοὶ ὑπερβεβηκυῖα τὰ 44 ἔτη, ἦτον ἐγκυος τὸ ἔνατον ἡδῆ. — Θεέ μου! δυσανασχετοῦσα ἐπὶ τῇ συμφορᾷ, ἀνέκραζεν ἡ δυστυχῆς, τί εἶναι τοῦτο τὸ κακόν; Δὲν τὸ ἔστειλες εἰς τινὰ τῶν ἀκλήρων ἐκείνων, οἵτινες γῆν καὶ θάλασσαν περιεγούσιν, ἵνα τοῦτο ἀπολαύσωσι; — Τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται, ἐπαρηγόρου ἐγὼ φιλοσοφικῶς πως.

Παρελθόντος δὲ τοῦ ὠρισμένου τῆς ἐγγαστρίας χρόνου, ἐγενόμην καὶ ἕκτης κόρης πατῆρ.—Εἶναι (ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος;) παιδί διαμάντι, κακότυχε, εἶπέ μοι ἡ σύζυγος περίλυπος, ὅτε θολοσκοῦται ἐσπέραν τινὰ χειμωνικὴν, σχολάσας ἀπὸ τοῦ ἔργου μου, εὐρον λεχὼ τὴν σύζυγόν μου.— Ἠλευθερώθη λοιπὸν, δόξα σοι ὁ θεός! Λαβὼν δὲ τὸ γογγυσμένον πλάσμα, διέκρινα, καὶ τοὶ ἀμυδρότατα φωτιζόμενης τῆς πενιχρᾶς οἰκίας μου ὑπὸ τοῦ φέγγους τῆς σελήνης, πρόσωπον ὀλοστρόγγυλον, ὡς τὸ τῆς σελήνης ἐκεῖνης. Ἀνεπαύετο δὲ τὸ ἀτυχεῖς πλάσμα, ὡσπερ ἄγγελος, ἀπαθέστατα. Ἐραῖον πλὴν τί τὸ ὄφελος; εἶπον πρὸς τὴν σύζυγόν μου. Καὶ τοῦτο θῆμα τῆς πείνης, καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν του τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζομεν.— Τί νὰ γείνη; πῶς νὰ κάμωμεν; εἶπέ μοι, Σταῦρε.— Ἐγὼ δὲ, ὁ Σταῦρος, εἰς ἀμνηχανίαν ἐμβεβλημένος, οὐδεμίαν εὐρισκὸν ἐκ ταύτης δυνατὴν διεξοδὸν ἐν τούτοις πάλιν σφοδρὰ ἠγέρθη ἐν ἐμοί, πάλιν τῆς φιλοστοργίας πρὸς τὴν ἀμείλικτον ἔνδειαν ἐπὶ τέλους δὲ, « ἀνάγκη γὰρ οὐδὲ θεοὶ μάχονται » ὑπέεικε τῇ ἐνδείᾳ ἡ φιλοστοργία καὶ βαρυαλγῶς λέγω πρὸς τὴν γυναῖκά μου. Τὸ βλέπεις, Καλὴ μου, ὅτι ἡ ἐμβαλωματικὴ μου δὲν προσφθάνει νὰ οἰκονομήσῃ τὰ τοῦ ζῆν εἰς τὴν οἰκογένειάν ἡμῶν πολὺ φοβοῦμαι, μὴ τυχούσης μοι μικρᾶς τινας ἀσθενείας (ὁ θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ), ἀποθάνωμεν ἅπαντες ἡμεῖς τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους, ὡς ἂν δὲ μὴ ἦρουν ἡμῖν ταῦτα τὰ δεινὰ μόνα (εὐχαριστῶ σε, μεγαλοδύναμι!), ἔστειλας σήμερον καὶ τοῦτο. Εἰξεύρεις λοιπὸν τί ἀπεφάσισα; Ὁ θεὸς ἄς με συγχωρήσῃ, διότι ἄλλως δὲν δύναμαι νὰ πράξω. Τοῦτο, τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν ν' ἀνατρέψωμεν, ἄς τὸ ἀφήσωμεν εἰς τὸ ἔλεος τῶν χριστιανῶν.— Τίνα λόγον εἶπες κακότυχε Σταῦρε; ὑπολαβοῦσα ἀνεφώνησεν ἡ σύζυγός μου, ἀρπάσασα ἐκ τῶν χειρῶν μου τὸ ἀτυχεῖς βρέφος, κουνκουρίζον ἡδῆ. Τὸ παιδί σου ν' ἀφήσῃς εἰς τὸ ἔλεος τῶν χριστιανῶν! χαρὰ ὅσον τὴν καρδίαν σου! — Μὴ με πληγῶνῃς περισσότερο, Καλὴ μου, φθάνει ἔως ἐδώ.

Εἶσαι μήτηρ καὶ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου· ἀλλὰ τάχα καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι πατήρ; Ὅτι τὸ ὑπάγω εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ, ἕνα φροντιστὴν περὶ αὐτοῦ ἡ ἐκκλησία.— ὦ! οἶμοι τῆ δυστυχία! ὠλόλυξεν ἡ ταλαίπωρος.— Θεέ μου! δὲν μου παίρνεις τὴν ζωὴν;— Ζωὴ ἀθλία! τί δυστυχία! Εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ νὰ πετάξῃς τὸ παιδί μου;— Κατεφίλει δὲ τὸ παιδίον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὴν ἐφοβήθη μὴ παραφρονήσῃ, διότι οἱ λόγοι τῆς ἐξεφυγόντως ἀσυναρτήτως, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἀπεθηριούτο. Κατενόησα, ὅτι δὲν ἐπραξα φρονίμως, τὴν πρώτην τῆς λεχασύνης τῆς νὰ τοιμήσω τοιαῦτα. Ἀλλὰ ὁ νοῦς χονδρὸς, παιδί μου, νοῦς ἐμβαλωματᾶ (πρὸς ἐμὲ ἀποβλέπων ἔλεγε μειδιῶν ὁ ἐμφρων Γανοχωρίτης).— Ἐγὼ δὲ θαυμάσας αὐτὸν ἐπὶ τῆ συνέσει τῶν λόγων καὶ τῶν τρόπων, εἶπον πρὸς τὸν σεβάσιμον γέροντα. Δὲν εἶναι, Κύρ Σταυρέ μου, ὁ νοῦς σου ἐμβαλωματᾶ νοῦς. Ἀλλέως, θὰ ἔμενες διὰ βίου ἐμβαλωματᾶς; τὴν σὲ βλέπω οἰκοκύριον ἀξιοτίμον καὶ διευθυντὴν τούτου τοῦ ἀξιολόγου ὑποδηματοποιείου. Μακάριοι ἂν εἶχον εἰς τοὺς χιλιούς εἰς τὸν νοῦν σου.— Ἄς ἦναι δὲ καὶ αὐτὸ, παιδί μου, καλωσύνη σου, εἶπεν ὁ Γεροσταυρὸς.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ κλαυθμυρίζον βρέφος τὴν μὲν ἐδικὴν μου καρδίαν, ὑπὸ τῆς δυστυχίας ἀπολιθωθεῖσαν, κατεμάλαξε, τὸν δὲ τῆς μητρὸς νοῦν, σαλευθέντα ἀπὸ τῆς σκληρᾶς ἀποφάσεώς μου, συνέσχεν ἔδωκεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τὸν μαστὸν, καὶ καθύλασεν. Ἐγὼ δὲ δεξιόθεν, ἀριστερόθεν, ἐμπροσθεν, ὅπισθεν καὶ πανταχόθεν ἐλκόμενος ὑπὸ τῶν λιμοπαίδων τῆς οἰκογενείας μου, ὑπεμνήσθην ὅτι σκεπτόμενος περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ νεήλυδος συντρόφου τῶν, ἀφῆκα αὐτὰ θεοηστικὰ ἀπὸ τῆς πρωίας, τῆς μητρὸς τῶν ἡ ἀδυνατουμένης ἕνεκα τῆς λεχασύνης ἡ καὶ στερουμένης τροφῆς ἐπαρκούς πρὸς χορτασμὸν ὀκτώ λιμοπαίδων. Ἀναλαβὼν λοιπὸν ἔργα τροφοδότου, ἤνοιξα τὸν ὄψωνα, ὃν πρὸ μικροῦ εἶχον φέρει ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καὶ διένειμα τὰ ἐν αὐτῷ ψωμῖα καὶ ἕκατὸν δράμια ἐλαίης εἰς δέκα ἀνθρώπους, ἐν οἷς ἐγὼ καὶ ἡ λεχῶ.— Ἰδοὺ λοιπὸν, ὑπέλαβον ὁ ἀκρατής, Κύρ Σταυρε, ἡ ὑπὸ τινῶν ἐμβροντήτων ἐπιζητούμενη κοινοκτημοσύνη. Πάντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὑγιεῖς καὶ ἀσθενεῖς διὰ τῆς αὐτῆς καὶ ἴσης μερίδος φαγητοῦ τρέφονται.— Ἐχεῖς δίκαιον, παιδί μου· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐννοῶ τί λέγεις; ἔχε ὑπομονὴν ν' ἀκούσῃς καὶ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μου, ἥτις εἶναι τόσον ἀληθῆς, ὅσον ἀληθῆς εἶναι ὅτι τὴν σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ δύο ψωμίων καὶ ἕκατὸν δραμίων προσφαγίου δὲν χορταίνουσι δέκα ἀνθρώποι, τὰ παιδία μάλιστα ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται μὲν κατ' ἀρχάς, νὰ κλαίωσι δὲ κατόπιν. Οὔτε τῆς μητρὸς αἰ θωπεῖται, οὔτε τοῦ

πατρὸς αἰ ἐπιπλήξεις (πρόσθετος δὲ ἐν τέλει καὶ τὰ ξυλοκοπήματα) κατέπαυσαν τὴν πείναν τῶν παιδίων. Τὸ οἰκτρὸν τοῦτο θέαμα καὶ ἄκουσμα συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς πρὸ μικροῦ ἀποδοκιμασθείσης ἰδέας μου, τῆς ἐκθέσεως τοῦ νεογνοῦ, πλέον παντὸς βήματος. Διότι μετὰ βραχεῖν σιωπῆν λέγει μοι ἡ Καλή μου· Σταυρε μου, ἕκαμα τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν, διότι τὸ βλέπω, ἀλλέως θὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι. Ἐγὼ ὅμως ἐσκέφθην καὶ τι πλέον σοῦ. Ὅτι γίνω καὶ παραμάννα. Ὁ Θεὸς καὶ νὰ μας συγχωρήσῃ καὶ νὰ μας βοηθήσῃ εἰς τὸ καλλίερον. Ἐκείνος γνωρίζει μὲ ποίαν καρδίαν κάμνω τὸ ἀποφασισθέν.

Ἡ νύξ ἦτον πρόσφορος εἰς τὸν σκοπὸν μου, σκοτεινὴ δηλαδὴ καὶ ἀνεμώδης. Δὲν θὰ προσπαθῆσω ἐνταῦθα νὰ σοὶ παραστήσω τὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἰκτρὰν καταστασιν ἐμοῦ τε καὶ τῆς Καλῆς μου. Μολονότι καὶ ἂν θελήσω, δὲν θὰ δυνηθῶ· διότι τοσοῦτον ἦτον ἐσκοτισμένον τὸ λογικόν μου, ὥστε ὅ,τι ἔλεγον καὶ ἕκαμνον δὲν ἤξευρον· ἀλλ' οὔτε καλῶς τὴν ἐνθυμούμαι, εἰμὴ τοσοῦτον ὅτι τινάξας καλῶς τὸν ὄψωνα, ἐν ᾧ ἐκομίσθησαν πρὸ μικροῦ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ δύο ψωμῖα καὶ αἰ ὀλίγαι ἐλαίαι, ἐσπαργανωμένον κατέθηκα ἐν αὐτῷ τῷ βρέφους, ὃ μὲν ἀπέσπασα τῶν ἀγκαλιῶν τῆς καταφιλοῦσης αὐτὸ μητρὸς. Ἐφερον δ' ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν ὄψωνα, ὑποκρινόμενος καθ' ὁδὸν, ὅτι ἐργαλεῖα τῆς τέχνης μου ἡ ὄψωνιά τινα φέρω. Τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτὸς ἐκείνης καὶ ὁ ὕπνος τοῦ βρέφους μὲ συνέδραμον εἰς τὸ νὰ φθάσω ἀνερένητος εἰς τὸν Χριστὸν τοῦ Γαλατᾶ. Ἐνταῦθα ἠπατήθην· ἀλλ' ἡ ἀπάτη ἐγένετο σωτηρία μου. Ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνων, εὐρίσκω τὴν ἀπάτην μου ἔργον τῆς θείας προνοίας.

Γινώσκεις, ὅτι πολὺ δὲν ἀπέχει τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, ναοῦ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν, ὁ Χριστὸς τοῦ Γαλατᾶ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πνεῦμά μου εἶχε κατασκοπισθῆ, οὔτε τί ἐπραττον ἐνόουν, οὔτε ποῦ εἰσῆλθον ἐγίνωσκον. Ἐνήργουν ὡς ἡλίθιος, τις. Ἦμην λοιπὸν οὐχὶ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ Ἁγ. Βενεδίκτου. Ἐνῶ λοιπὸν κατεγινόμενον νὰ τοποθετήσω τὸ ἕκθετον, φρονῶν ὅτι εἶμαι ἀπαρατήρητος, εὐρίσκομαι αἴφνης καὶ ἀνεπίπτως ἐν μέσῳ τριῶν ἢ τεσσάρων φουερῶν βροπαλοφόρων, ἐξορησάντων ἐκ τῶν παρακειμένων κελλιῶν χερσὶ τε ποσὶ τε καὶ βράβδοις λακπατήσαντές με ἀνηλεῶς οἱ θεοφόροι πατέρες τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου (οὗς εἶχον ἀναγνωρίσει ἐκ τοῦ ξενίζοντος ἐνδύματος καὶ τοῦ ἀλλοθρόου τῶν ὕβρεων), κακῶς ἔχοντα, καὶ, ὡς ἀρνίον ἄκακον, οὐκ ἀνοίγοντα τὸ στόμα, ἐξήγαγόν με τῆς αὐλείου θύρας, καὶ στήσαντές με ὀρθὸν, ἐξέψων ἐπὶ τῶν ὤμων μου τὸν ὄψωνα πλῆρη καὶ βαρύν. Ἡ αὐλείου θύρα ἐκλείσθη μεθ' ὀρθότητος, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὸ παι-

δίον, ὃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἄθλιος καὶ ἐλεεινός. Δὲν μοι ἐπέτρεπεν ἡ κρίσιμος ὥρα νὰ σκεφθῶ περὶ πληγῶν καὶ τῶν τοιούτων. Ἰκανὸν ἦν ἐμοὶ τότε· ἡδυγάμην νὰ προπατῶ, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔφερον τὸ πολυπαθὲς τέκνον. Ἀσθμαίνων εἰς ἕκαστον βῆμα ὑπεστονθούρον. Τὰ ἀναθεματισμένα βορδωνάρια! πῶς μ' ἕκαμαν!— Ἀλλὰ πάλιν ὑπολαμβάνων ἐμορμύριζα. Καλὰ νὰ πάθω ὁ ἀθεόφοβος! τὸ παιδί μου ἐπῆγα νὰ πετάξω! τὸ παιδί μου ἐπῆγα νὰ φραγκεύσω! δύο κακά!

Ταῦτα ἐπάδων, διήνυσσα τὴν εὐτυχῶς μοι οὐχὶ μακρὰν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ πτωχικόν μου. Ἄμα πατήσας τὸ κατώφλιον τῆς θύρας αὐτοῦ, τὴν ἔπαθα, Καλή μου! ἀνέκραξα τὴν ἔπαθα! καὶ εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον ὁ Θεὸς μ' ἐκόλασε.— Τί εἶναι, Σταυρέ μου; τί ἔπαθες; ἐκπλαγεῖσα ἐπεφώνει ἡ σύζυγός μου. Ἐγὼ δὲ ἀντὶ πάσης ἀποκρίσεως, ἐπειδὴ τὰ γόνατά μου δὲν ἀντεῖχον ἐπὶ πλέον, καταβαλὼν τὸν ὄψωνα ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, κατέπεσον καὶ ἐγὼ ἐπ' αὐτῆς. Ἐξηγῶν δὲ τῆ ἐκπεπληγμένη τὰ γεγονότα ἔλεγον ἐν κατανώξει. Ὁ Θεὸς μοὶ τὸ ἐπλήρωσε! τόσον μ' ἐστράβωσεν, ὥστε, ἀντὶ νὰ ἐμβῶ εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν αὐλὴν, ἐμβῆκα εἰς τὴν τοῦ Βενεδίκτου, ὅπου ἀγρυπνοῦντες οἱ φραγκοπατέρες μ' ἕκαμαν χιλιόπαστον ἀπὸ τὸ ξυλοκόπημα. Μ' ἐφόρτωσαν τὸ παιδί καὶ πῶς ἐθάστασα νὰ ἔλθω ἕως ἐδῶ, εἶναι μέγα πρᾶγμα.

Αἱ ἁμαρτίαι μου πολλαὶ εἶναι, Θεέ μου! Φύλαξέ μας ἀπὸ χειροτέρων. Ἐν τούτοις, Σταυρέ μου, τί κάθησαι ἀκύντακτος; Δὲν πηγαίνεις εἰς τοῦ γείτονος Στάμου νὰ ἴδῃς τί θὰ κάμῃς; Ἐγὼ, βλέπεις, εἰς κατάστασιν δὲν εἶμαι.— Εἶπε, καὶ ἐγὼ ἤμην εἰς τοῦ Στάμου, οὐδὲν κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας ἀναλογιζόμενος, οὔτε γυναῖκα, οὔτε ἐννέα τέκνα, οὔτε ἀπορίαν. Ἄπας ὁ λογισμὸς μου συνεκεντρώθη περὶ τὴν βράχιν μου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Στάμος μετὰ τῆς οἰκοκυρᾶς του ἔπαυσαν ἐπιφωνοῦντες καὶ σχετλιαζόντες, ἐκοπάνισαν, ἠλάτισαν καὶ ἐπέθεσαν τῇ βράχιν μου τὸ κοινωφελὲς ἐμπλαστρον τῶν κρομμυδιῶν. Ὁ Θεὸς ἄς τοῖς τὸ πληρώσῃ. Πολυτρόπως μ' ἐπεριποιήθησαν καὶ με παρηγόρησαν· οὐδὲ τὴν δυστυχῆ Καλὴν ἐλησμόνησαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ βροφήματος τοῦ παρασκευασθέντος δι' ἐμὲ κενώσασα ἡ Κυρὰ Στάμαινα ἐπῆγε πρὸς αὐτήν.

Δὲν ἦτον ἡμίσεια ὥρα περασμένη, καὶ ἰδοὺ ἡ Κυρὰ Στάμαινα μετὰ σπουδῆς καὶ ἀνησυχίας, ἦν, καὶ τοι περρωμένη νὰ κρύψῃ δὲν ἡδύνατο, Καλέ μου Κύρ Σταυρε, λέγουσα, κάμε ὅπως εἰμπορέσῃς νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν γυναῖκά σου· εἶναι ἀνάγκη.— Περὶσσότερον δὲν μου ἐχρειάζετο· ἡ βράχιν ἐλησμονήθη, καὶ μυρία διαλογιζόμενος, τίς τάχα εἶναι ἡ ἀνάγκη, ἐσπευδον πρὸς τὴν γυναῖκά μου. Ἄμα δὲ ἐξελθὼν τῆς οἰκίας

τοῦ καλοῦ μου γείτονος, εἶδον ἐπόμενόν μοι τὸν καλὸν ἀγαθὸν Στάμον. Ἔως νὰ γυρίσῃς νὰ ἴδῃς, ἤμην ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ εὐθὺς μετ' ἐμὲ εἰσῆλθεν ὁ γείτων. Πάλιν θρήνοι καὶ κλαυθμοὶ! ἡ Καλή μου ἀνθ' ἐνὸς κρατοῦσα δύο παιδία, ἐν ἐκ δεξιῶν καὶ ἕτερον ἐξ εὐωνύμων, ἐθώπευεν αὐτὰ κλαίοντα· δύο δὲ ἢ τρία τῶν μικροτέρων παιδίων μου ἦσαν περὶ τὴν κλίνην λυπούμενα μὲν τὴν θρηνοῦσαν καὶ καταρωμένην μητέρα τῶν, περιέργως δὲ ἐξετάζοντα τὰ δύο νήπια. Ποῖος ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ μὴ τρομάξῃ, καὶ νὰ μὴ χάσῃ τὸν νοῦν του. Αἱ κραυγαὶ τῆς, οἱ ὄνειδισμοὶ τῆς, αἰ κατάραι τῆς ἐσῆκωσαν εἰς τὸ ποδάρι καὶ τὰ ὀκτὼ παιδία μου, μικρὰ καὶ μεγάλα, ὧν τὰ μικρότερα φοβηθέντα ἐκλαίον μεγαλοφρονότατα. Ἐγὼ δὲ, ἰχθύος ἀφρονότερος, ἐπλανώμην ἀπὸ τῆς μιᾶς γωνίας τῆς οἰκίας εἰς τὴν ἄλλην, ἀγνοῶν τί νὰ πράξω, ἀπορῶν περὶ τοῦ συμβαινόντος. Ἡρώτων τὴν γυναῖκά μου, ἐξήταζον τὰ παιδία μου, τίνας ἕνεκα γίνεται τὸ κακὸν τοῦτο, τί παιδίον εἶναι ἐκεῖνο τὸ δεύτερον· ἀλλ' οὐκ ἦν φωνή, οὐκ ἦν ἀκρόασις. Τὰ μὲν παιδία κλαύματα, ἡ δὲ μήτηρ κατάραι καὶ αἰτιάσεις. Τέλος πάντων ὁ ἄχρι τοῦδε παριστάμενος Στάμος παρεμβάς ἠπίως λέγει· ὦ καλοὶ μου χριστιανοί, δὲν εἰξεύρετε οὔτε τί κάμνετε, οὔτε τί λέγετε· παιδία μου, σιωπάτε· Κύρ Σταυρε, Κυρὰ Καλή, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἰπέ τί τρέχει· θὰ κάμῃς τὸν ἄνδρα σου νὰ χάσῃ τὸν νοῦν του.— Ἡ βροτορικὴ του ἐπέτυχε, καὶ πάντες ἐσιώπησαν.— Ὡ καλέ μου Κύρ Στάμε, δὲν βλέπεις τί κακὸν ἔπεσεν εἰς τὴν κεφαλὴν μου; Ὡ εὐλογημένε Σταυρε, τί καμώματα εἶναι τὰ ἐδικὰ σου; τί ἀνεπιδεξιωσύνη εἶναι ἡ ἐδικὴ σου; Ὡ Χριστέ μου, δὲν μ' ἐφθανε τὸ ἐδικόν μου Σταυρε, τί ἤθελες καὶ τὸ ξένον; ἡ πτωχεία ἐμώρανε τὸ λογικόν σου;— Δὲν ἐτόλμων ν' ἀντιτάξω λόγους εἰς τὰς δικαίας αἰτιάσεις τῆς γυναικὸς μου· ὡς ἔνοχος δ' εἶχον κατὰ γῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους κατέναντι κριτοῦ, τοῦ Στάμου, καὶ κατηγοροῦ τῆς Καλῆς.

Ἀλλ' ἄς μάθωμεν καλοὶ μου γείτονες, πῶς συνέβη τοῦτο; πῶς ἔφερες, Κύρ Σταυρε, καὶ δεύτερον παιδίον εἰς τὴν γυναῖκά σου; διὰ τοῦτο ἔχει δίκαιον νὰ παραπονητῆ κατὰ σοῦ.— Ἀδελφέ μου, Κύρ Στάμε, διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ θὰ χάσω τὸν νοῦν μου· δὲν καταλαμβάνω πῶς ἔγειναν. Λέγε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Καλή, πῶς εὐρέθη τὸν ξένον παιδίον ἐδῶ; πῶς ἐμὲ αἰτιάσαι;— Παράξενα λαλεῖς, χριστιανέ μου! Ἀνοίξασα τὸν ὄψωνα, ὃν πρὸ μικροῦ ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης ἐναπέθηκας, εὐρον ἐν αὐτῷ δύο παιδία, τὸ ἐδικόν μου καὶ τὸ ξένον τοῦτο· λοιπὸν τὸ σφάλμα ἐδικόν σου εἶναι, δὲν εἶναι;— Τοῦτο εἶναι θαῦμα ὀλοφάνερον! ἄλλως εἶναι ἀνεξήγητον· παρ' οὐδενὸς οὐδὲν ἔλαβον, εἰμὴ ἐκεῖνο τὸ ἀλησμόνητον

ξυλοκόπημα παρὰ τῶν πατέρων τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου. — Ἀργὰ, μὴ βιάζεσθε· κατὰ τὴν παροιμίαν, μὲ τὸ ἀμάξι πιάνεται λαγός. Αὐταὶ ἦσαν παραινέσεις τοῦ ἀπαθῶς σκεπτομένου Στάμου. Εἶπε, Σταῦρε, ὅτι οὐδὲν παρ' οὐδενὸς ἔλαβες, εἰμὴ τὸ ἀλησμόνητον ξυλοκόπημα παρὰ τῶν πατέρων τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου. Πολλὸ πείθομαι, ὅτι παρὰ τῶν αὐτῶν ἔλαβες μετὰ τοῦ ἐδικοῦ σου παιδίου καὶ τὸ ξένον. — Ἀκόμη δὲν ἐνόησα πῶς ἠδύνατο νὰ γείνη τὸ εἰκαζόμενον· ἴσως διότι ὁ νοῦς μου ἡσυχος δὲν εἶναι ταύτην τὴν στιγμήν. — Ἐγὼ ὅμως, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς εἶναι ἡσυχος, ἰδοὺ τί εἰκάζω· δὲν μοι διηγήθης κατ' οἶκον, ὅτι τὸν ὀψῶνα, ἐν ᾧ τὸ παιδίον σου ἀφειμένον κατὰ γῆς, μετὰ τὸ ξυλοκόπημα ἐξέβρισαν ἐπὶ τοῦ ὄμου σου οἱ ἄγιοι πατέρες; τί λοιπὸν ἐμποδίζει νὰ μὴ πιστεύσωμεν, ὅτι αὐτοὶ οὗτοι, ἔχοντες πρὸ τοῦ ἐδικοῦ σου παιδίου ἕτερον προεϋρημένον, σοῦ ἐφόρτωσαν καὶ τοῦτο μετ' ἐκείνου; Οὕτω πως εὐκολώτατα ἐξηγεῖται καὶ τὸ βάρβαρον ξυλοκόπημα· ἄλλως τίς ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι οἱ ἄκακοι, οἱ ἄχολοι, οἱ πολυεὐσπλαγχοὶ πατέρες τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας οὕτως προσφέρονται τοῖς εἰς τὴν εὐσπλαγγίαν των προσφεύγουσιν;

— Ὁ Θεὸς μακαρίζει τὴν ψυχὴν τῶν γονέων σου, καλέ μου φίλε! Ἄρτι μὲν εἶχες με θεραπεύσει πάσχοντα τὸ σῶμα, νῦν δὲ διὰ τῶν φρονίμων λόγων σου τὸ λογικόν μου ἀπολλύμενον διέσωσας. — Ἐχε ὑπομονὴν, Κυρὰ Καλή· ὁ Θεὸς οἰκτιρῶν μὴ ἀπελπίζου, Σταῦρε· καὶ τοῦτο θὰ οἰκονομηθῇ.

Τοὺς δὲ παρηγόρους λόγους τοῦ καλοῦ μου γείτονος διέκοψαν οἱ κλαυθμυρισμοὶ τοῦ ξένου βρέφους, ὑπερ, οἰκτιρῶσα καὶ ἐπ' αὐτῷ ἀδημονοῦσα, ἐκράτει ἡ σύζυγός μου, τὸν μαστὸν ὑπέχουσα. Ὑπὸ τῆς περιεργείας ἐλαυνόμενος, ἐπεθύμουν νὰ πλησιάσω, ἵνα ἐγγύθεν παρατηρήσω αὐτό· ἀλλ' ἐτόλμων νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς τὸ κατασιγᾶσαν συνάρσει τοῦ Στάμου ἠρπάζειν τῆς Καλῆς μου; δι' ὃ, ὡς ἀνδριάς, ἀκίνητος ἰστάμην παρὰ τῆ θύρᾳ μακρὰν τῆς λεχοῦς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κλαυθμυρισμοὶ ἐπετεινοντο, ὁ Στάμος, ἐμοῦ γενναϊότερος, προσελθὼν τῆ κλίνῃ τῆς λεχοῦς, ἐξήταξε τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματός μου, ἐπιφωνῶν. Κρίμα σ' τὸ παιδί! κρίμα ἔς τὴν εὐμορφίαν! Πόσον ὠραία! πόσον καθαρά! πόσον ἀρχοντικὰ φορέματα! Τὰ ἐπιφωνήματα δὲ τοῦ Στάμου δὲν ἦσαν ἀνωφελῆ· διότι διήγειραν τῆς Καλῆς μου τὴν περιέργειαν εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θαυμασθέντων ἐπὶ ὠραιότητι, καθρότητι καὶ εὐγενεῖᾳ φορεμάτων. — Μικράκι μου! εἶπεν, οἱ ἐδικοί σου γονεῖς δὲν ὁμοιάζουν τοῖς τοῦ ὁμοιοπαθοῦς συντρόφου σου. Δὲν σ' ἐπέταξαν ἕνεκεν ἀπορίας, ἀλλ' ἕνεκεν αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας. — Τοῦλάχιστον κατὰ τοῦτο, εἶπον ἐγὼ, προσελθὼν καὶ θαρβραλέωτερος γενόμενος διότι ἐνέβλεπον τῆ Καλῆ μου

εἰρηνικώτερας διαθέσεις εἴμεθα ἐκείνων ὀλιγώτερον ἔνοχοι· ἐπειδὴ ἡμεῖς μὲν ἠθελήσαμεν νὰ τὸ πετάξωμεν, διότι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὸ θρέψωμεν· ἐκείνοι δὲ, ὅχι διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ θρέψουν, ἀλλὰ διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἦναι ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονες, ὑπερ ἢν τῆς δυνάμεως αὐτῶν. — Βεθπίως, εἶπεν ὁ Στάμος· πλείοτερον δίκαιον εἶναι ὑπὲρ ὑμῶν.

Ἐπροσπάθουν δὲ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Στάμου, ἐπροσπάθουν νὰ δικαιολογήσω τὴν πράξιν μου, ἡ Καλή δὲν ἔπαυεν ἐρευνῶσα τὰ ἐνδύματα τοῦ νηπίου. Τὴν σκούφιαν δὲ παρατηροῦσα, ἐστοχάσθη ὅτι εὐρίσκειται τι ἐν αὐτῇ. Μετὰ σπουδῆς εἶδον τὴν λύουσαν τὴν σκούφιαν, καὶ συνάμα εὐτήχως κωδωνίζοντα ἀνεπήδησεν ἐξ αὐτῆς σωρὸς φλωρίων. Ὁ θελκτικὸς αὐτῶν ἤχος καὶ ἡ φλογερὰ αὐτῶν λάμψις προὐκάλεσαν ἐν ὁμόφωνον τῶν τριῶν ἐπιφώνημα· Παναγία μου! Χριστέ μου! Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου! — Ἐδῶ, γείτονές μου, φῶς φανερὰ τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι εἶναι βαλμένον. Περιμένετε, καὶ θὰ ἴδῃτε μεγαλεῖτερα. Μὴ γογγύζετε περισσότερον, καὶ ἔχετε ἁμαρτίαν. — Προσκυνῶ σε, Θεέ μου! εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! λέγοντες ἐσταυροκοπούμεθα ἀμφοτέροι· μετὰ δὲ τὴν κατάνυξιν ταύτην ἠρξάμεθα τῆς ἐπιμελοῦς συλλογῆς τῶν τῆδε κακεῖσε διεσκορπισμένων φλωρίων, τὰ μὲν εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς λεχοῦς, τὰ δὲ κατὰ γῆς. Ὁ Στάμος δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, διότι τὴν μὲν κλίνην κατεῖχε ἡ Καλή, τὸ δὲ τῆς οἰκίας ἔδαφος ἐγὼ, ἐμπροσθεν ὄπισθεν ἀντιπερισπώμενος. Μετὰ μικρὸν, ἀριθμήσεως γενομένης, εὐρέθησαν ὅλα εἴκοσι καὶ πέντε Μαχμούτεια ἐν τῇ δεξιᾷ μου παλάμῃ, ἐφ' ἧς τῶν περιεστώτων ὀφθαλμοὶ προσηλώθησαν. Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι! ἔλεγον ἐγὼ σταυροκοπούμενος. — Ὁ Θεὸς Ἰλασθητέ μοι τῆ ἁμαρτωλῶ! ἔλεγεν ἡ σύζυγος, συνάμα, διὰ τὸ ἀλάνθαστον, τινάσσουσα ἐπιμελῶς τὴν σκούφιαν, ἐξ ἧς φλωρία μὲν δὲν ἀνεπηδήσαν καὶ ἄλλα, χαρτίον δὲ τι ἀνεπτυγμένον ἀνατιναχθὲν ἐπτερύγισε, καὶ κατὰ γῆς ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Στάμου. Ὁ δὲ λαβὼν αὐτὸ περιέστρεψεν ἀνυπομόνως ἐπὶ τῶν χειρῶν, προσβλέπων ἐταστικῶς ἐμέ τε καὶ τὴν Καλήν. — Ἐχει τινὰ καὶ τοῦτο σημασίαν, ἐνοῶν· τίς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ μαντεύσῃ; — Ἀλλ' εὐκολώτερον ἢν ἡμῖν τὸ μαντεύσαι ἢ τὸ ἀναγῶναι τὰ ἐπὶ τοῦ προβαλλομένου φύλλου χαρτίου γράμματα. Διὰ τῆς ἀνασείσεως ὠμοπλατῶν ἀπηντήσα πρὸς τὸν καλὸν φίλον, ἔχε με παρητημένον ζεύγη βοῶν ἡγόρασα. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάσκαλέ μου, τὰ γράμματα ἦσαν μυριάκριθα καὶ μάλιστα εἰς τὰ Γανόχωρα. — Ἀληθινὰ, καλέ μου Σταῦρε, ὡσάν τί καιρὸς ἦτον, καθ' ὃν συνέβησαν τὰ διηγούμενα; — Δὲν εἰξεύρω νὰ σοι εἴπω

εἰς τὰ πόσα συνέβησαν. Αὐτὸ μόνον ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι ἦτον προφανὴς ἐβδόμας, καὶ εἰς τὴν λαμπρὰν τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐρέμασαν τὸν Πατριάρχην. — Εἶναι λοιπὸν ἱστορία 35 περίπου ἐτῶν· διότι ἐκεῖνο μὲν τὸ ἔτος ἦτο τὸ 1821, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ 1856. — Τόσα ἔτη βεβαίως εἶναι· διότι ἡ κόρη μου Μοιρίτα τόσων ἐτῶν εἶναι. — Ἡ Μοιρίτα σου θὰ ἦναι τὸ παιδίον ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐξυλοφορτώθη ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου; — Αὐτὸ τοῦτο εἶναι τὸ εὐλογημένον. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον καλόμοιρον, ἡ Καλή μου ἠθέλησε νὰ ὀνομασθῇ Μοιρίτα.

Λοιπὸν Κύρ Σταῦρε, τί ἀπέκαμες μετ' ὃ χαρτίον; — Παιδί μου, ἄς ἦναι καλὰ ὁ Στάμος. Γνωστικὸς ἄνθρωπος ἄχρι τῆς ὥρας.

— Σταῦρε, λέγει μοι, τὸ χαρτίον τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναγνωσθῇ. Ἐνδεχόμενον οὐχὶ μόνον νὰ εἰδοποιηθῇ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ παιδίου, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ὠφέλιμον εἰ σὲ τὸν ἴδιον νὰ μάθῃς. — Τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ ἐγὼ βλέπω· ἀλλὰ τὰ μεσάνυκτα εἶναι περκαμένα. Ἄς καλεξημερωθῶμεν, καὶ αὐριον πολλὰ πρῶτ' ἰθὺ φροντίσω.

Μετὰ τὸ καλονύκτισμα τοῦ Στάμου, προσεπάθησα νὰ πέσω εἰς τὸν ὕπνον, ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ ἐνδρομίδος, ἀφοῦ πρῶτον συνεβούλευσα τὸ αὐτὸ νὰ πράξῃ καὶ ἡ σύζυγός μου, ἐφ' ὅσον τοῖς τὸ ἐπιτρέψωσι τὰ δύο νήπια· ἀλλὰ ξυλοκόπημα ἀσπλαγγον, κενὴ κοιλία, πρόσθετος δὲ καὶ 25 φλωρία ἀνέλπιστα, δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐνδεδειγμένων ὑπνωτικῶν· μήπως δὲ καὶ τὸ εὐλογημένον ἐκεῖνο χαρτάκιον ἦτον μικρὸς πειρασμός; Εἶδον καὶ ἔπαθον, ἕως νὰ χαράξῃ. Διὸ ἄμα τῆ ἡμέρᾳ ἐπλανώμην εἰς τὰς ἐδοὺς τοῦ Γαλατᾶ, ζητῶν ἀναγνώστην τοῦ ἐν τῷ κόλπῳ μου χαρτίου. Οὐδεὶς τῶν συναντησάντων μοι ἐφάνη ἀξίῳ χρεως. Βαρυαλγῶν ἐπὶ τῇ ἀτυχίᾳ μου, ἐνεθυμήθην, ὅτι τὴν ἀπορίαν μου δύναται νὰ λύσῃ ὁ πνευματικὸς τοῦ Χριστοῦ. Τὸν ἀπήντησα εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ἧ, πλὴν τοῦ κανδηλάπτου, οὐδεὶς ἦν. Τῷ ἔδειξα τὸ χαρτίον. Τέκνον μου, λέγει, τὰ γράμματα τοῦ δὲν εἶναι ἑλληνικά· φαίνεται μοι, ὅτι εἶναι ἀρμενικά. Ἀρμένιον νὰ ἐρωτήσης.

Τῆς εὐχῆς του, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς συμβουλῆς του ἔχων ἀνάγκην, ἐξῆλθον, προσκυνήσας καὶ εὐχαριστήσας τὸν πολιότριχα γέροντα. Μετὰ τινὰ βήματα συναντήσας Ἀρμένιον, παρέχοντί μοι ἐχέγγυα γνώσεως γραμμάτων, τῷ ἔδειξα τὸ χαρτίον, παρακαλέσας νὰ μοι ἐξηγήσῃ τουρκιστὶ τὰ γεγραμμένα ἀρμενικά. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χαρτίον, ἀνέγνω ἀρμενιστὶ, καὶ μετέφρασε μοι τουρκιστὶ τὰ ἐξῆς. « Ἐλα νὰ ἐνταμώσης τὸν Καρκαπέτην τσοχατζῆν εἰς τὸ χάνι.... (Εἰπέ μοι τὸ ὄνομα τοῦ χανίου ὁ Γεροσταῦρος, ἀλλὰ δυστυχῶς εἰμι δυσμαθὴς τῶν τουρκικῶν). » — Πολλὸ καλὰ, αὐθέντα μου· πολλὸ καλὰ. Εὐχαριστήσας δὲ

τὸν μετ' ἀπορίας κυττάζοντά με καλὸν Ἀρμένιον, φέρων τὸ χαρτίον, ἐπορευόμην εὐθὺ τοῦ χανίου... Εἰς τοῦ Ἀρμενίου Καρκαπέτου, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν· καλὸς καὶ πλούσιος ἄνθρωπος· τὸν ἔχω ἀκουστόν· αὐτὸς βεβαίως εἶναι τοῦ ἐκτεθέντος βρέφους ὁ σκότιος πατήρ. Οἴμοι τῷ ταλαιπώρῳ! Ἀρμένιον θ' ἀναθρέψω! Ἐξ ἁμαρτίας εἰς ἁμαρτίαν περιπίπτω! Τί κακὸν εἰς ἐμέ!

Οὐ πολὺ μετὰ τὸν μονόλογον τοῦτον, ἤμην πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Καρκαπέτου, ὅστις δὲν εἶχεν εἰσέτι καταβῆ, ὡς μοι εἶπον δύο ὑπηρεταὶ ὁμογενεῖς του, συγυρίζοντες τὸ ἐργαστήριον. Μικρὸν καρτερήσας εἶδον προσερχόμενον ἐφιππον τὸν Καρκαπέτην, ὃν μοι κατέδειξε μακρόθεν ὁ ἕτερος τῶν ὑπηρετῶν. Καλημερίσαντα αὐτὸν με ἀντικλημέρισεν ἠπίως. Αὐθέντα μου, εἶπον, συμπαθήσατέ μοι· θὰ σὰς ἐρωτήσω. — Τί ἀγαπάτε; εἶπεν. — Ἄντι ἀποκρίσεως τῷ ἔδωκα τὸ χαρτίον. Ὡσεὶ ἀνέγνω ἐπ' αὐτοῦ τὴν καταδικὴν του, ὡχριάσας, καὶ ὡσεὶ ἐγὼ ὁ βρακενδύτης ἤμην ὁ μάρτυς τῆς κατηγορίας του, δειλιῶν ἐνώπιόν μου, δὲν ἐτόλμα νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ με ἴδῃ. Ἀλλὰ τὸ χαρτίον κυττάζων, ἐμὲ ἠρώτα· πόθεν εἶσαι; Τὸνομά σου; — Σταῦρος Γανοχωρίτης. — Πῶς ἔπεσε τοῦτο εἰς χεῖρά σου; — Εἶναι πολυδιήγητα, αὐθέντα μου· τόρα καιρὸς δὲν εἶναι τῆς διηγήσεως. Τέλος πάντων τὸ παιδίον οὐτινὸς κεν ἦναι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς οὕτω θαυμασίως ἠθέλησε νὰ πέσῃ εἰς χεῖράς μου, θ' ἀνατραφῇ ἐπιμελῶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς μου μετὰ τοῦ ἐδικοῦ μου παιδίου. Ἄς ὑποθέσω ὅτι ἐγέννησα δίδυμα. — Φαίνεσαι τίμιος καὶ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, Κύρ Σταῦρε. Κάμε ὅ,τι εἶπες, καὶ δὲν θὰ σε ἀφήσῃ ὁ Καρκαπέτης δυσηρεστημένον. Κατὰ μῆνα θὰ ἔρχησαι νὰ λαμβάνῃς παρ' ἐμοῦ πέντε φλωρία. — Ὁ Θεὸς νὰ σὲ πολυχρονῇ, αὐθέντα μου. Ἐγὼ ἤδη καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ εὐρεθέντα εἴκοσι καὶ πέντε. — Ἐχει καλῶς· ἐπιμελήθητι προσέτι περὶ τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ. Βάπτισον αὐτὸν δι' ἐδικοῦ σου ἱερέως καὶ ἀνάθρεψον εἰς τὴν ἐδικὴν σου θρησκείαν· δὲν μοι μέλει· καὶ μάλιστα διότι ἡ μήτηρ του εἶναι ἐκ τοῦ ἐδικοῦ σου γένους. Ἄν ὁ Θεὸς εὐοδώσῃ τοὺς σκοπούς μου, μετ' οὐ πολὺ καὶ ἐγὼ θὰ ἀκολουθήσω τῆς μητρὸς του τὴν θρησκείαν. Ὄνομασον αὐτὸ Γρηγόριον, τοῦ μακαρίτου πατρός μου τόνουμα. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας νὰ ἔλθῃς νὰ με ὀδηγήσης εἰς τὴν οἰκίαν σου.

Πλήρης χαρᾶς ἀπεχειρέτισα τὸν καλὸν Ἀρμένιον. Ἦτον νέος εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν, χαριτωμένος καὶ μελίχιος· καὶ τοὶ Ἀρμένιοι, εἶχεν ἀρετὰς ὡν στερούμεθα κατὰ τὸ πλείστον ἡμεῖς αἱ ἐγκαυχόμενοι ἐπ' ὀρθοδοξίᾳ. Συνησθάνετο ἐκ καρδίας, τὸ σφάλμα, εἰς ὃ περιέπεσε, καὶ μετανοήσας, ἐπροσπάθει παντὶ τρόπῳ νὰ τὸ θεραπεύσῃ.

Ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι εἰς τὴν οἰκίαν μου ἰδὼν πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας του τὸν καλὸν κάγαθὸν Στάμον, ἐξωμολογήθη μετὰ χαρᾶς εἰς αὐτὸν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσειν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὸ χαρτάκιον ἐκεῖνο ἦτον θαυματουργόν. Ὁ Στάμος, ὅστις μοι συνεπίνει δυστυχοῦντι, δὲν μοι ἐφθόνηι εὐημεροῦντι. Μετὰ σπουδῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ χαίρων διηγοῦμαι εἰς τὴν Καλὴν μου τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴν τῆς τύχης ἡμῶν.— Ἄς ἔχη δόξαν ὁ μεγαλοδύναμος· εὐλογημένον ἄς εἶναι τὸνομά του. Ἀλλέως, Σταυρέ μου, ἡμεθα χαμένοι ἄνθρωποι.

Κατὰ δὲ τὴν τεταγμένην ὑπὸ τοῦ εὐεργέτου μου ἡμέραν ὠδήγησα αὐτὸν εἰς τὸ πτωχικόν μου. Εὐχαριστήθη ἰδὼν τὴν περιποίησιν, ἧς ἐτύγχανεν ὁ Γρηγόριος, ὃν τὴν δεκάτην τῆς εὐρέσεώς του ἡμέρας ἐβάπτισα μετὰ τῆς ἐδικῆς μου κόρης.

Τὸ παιδίον ὑγιὲς καὶ εὐρωστον ὄν, ἀνετρέφετο παρ' ἐμοὶ μέχρι τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Διὰ δὲ τῶν χρημάτων, τῶν χορηγουμένων μοι παρὰ τοῦ πατρὸς του κατὰ μῆνα, διὰ τῶν παντοειδῶν εὐκολιῶν, τῶν παρεχομένων μοι παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ διὰ τῶν ὠφελιμάτων, τῶν ποριζομένων ἐκ τῆς τέχνης μου, ἀνέτως διήλθον τὴν τετραετίαν ταύτην. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν νυκτῶν τοῦ τετάρτου ἔτους εἰσελθὼν τεταραγμένος ὁ χρηστὸς Καραμπέτης, λέγει. Καλοὶ μου Χριστιανοί, ὁ θεὸς ἔκαμεν ἔλεος καὶ εἰς ἐμέ. Τὰ πάντα κλύουσι καὶ τώρα εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐδικὴν σας ἐκκλησίαν, ἣ δὲ Εὐφροσύνη, τοῦ Γρηγορίου μου ἡ μήτηρ ἐγένετο τὴν παρελθούσαν νύκτα κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὀρθοδόξων νόμιμος σύζυγός μου.— Τοιαύτη καλοκᾶγαθος ψυχὴ, παιδί μου, ἦτον κρέμα νὰ μὴ ἦναι φωτισμένη διὰ τοῦ ἀληθοῦς φωτὸς τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀφοῦ ἔσωσας ἐκ προφανοῦς ἀπωλείας τὸ τέκνον σου, μετ' αὐτοῦ δὲ συνδιέσωσας ἑνδεκα ψυχὰς τῆς οἰκίας ταύτης, ἰδοὺ ἐν τέλει σώζων σεαυτὸν συνδιασώζεις καὶ τὴν Εὐφροσύνην σου.— Οὕτως κηδεύθησεν ὁ ὕψιστος.— Τέλος πάντων, πρὶν τὸ εἶπαι, ἄς τὸ ἐννοήσωμεν, Καλὴ μου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδώσωμεν τὸν Γρηγόριον εἰς τοὺς γονεῖς του.— Ἀληθῶς, καὶ περὶ τούτου ἦλθον νὰ σας παρακαλέσω. Γνωρίζω πόσῃ ἀγάπῃν τοῦ ἔχετε, καὶ πόσον θὰ λυπηθῆτε ἀποχωριζόμενοι αὐτοῦ. Πλὴν δὲν εἶναι δυνατόν ἄλλως νὰ γείνη.—

Μετὰ πολλῶν δακρύων ἀπεχωρίσθημεν τοῦ Γρηγορίου, τοῦ παιδίου δηλαδὴ ἐκείνου, τὸ ὅποιον, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν, ἐγένετο πρόξενον χαρᾶς καὶ εὐλογίας. Ἐξερχόμενος ὁ Βαπτιστῆς (οὕτως ἐξελθνησθεὶς μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἑλληνος ἱερέως ὁ Καραμπέτης), παρηγόρει ἡμᾶς λέγων, ὅτι τὸν Γρηγόριον θὰ βλέπωμεν συχνά, εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ ἡμῶν,

εἴτε ἐν τῇ ἐκείνου. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μεγάλοι καὶ μικροὶ ἡμεθα περίλυποι ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ Γρηγορίου, ὃν πρὸ πάντων ἀνεζήτηί ἡ συντραφεῖσα αὐτῷ Μοιρίτα μου.

Δὲν ἠξιώθημεν ἐν τούτοις νὰ ἰδῶμεν αὐθις τὸ χρηστὸν ἐκεῖνο τοῦ χρηστοῦ πατρὸς τέκνον. Διότι τὴν ἐπομένην νύκτα περὶ τὰ μεσάνυκτα ἐλθὼν ἐξύπνισεν ἡμᾶς ὁ καλὸς ἄνθρωπος, καὶ ἑνδακρυς λέγει· Μαθόντες οἱ καλοὶ Ἀρμένιοι, ὅτι ἐγκαταλιπὼν τὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἠσπάσθη τὰ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐπειράθησαν νὰ με δολοφονήσουν. Καλῶς δὲ γινώσκων τὰς διαθέσεις αὐτῶν, προβλέπω ὅτι ἀσφαλῶς δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ ζήσω ἐνταῦθα. Ὅθεν πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἐμοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας μου καλὸν ἔκρινα νὰ μετοικήσω εἰς Τραπεζοῦντα.— Ὁ Θεὸς ἄς σε διαφυλάττῃ ὑγιᾶ καὶ ἀνεπιβούλευτον ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς σου.— Τὰ τοῦ ἐργαστηρίου μου, εἶπεν ὁ Βαπτιστῆς, ὅπως δήποτε ὠκονόμησα· τὴν δὲ μικρὰν οἰκίαν ἣν ἔχω ἐν Σταυροδρομίῳ, ἔχε σὺ, Κύρ Σταυρε· σοῦ τὴν χρεωστῶ ἀντὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς ἣν ἔδωκας τῷ Γρηγορίῳ μου. Ἰδοὺ καὶ τὸ δωρητήριον, φύλαττέ το.— Καταφιλήσαντες τὴν δεξιὰν τοῦ σωτήρος καὶ εὐεργέτου ἡμῶν, ἐνεπλήσαμεν αὐτὴν εὐγνωμοσύνης δακρύων, ἐν εὐλογίαις προπέψαντες αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας πέραν τῆς ὁποίας δὲν ἄφησεν ἡμᾶς νὰ ἐξέλθωμεν, φοβούμενος ἐπιβουλὴν τινα. Τὴν Εὐφροσύνην καὶ τὸν Γρηγόριον παραγγείλαντες νὰ καταφιλήσῃ ἀνθ' ἡμῶν, ἀπεχωρίσθημεν αὐτοῦ, καταθαίνοντος εἰς τὴν παραλίαν, ἵνα ἐπιβῆ πλοίου ναυλωμένου ὑπ' αὐτοῦ, ὅπερ, ἔτοιμον κατὰ πάντα, ἀνέμενον αὐτόν. Τὴν Εὐφροσύνην καὶ τὸν Γρηγόριον ἀφ' ἐσπέρας ἐπεβίβασε, δὲν ἠξιώθη νὰ τοὺς ἰδῶ ἔκτοτε· μανθάνω ὅμως ὅτι ζῶσιν εὐτυχῶς, ἐκ Τραπεζοῦντος εἰς Ἀγκυραν μετοικήσαντες.

Ἡ ἐλεεινὴ κατάστασις τῆς οἰκογενείας μου ἀπὸ τῆς ἀειμνήστου ἐκείνης ἡμέρας ἐβεβητο κατ' ὀλίγον. Παρητήσας τὴν ἐμβαλωματικὴν ἡνοιξά ἐργαστήριον ὑποδηματοποιίας, συντροφεύσας μετὰ τοῦ Στάμου. Μετὰ τινα ἔτη, τὰ ἀρσενικά μου παιδία τρανώσαντα, εἰργάζοντο καὶ αὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἐργαστηρίῳ. Ἡ δὲ χάρις καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἦν μεθ' ἡμῶν.

Ἐκ Κόθρου.

A. ΒΑΛΛΗΝΔΑΣ.

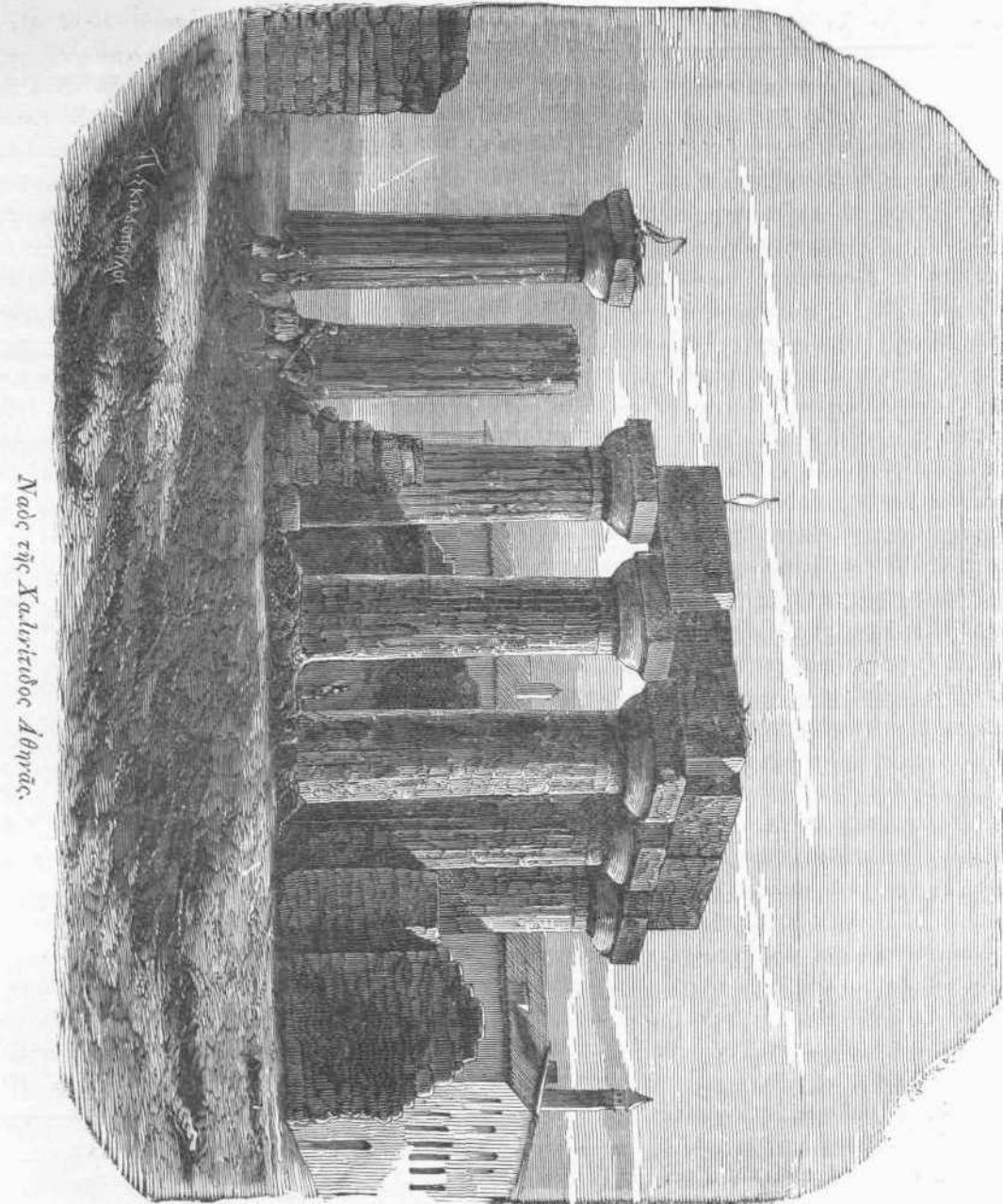
Ο ΕΝ ΚΟΡΙΝΘΩΙ ΝΑΟΣ.

—ooo—

Παρὰ τὴν παλαιὰν Κόρινθον ὄρθιοι ἔτι ἴστανται ἐπτὰ κίονες δωρικοῦ ρυθμοῦ, τὸ μόνον λείψκον ἀρχαίου ναοῦ, ἴσως τοῦ τῆς Χαλινίτιδος Ἀθηνᾶς, ὅστις, κατὰ τὸν Πausανίαν, οὐ πόρρω ἔκειτο τοῦ μνημῆματος

τῶν τῆς Μηδείας παιδίων. Διότι τοῦτο μὲν τὸ μνημα ἔκειτο παρὰ τὸ Ἰδεῖον, τὸ ὑπὲρ τὴν κρήνην τῆς Γλαύκης ἀνεγχερμένον, ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος· παρὰ δὲ αὐτὸ τὸ μνημα ἡ τοῦ Βελλεροφόντου κρήνη ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ δι' ὀπλῆς ἵππου ρεῖ τοῦ Πηγᾶσου. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ

ποτιζόμενος ὁ Πηγᾶσος ἵππος, καὶ ἦτις, κατὰ τινας, σώζει ἔτι καὶ νῦν ἄφθονα καὶ δροσερὰ ὕδατα. Προτιμότερα λοιπὸν ἡ γνώμη τῶν θεωρούντων τὸν προκείμενον ναὸν, ναὸν τῆς Χαλινίτιδος Ἀθηνᾶς, τῆς τῶν καλούντων αὐτὸν Ἡραῖον. Ὁ ναὸς οὗτος, εἰς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτάτων, δωρικοῦ ρυθμοῦ ὢν, εἶχεν ἐξ μὲν

τὸν Πausανίαν « Ἀθηνᾶν θεῶν μάλιστα συγκατεργάσασθαι τάτε ἄλλα Βελλεροφόντη φασί, καὶ ὡς τὸν Πηγᾶσον οἱ παραδοίη χειρωσαμένη τε καὶ ἐνθεῖσα αὐτῇ τῷ ἵππῳ χαλινῶν », δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἰδρύθη τῇ Χαλινίτιδι Ἀθηνᾷ· τὰ πιθανὸν μάλιστα τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐνισχύεται ὑπὸ τῆς ἐγγύς κειμένης Πειρήνης Πηγῆς, ἐν ἣ συνελήφθη

κίονας εἰς τὸ μέτωπον, δεκατρεῖς δὲ εἰς τὰς πλευρὰς ἀριθμούμενοι ἐν αὐτοῖς τοῦ ἔκτου κίονος τοῦ μετώπου· ἐκ τῶν ἐπτὰ σωζομένων, πέντε ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὀπισθίαν πρόσοψιν, οἱ δὲ δύο λοιποὶ, μετὰ τοῦ τῆς γωνίας τρεῖς γινόμενοι, εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν. Εἶναι ἅπαντες μονόκωλοι ἐκ πόρου λίθου καὶ ἐχρησίμευσαν ἐπὶ Τουρκίας εἰς στήριγμα οἰκιῶν τινα.

Αἱ βάρβάραι αὐτῶν εἰσὶν εἰκοσι τὸν ἀριθμὸν, τὰ δὲ κιονόκρανα διατηροῦσι πάντες πλὴν ἑνός. Ἄλλ' ἄπορον εἶναι πῶς καὶ τὰ λείψανα ταῦτα δὲν κατεβρέβησαν μάλιστα κατὰ τὸν τελευταῖον σεισμὸν τὸν ἐκ βάρων καταστρέψαντα τὴν Κόρινθον, ἀφ' οὗ οἱ κίονες εἶναι μὲν τεθραυσμένοι καὶ ἐκκλίνουσι τῆς καθέτου, ἔχουσι δὲ καὶ τὰς βάσεις ἐφθαρμένους πολὺ.

Σ.

ΚΟΥΡΙΑΛΙ ΝΗΣΟΙ.

Αἱ νῆσοι αὗται 21 τὸν ἀριθμὸν κείνται μεταξὺ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ὀχλοσκίου θαλάσσης, αἱ μὲν πρὸς νότον τοῦ ἀκρωτηρίου Λοπάτκου, μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς Καμισιάτικας, αἱ δὲ τελευταῖαι ἐκτεινόμεναι πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν. Περιέχονται δὲ μεταξὺ τῆς 43° 40'—51 πλάτους βορείως καὶ 142° 30'—154 μῆκους ἀνατολικῶς. Τούτων αἱ κυριώτερα εἰσὶν αἱ ἑξῆς. — Παράμουχρία, Ὀνηκοτάνη, Μάτουα καὶ καὶ Οὐχιγίρεια. Αἱ πλείους εἰσὶν ἀκατοίκητοι, τινὲς δὲ εὐφροὶ καὶ ἀλσώδεις· πᾶσαι ὅμως ὑπόκεινται εἰς σεισμούς συχνούς. Οἱ κάτοικοι τῶν Κουριλιῶν νήσων ὁμοιάζουσι πολὺ τοῖς Καμισιάτικα· εἶναι μικρόσωμοι, δασεῖς καὶ δειλοὶ εἰ καὶ λίσια στήθη ἔχοντες, ἥμιστά δὲ πεπολιτισμένοι. Κατοικοῦσιν ἐν φοιλαῖς καὶ ἐμπορεύονται λίπος φαλαίνης, δέρματα μαλλωτὰ, περὰ αὐτοῦ θρησκείαν προσβεβύουσι τὴν χιμαλικήν, εἶδος φρετιζμοῦ ἢ εἰδωλολατρίας κοινῆς τοῖς Σαμουέδικα τοῖς Βουρνάταις καὶ τοῖς λαοῖς τῆς ἀνατολικῆς Σιβηρίας. Οἱ ἱερεῖς καλούμενοι Χαμίραι ἢ Κάμαι (Κύριοι) φέρουσι οὐραν ἵππου καὶ τυμπανοφοροῦσι πρὸς ἀποδίωξιν τῶν πονηρῶν πνευμάτων, προλέγουσι τὸ μέλλον καὶ ἐπιτηδεύονται παντὸς εἶδους γοητείας. Ὁ θεὸς αὐτῶν εἶναι ἀνώτατον ἐν ἔχον κατοικίαν τὸν ἥλιον καὶ τοῦ ὁποῦ οἱ χαμάναι γίνονται μετὰ θάνατον σύμβουλοι. Ἄρχει δὲ πολυπληθῶν κατοτέρων θεοτήτων ἢ πνευμάτων. Κατὰ τὴν θρησκείαν αὐτὴν ἡ γυνὴ εἶναι πρᾶγμα ἀκάθαρτον, ἀνευ γυναικός. Ἄλλ' οἱ προσβεβύοντες τὴν ἀγροίκον ταύτην λατρείαν ἐλαττοῦνται ὁσμημέραι. Σχεδὸν ἅπαντες αἱ Κουριλια εἰσὶν ὑποτελεῖς τῆ Ῥωσίᾳ, πλὴν τῶν τριῶν γειτόνων τῆ Ἰαπωνίᾳ, Σικοτάνης, Κουναχίρης καὶ Οὐρούσης ὑποκειμένων τῷ Ἰαπωνικῷ κράτει περὶ οὗ πολλάκις καὶ ἐνέκτασαι ἔγραψεν ἡ Παρδάρα. Οἱ ἄνθρωποι τῶν Κουριλιῶν καὶ τῆς Θόνης, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν, ὑπόκεινται εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὁμιλοῦσι δὲ ἰδίαν γλῶσσαν. Εἶναι τῶ ὄντι δασεῖς, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς παρακειμέναις εἰκόσι, καὶ ἔχουσι τὸ ἦθος γλυκὺ.

Μεταφράζομεν ἐνταῦθα ἀπόσπασμα τῆς περι-

γήσεως τοῦ Κυρίου Καμίλλου Weinschenk κατὰ τὴν Ἰαπωνίαν τὸν Ἰαμὸν καὶ τὴν Καμισιάτικαν.

Ἀκοδάδη, Σεπτέμβριος τοῦ 1860.

«... Οἱ κάτοικοι τῶν Κουριλιῶν διαφέρουσιν ἐντελῶς τῶν τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ ἄνθρωποι, ἄλιεῖς καὶ κρηνοὶ κατὰ μέγα μέρος, εἶναι ὑποτελεῖς τοῖς Ἰαπονοῖς καὶ τοῖς Ῥωσίοις καταβάλλουσι δὲ τοὺς φόρους, εἴτε εἰς προϊόντα τῆς ἀγροίκου βιομηχανίας των, εἴτε εἰς θαλασσίους φώκας καὶ δέρματα πολύτιμα, μάλιστα ἐν Ῥωσίᾳ. Ὁ λαὸς οὗτος ὁμοιάζει μεγάλη οικογενεὶα ἐξαπλουμένη μέχρι τῆς ἄκρας τῆς Καμισιάτικας καὶ κατεχούση ἅπασαν τὴν Σεγαλιανὴν νῆσον· ἔχει δὲ 60,000 ψυχῶν, ὧν τὰ ἦθη διαφέρουσιν ἐντελῶς τῶν Ἰαπωνικῶν.

Ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον κατὰ πρόσωπον ἄνθρωπον ἐθαύμασα τὴν ἄβρενα καλλονὴν τοῦ τύπου ὃν ἐβλεπον. Ἦτο ἀνὴρ ὑψηλὸς λευκὸν χρῶμα ἔχων ἀλλ' ἀλαμπές, πλατεῖς ὤμους καὶ σῶμα βρωμαλέον, τὸν ὀφθαλμὸν γλαυκοῦν καὶ τὴν ξίνα ἑλληνικὴν, συνελόντι δ' εἶπεῖν, ἔχων φυσιογνωμίαν ἐντελῶς εὐρωπαϊκὴν καὶ ἀναμνησκουσαν κατὰ πολλὰ τὴν τῶν χωρικῶν τῆς Τρανστεβέρης. Τὸ γένειον τοῦ ἄνθρωπου τούτου κατήρχετο μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ τὸ ἔνδυμα, διανοιγόμενον κατὰ τὸ στήθος, ἀπεκάλυπτε σῶμα σχεδὸν ὅσον θηρίου δασύ.

Μὲ ἐχαιρέτισε κατὰ παράδοξον τρόπον, μὴ διαφέροντα βαθείας μεταβολῆς, καὶ διὰ τῆς φωνῆς καὶ τῆς χειρὸς μὲ ἐκάλεσεν εἰς τὴν καλύβην του, ἥτις κατὰ τὸ ἥμισυ ζυλόκτιστος καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ λιθόκτιστος, ἦτο βεβαίως ἐκτισμένη ὑπὸ τῶν περὶ αὐτόν. Οὐδέποτε ἐνόησα περισσώτερον τὰ πατριάρχικα τῶν παναρχικῶν χρόνων ἦθη, εἰ μὴ ὅτε εἶδον τὸν βίον τῶν ἄνθρωπων τούτων. Ἰπακοὴ τυφλὴ εἰς τὸν οἰκοδεσπότην, ἐργασία καὶ ὑποταγὴ σχεδὸν δουλικὴ τῆς γυναικός· εἶναι ἀνταγώσμου τῶν ἀρχετύπων ἠθῶν. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶδα εἰσερχόμενος ἦτο ὑψηλὸς γέρον, σοβαρὸν ὄψος ἔχων, ὅστις μοι ἐφάνη ἀρχηγὸς τῆς οικογενείας· τὸ μακρὸν καὶ λευκώτατον γένειόν του ἐπιπτε μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ ἡ ἐπ' ἴσης λευκὴ κόμη κατέβαινε μέχρι τῆς βράχως· πέντε ἄνδρες, τοὺς ὁποίους ὑπέθεσα υἱοῦς του, ἦσαν τεταγμένοι παρ' αὐτόν αἱ δὲ γυναῖκες κατεγίνοντο εἰς τὰ τῆς οἰκίας. Παρετέθη ἄριστον τοῦ ὁποῦ ἠναγκάσθη καὶ ἐγὼ νὰ γευθῶ. Καὶ τὰ μὲν ὑγρά τοῦ συμποσίου τούτου συνίσταντο εἰς εἶδος ἀλφίτων ἐμπεφυρμένων εἰς ἀψήφημα τῆου, περιεχόμενον ἐντὸς μεγάλου λεκανίου, τεθειμένου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου· ἕκαστος δὲ ἐξ ἡμῶν ἤρχετο ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἐβύθιζεν εἰς τὸ ὑγρὸν τοῦτο ζύλιον τινα κυσθίσκον· τὰ δὲ στερεὰ συνεκροτοῦντο ἐξ ἰχθύων νωπῶν.

Τοῦ ἀρίστου τελειωθέντος ὁ πατριάρχης ἠγέρθη καὶ καθ' εἰς ἐμιμήθη αὐτόν. Εὐχαρίστησα γαλλια-

Χαιρετισμός.

Τύπος Ἀνθρώπου.

Τύπος ἄνδρος.

πονιστὶ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπεσῆρθη ὑποσχόμενος νὰ ἐπανέλθω τὴν ἐπιούσαν ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν ν' ἀναχωρήσω ἐὰν δὲν ἐδεχόμην μικρὸν τραπέζιον ἐκ κένδρου, χρησιμεῦον ἐὰν ἐνόησα καλῶς τὰς διὰ σχημάτων ἐξηγήσεις των εἰς κρέμασμα καὶ στέγνωμα τῶν ὀσθῶν. »

Σ.

ΠΟΡΚΥΛΑ.

« Ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον », εἶπεν ὁ Πλάτων, καὶ ὑπερβολικώτερον, ὡς ποιητῆς, ἔψαλεν ὁ Ἡσίοδος « ἀρχὴ δέτε ἡμῶν παντός ». Καὶ ὅμως ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ. Πότερον; ἐκ διὸς ἢ ἐκ Μουσῶν καὶ τέχνης ἀρξομαι; ἢ πρέπει ἵνα πρώτης τῆς τελευταίας μνησθῶ καταγνώσεως;

Τίς ἐν Ἀγγλίᾳ μὴ παροικίας δὲν γνωρίζει τὸν Κύριον Οὐίλλιαμ Ρούπελ; — Νέος δικηγόρος, εὐγλωττος ὡς... δικηγόρος, ἐφάνετο ὅτι εἶχε κατακτήσει τὴν εὐνοίαν τῆς πρώτης τῶν Μοιρῶν, τῆς Κλωθῆς, ἥτις φαίνεται ὅτι τῷ ἐκλωθε νῆμα μετάξινον, ὅπως δι' αὐτοῦ κατασκευάσας κλίμακα ἐκ τῶν εἰς τὰ μυθιστορήματα καὶ τὰ νυχθιστορήματα ἀ-

παντωμένον, ἀναβῆ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις τῆς κοινωνίας καὶ τῆς δικανικῆς. Βουλευτὴς καὶ μάλιστα ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ βουλῇ τῶν Κοινοτήτων τοῦ δήμου τῆς Λαμβέθης, τοῦ ἀξιολογωτάτου δήμου τῆς μητροπόλεως, ἐξώδευε πολλὰ καὶ τρελλὰ ὀνεμίας, κατορθώσας ν' ἀναβῆ καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ συρμοῦ τὰς ὑψηλοτάτας βαθμίδας. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ μικρὰ ἀδελφὴ τῆς Κλωθῆς, ἡ Ἄτροπος, ἐξήλευσε τὴν πρὸς τὸν νέον δικηγόρον κλίσην τῆς ἀδελφῆς, καὶ θέλουσα νὰ δικαιώσῃ τὸ εὐφημιστικὸν ἔνομα τῆς δὲν ἔτρεψε, τοῦτέστι, κατὰ τὸν Στρεψιάδην, μετέβαλε τὴν μαῖραν τοῦ ταλαιπώρου βήτορος. Κατ' ἀμετάτρεπτον λοιπὸν εὐδοκίαν τῆς σεβαστῆς Ἄτροπου ἐγένετο ἄφαντος ὁ φίλος, καταλιπὼν ὅμως εἰς τὸ φανερὸν ἀξιόλογον ἀρνητικὴν περιουσίαν. Ἀρνητικὴν—ἦτοι μὴ θετικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποῖαν καθ' εἰς ἂν κληρονομήσῃ θὰ σπεύσῃ νὰ ἀρνηθῇ. Ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ εὐρὴν κοιμημένην τὴν ἀκαμπτὸν Ἄτροπον ὁ δικηγόρος μετέβαλε φρόνημα... ὦ τοῦ θαύματος!— καὶ ἐκουσίως προσῆλθεν εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἀρχὰς κατηγορῶν ἐαυτὸν ὡς πλαστογράφον καὶ ἐπίορκον. Εἰς τὴν ἐκ τούτου πηγάσασαν δίκην παρενέβη ὁ ἀδελφὸς τοῦ Οὐίλλιαμ Ριχάρδος Ρούπελ διεκδικῶν, ὡς μόνος νόμιμος κληρονόμος τοῦ Κ. Ρούπελ πατρὸς, μέγα κτήμα κείμενον εἰς Kingston καὶ πωληθὲν εἰς τρίτον ὑπὸ τοῦ Οὐίλλιαμ ἀντὶ 370,000

φρ., ὅστις ἔλεγεν ἑαυτὸν κύριον τοῦ κτήματος ὡς δωρηθέντος αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς. Ὁ ἀδελφὸς δισχυρίζετο ὅτι δωρητῆριον τοιοῦτο οὐδέποτε ὑπῆρξε, ὅτι ἐπομένως τὸ ἔγγραφο τὸ ὅποιον μετεχειρίσθη ὁ Οὐίλλιαμ διὰ τὴν ὑποθηκείωσιν μὲν πρῶτον, πωλήσῃ δ' ἔπειτα τὴν κυριότητα τοῦ κτήματος, ἦτο πλαστὸν καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ πώλησις ἄκυρος. Αὐτὸς δὲ ὁ Οὐίλλιαμ ὠμολόγησε τὴν πλαστογραφίαν τούτων, ὡς καὶ ἄλλα, καὶ μάλιστα τὴν τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς του. Ὅθεν ἐφυλακίσθη καὶ ἡ ὑπόθεσις ἀνετέθη εἰς τὸ μέγα δροκωτικὸν τῆς κατηγορίας δικαστήριον ἢ δὲ κυβέρνησις σκοπεῖ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τοῦ Οὐίλλιαμ ὡς πλαστογράφου.

Τὸ διπλὸν τοῦτο κακοῦργημα, πλαστογραφίας δωρητηρίου καὶ πλαστογραφίας διαθήκης, ἐτιμωρεῖτο ὅχι πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου· τῶρα ὅμως τὸ maximum, ὁ ἀνώτατος ὅρος τῆς ποινῆς, εἶναι ἰσόβιος ποινικὴ δουλεία καὶ ὁ κατώτατος, minimum, τεσσάρων ἐτῶν δεσμὰ κτλ.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη συνεκίνησε καὶ συγκινεῖ τὰ μέγιστα τὸ ἀγγλικὸν κοινόν. Ὁ δὲ Οὐίλλιαμ τρώγει καὶ πίνει εἰς τὰς φυλακὰς ὡς ἐξοδῶν αὐτὸς, τὸ ὅποιον δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς προφυλακισμένους. Ἄλλ' εἰς ποίαις φυλακὰς; — Εἰς τὰς διὰ χρέη, διότι ὀφείλει εἰς Κυρίαν τινὰ, τὴν ὁποίαν περιττὸν εἶναι νὰ ὀνομάσωμεν, 600 λίρας στεργίνας καὶ μόνον ἐν writ habeas corpus δύναται νὰ τὸν ἐξαγάγῃ τῶν φυλακῶν τούτων. Ἐὰν τὸ μέγα δροκωτικὸν δικαστήριον ἐπικυρώσῃ τὴν κατηγορίαν, τότε τὸ writ θέλει ἐκδοθῆ, καὶ ὁ κατηγορούμενος θὰ ἐξέλθῃ τέλος πάντων διὰ τὴν δικασθῆ. — Ἀλλὰ, τὸ περιεργώτατον πάντων, φαίνεται ἔχει σκοπὸν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐνοχὴν του, διότι οὕτω μόνον θὰ δυνήθῃ ὁ ἀδελφὸς του, ὁ νόμιμος κληρονόμος, νὰ γίνῃ κύριος τῶν ἀπαλλοτριωθέντων κτημάτων.

Παραλείπομεν ὅμως τὰς σκέψεις ὅσας διήγειρεν εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ἡ βουλευτικὴ θέσις τοῦ ἀνθρώπου τούτου, βουλευτοῦ Ἀγγλοῦ! Ποίαις ὕβρεσι δὲν θὰ ἐξέσφενδόνιζον καθ' ἡμῶν οἱ Φράγκοι ἐν τοιοῦτόν τι ἠκούετο περὶ βουλευτοῦ Ἑλλήνου, ποίαις δὲ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν; Ἐσφαλεν ὁ δεῖνα κλητῆρ τῆς ἀστυνομίας; μομφαί, διαμαρτυρήσεις, διατριβαὶ καὶ σωρεία ἀνωνύμων ἀρθρογράφων, κρυπτομένων ὑπὸ διάφορα στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου· καὶ ὅμως τί δὲν ἔπραξεν, ἐν πλήρει σιγῇ τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, ὁ Ἀμεδαῖος Φραγκίσκος Βίκτωρ Βοδὲ, ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος τῶν Βερσαλλίων; Ἀπολυθεὶς διὰ τὰς ἀταξίας του ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας, κατέλιπε τὴν γυναῖκα, κατεδικάσθη διὰ κλοπὴν εἰς 4 μῆνων φυλάκισιν, ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς καὶ ἐγένετο δίγαμος κατέλιπε καὶ τὴν βαν γυναῖκα καὶ κλέψας πάλιν τὴν 4 Ἰανουαρίου 1861 κατεδικάσθη εἰς 6 μῆνων φυλάκισιν, καὶ, μετὰ τινὰς περιπετείας, μὴ ἔ-

χων πῶς νὰ ζήσῃ, παρέδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν δικαιοσύνην ὑπὸ τῆς ὁποίας κατεδικάσθη εἰς πέντε ἐτῶν εἰρκτῆν.

Ταῦτα πάντα ἦσαν γεγραμμένα, ὅτε ἐλθοῦσα ἡ τερπεσταία Κ. λειῶ ἀνήγγειλεν ἡμῖν ὅτι ὁ βουλευτῆς τῆς Λαμβέθης κατεδικάσθη εἰς ἰσόβια, δεσμὰ, αὐτὸς ἑαυτοῦ κατήγορος γενόμενος, καὶ λέγων ὅτι μετανοεῖ μὲν ἀλλὰ πρέπει νὰ τιμωρηθῇ. ἤκουσε δὲ τὴν ἀπόφασιν μειδιῶν. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ λύσις τοῦ δράματος.

Δράμα εἶπομεν καὶ κωμωδίας ἐνθυμήθημεν· εἰς τὸ κομψῶς ἐπισκευασθὲν θέατρον παρίστανται ἑλληνιστὶ τρεῖς ἢ τετράκις τῆς ἐβδομάδος ξενικαὶ κωμωδίαι, ξενικαὶ τραγωδίαι καὶ ξενικὰ δράματα. Ἕλληνες τινες, ἑλληνικὸν τῷ ὄντι τὸ φρόνημα ἔχοντες, ἀπεφάσισαν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς ἐγγωρίου δραματογραφίας. Συναχθέντες δ' εἰς ἐν συνέστησαν ἀπὸ πέρυσιν νέαν θεατρικὴν ἐταιρίαν πρὸς παραστάσεις ἑλληνικάς. Καὶ ὁ μὲν ζήλος ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς, ποῖος ὅμως ἦλθεν εἰς βοήθειάν του; Πρῶτην φορὰν ἀναβαίνοντες εἰς τὰς σανίδας τοῦ θεάτρου, αὐτοδίδακτοι ἀπαγγέλλουσι τὰ ὑπὸ τοῦ υποβολέως οὐχὶ ταπεινῶς ἀναγινωσκόμενα. Χθὲς ἔτι ἀνεγινώσκομεν ἐγκύκλιον τοῦ Κόμητος Βαλεῦσκη πρὸς τοὺς γάλλους νομάρχας, δι' ἧς προτρέπει αὐτοὺς εἰς σύντονον ἐπιμέλειαν τῶν θεάτρων. Τὸ θέατρον, καὶ αὐτὸ τὸ μελόδραμα καὶ αὐτὸ τὸ ἰταλιστὶ γινόμενον, διαπλάσσει τὰ ἦθη καὶ μαλάσσει τὴν καρδίαν· τὸ θέατρον, καλῶς ἐπιτηρούμενον, δὲν εἶναι θέατρον διαφθορᾶς (ζητοῦμεν συγγνώμην διὰ τὴν μεταφορὰν), εἶναι στάδιον ἀναπτύξεως τῶν γνώσεων τοῦ λαοῦ, ἀερόστατον ἀναπτεροῦν τὸ φρόνημα, ἀπὸ ἀσθενοῦς ὑγιὲς καθιστάν αὐτό. Εἰς ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου προνοοῦσι περὶ τῶν θεάτρων, καὶ καθὼς ἐπιτυχῶς παρτρειὶ ὁ Κύριος Δ. Ν. Β. ἐν τῇ *Εὐνομίᾳ*, οἱ διευθυνταὶ τῶν θεάτρων εἶναι πανταχοῦ ἄνδρες πεπαιδευμένοι καὶ θιασῶται τοῦ καλοῦ. Ἐδῶ ὅμως ἀφίνομεν ἄνευ διδασκάλου τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ διδασθῶσιν, ἀβοηθήτους τοὺς φίλους τῶν τεχνῶν, καὶ τὸν μετὰ χαρᾶς ἀκροώμενον, διότι παίζονται ἑλληνιστὶ, τὰ κακῶς μεταπεφρασμένα καὶ ἀμεθόδως παιζόμενα ξενικὰ δράματα λαόν, δὲν θέλομεν νὰ διδάξωμεν καὶ νὰ τέρψωμεν διὰ καλῶν παραστάσεων, καλῶν μεταφράσεων, καὶ μετὰ τινὰ καιρὸν, καὶ διὰ καλῆς πρωτοτύπου δραματοποιίας. Εἶδομεν τὸν δικηγόρον Πατελίνον καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι ὅτε ἔζη τὰ ἑλληνικὰ ὠμιλοῦντο ἑλληνικώτερον ἢ τῶρα· ὁ παριστῶν τὸν δικηγόρον ὀλίγην προσοχὴν ἂν καταβάλῃ θὰ γίνῃ καλὸς ὑποκριτῆς· δύο καθ' ἡμᾶς εἶναι τὰ κύρια σφάλματά του ὅτι φωνάζει πολὺ ἐνίοτε, πρὸ πάντων ὅμως ὅτι βιάζεται ὅταν ὀμιλῇ, ἐν ᾧ ἡ ὀ-

μιλία πρέπει νὰ ἦναι φυσικὴ καὶ ἀνεπιτήδευτος. Ὁ τὸν ἔμπορον παριστῶν εἶναι εὐφυῆς πρὸς τὰ κωμικά· περὶ αὐτοῦ τοῦναντίον θὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν ἀκούεται ἀρετὰ καὶ ὅτι τὴν φωνὴν του καλύπτει ἡ τοῦ υποβολέως· κινεῖται ἐπιτηδῆεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ὀμιλεῖ σπεῦδων βραδέως· ἔσφαλεν ὅμως ὠθήσας τὴν Κυρίαν Πατελίνοῦ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, τοῦ δικηγόρου ἐν ᾧ αὐτὴ τὸν ἐμπύδιζεν· εἰς τὰς γυναίκας ὀφείλεται σέβας καὶ διὰ τοῦτο ἔπρεπε μὲν νὰ προσπαθῆσθαι νὰ ἐμῆθῃ, νὰ μὴ ὠθήσῃ ὅμως ἐμποδιζόμενος, νὰ ὑποχωρήσῃ, νὰ προσπαθῆσθαι πάλιν κτλ. Καὶ ὁ ἀνοκτόνος δὲ ὑπρέτης ἔχει καλὰς τάσεις. Αἱ γυναίκες οὐδόλως ἠσκήθησαν, ἡ δὲ μᾶλλον ἠσκημένη ἔχει ξενικὴν προφορὰν· τὰ τῆς σκηνῆς ἦσαν κακῶς διατεταγμένα καὶ ἡ αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου ἀνάρμος· τῶν δὲ δικαστῶν καὶ δικηγόρων τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ καλύμματα φαντασιώδη ὄλω. Αἱ συνέπειαι τοῦ πρώτου γάμου εἶναι κακῆς μετὰφρασις ἀνουσίου κωμωδίας κακῶς παιχθείσης. Τὸν *Ἐργάτην* μόλις τέλει οἱ ὑποκριταὶ τολμῶσι νὰ πρᾶσθῶσι· διότι καὶ ἀρίστοι κωμικοὶ οὐδέποτε ἐτόλμησαν νὰ ὑποκριθῶσιν ἐν τραγωδίᾳ. Ἡ Γαλλία ἔχασε τὴν *Ραχὴλ* καὶ δὲν ἔχει πλέον τραγωδίαν, ἂν καὶ ἡ κωμωδία ὡς εὐκολωτέρα ἀνθεῖ. Ἡ δὲ Ἰταλία διὰ τῆς *Ristori* αὐτῆς καὶ μόνης ἐμφυσᾷ ἐνθουσιασμὸν εἰς πάντων τὰς καρδίας. Περισσότερον τὰ περὶ θεάτρου, δικαίαν νομίζομεν τὴν ἐμφύχουσιν τῶν ἐλλήνων ὑποκριτῶν καὶ ἐπαινοῦμεν τοὺς συντρέχοντας πρὸς ἐνθάρρουν αὐτῶν. Εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα θεατρικὰ δοκίμια θὰ εὐγνωμονήτῃ ποτὲ ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω προσδεύουσα ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Δι' ἵψηλοῦ Ἀυτοκρατορικοῦ τῆς Ἰψηλῆς Πύλης διατάγματος ἀπαγορεύονται τὰ ἀνοικτὰ χρώματα καὶ τὰ διαφανῆ βασιμᾶκια εἰς τὰς Ὀθωμανίδας.

Ἡ πρωτεύουσα ἐφωτίσθη πλέον, καὶ καλῶς, δι' ἀερίου, καὶ τὴν πρώτην ἑσπέραν τοῦ φωτισμοῦ ἐγένετο δοξολογία· τὴν ἐπιούσαν ἐβρασεύθη ἡ ἰταλικὴ ἐταιρεία τοῦ θεάτρου καὶ ἦσαν τινες λέγοντες ὅτι, ἀφ' οὗ διὰ τὸ ἀέριον ἐγένετο δοξολογία, ἔπρεπε καὶ διὰ τὸ θέατρον νὰ γίνῃ.

Παράδοξον φυσικὸν φαινόμενον ἐφάνη κατ' αὐτὰς ἐπὶ τοῦ βρωμαϊκοῦ ἐδάφους, τοῦτο τοῦλάχιστον διαβεβαίωσεν ἡ καθολικωτάτη ἐφημερίς τῆς Γαλλίας ὁ *Κόσμος*· ἴσως ὅμως εἶναι ἀπὸ τὰ συνήθη θαύματα τὰ ὁποῖα ἀναφέρει καθ' ἡμέραν ἡ φαιστικὴ κρατῆρ ἐσχηματίσθη ἐξῶθεν τῆς Πορτογαλίας πύλης, παρὰ τὸν σιδηρόδρομον τῆς *Civita Vecchia* πλησιέστατα εἰς τὸν Τίβεριν. Ὁ περιήρημος ἰησοῦτης πατῆρ Σέκχης καὶ ὁ καθηγητῆς Πόντζις ἐπισκεφθέντες τὸν κρατῆρα παρετήρησαν ὅτι ἑκτακτος θέρημ ἐξήρξατο ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε ἐπίκειται ἴσως ἐκρηξίς ὑλῶν ἡφαιστειῶν

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἐγένετο μετὰ τὰς τελευταίας ἀφθόνους βροχὰς—ἐν Ρώμῃ ἐννοεῖται, διότι ἐδῶ πρὸ καιροῦ δὲν βλέπομεν οὔτε τοῦ οὐρανοῦ, οὔτε τῆς θαλασσοῦ νερόν.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ βρωμαϊκὴ ἐπικρατεία σαλεύεται ἐπὶ ἡφαιστειῶν, ἡ φιλήσυχος τοῦ Λουγοδεῖνου (*Leyde*) πόλις σοβαρῶς ταρασσεται, καὶ διὰ σπουδαιότατον λόγον. Φαίνεται ὅτι εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου οἱ τῷ ὄντι καλοὶ ἀστυνόμοι δὲν ἀγαπῶνται ὑπὸ τῶν ἀστῶν. Ἐν Λουγοδεῖνῳ οἱ ἄνθρωποι οὐδεμίαν φυλάττουσι τάξιν περιπατοῦντες· διὰ τὸν φόβον λοιπὴν συγχύσεων καὶ συναντήσεων καὶ δυστυχημάτων, ὁ διευθυντῆς τῆς ἀστυνομίας Κ. Ἐνδριζ διέταξεν ὅτι εἰς τοὺς πολυπληθεῖς δρόμους οἱ μὲν ἀναβαίνοντες πρέπει νὰ ἔχωνται τοῦ δεξιῦ μέρους τῆς ὁδοῦ, οἱ δὲ καταβαίνοντες τοῦ ἀριστεροῦ.

Τὴν τεταγμένην πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ διατάγματος τούτου ἡμέραν ὅλη ἡ ἀστυνομία ἐπέβλεπεν ἄγρυπνος. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου δὲν ἀγαπῶσι τὴν στενοχωρίαν οὔτε τὴν πολλὴν τάξιν· ὅθεν ἡ ἀστυνομία ἀπήντησε πολλὰς δυσκολίας. Ἀστυνομικοῦ δέ τινος κλητῆρος ὠθήσαντός τινα διαβάτην, οὗτος φίλος ὢν τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, ἔτρεξεν εὐθὺς πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ διοικητῆς ἀγνοῶν ἐντελῶς τὴν διάταξιν προσέταξεν εἰς τοὺς ἀστυνόμους ν' ἀποχωρήσωσιν. Ἀλλ' οἱ ἀποχωροῦντες ἐσυρίχθησαν ὑπὸ τῶν ἐκδικητικῶν Λουγοδεῖνῶν, συναθροίσεις ἐγένοντο καὶ ὁ ὄχλος ἐπέπεσε κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ ταλαιπώρου διευθυντοῦ. Ἔς εἰ δὲ δὲν ἦτο γνωστὸν ὅτι κακὸν εἶναι νὰ ἔχῃ τις γείτονας, οἱ παραξίαι οὐ μόνον τῆς οἰκίας τοῦ διευθυντοῦ τὰ ὑαλῖα ἔθραυσαν, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν οἰκιῶν τοῦ δρόμου εἰς τὸν ὅποιον ὁ διοικητῆς κατοικεῖ. Ἡ ταραχὴ πύξανε ἀδιακόπως ἕως οὗ ἦλθεν ἡ στρατιωτικὴ δύναμις μετὰ πυροβολικοῦ· καὶ τότε μόνον οἱ παραξίαι ἐσήμεσαν τὴν ὑποχώρησιν.

Ἰδοὺ καὶ δύο ἀνέκδοτα.

Αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἀνήγγειλαν τὸν θάνατον τοῦ στρατάρχου Καστελλάνου, τοῦ θερμοῦ τούτου φίλου τῆς πειθαρχίας. Κατὰ διαταγὴν τοῦ στρατάρχου οἱ σκοποὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποκρίνωνται εἰς τοὺς ἀποτεινόντας αὐτοῖς τὸν λόγον, ὅσοι δὴ ἴπτε καὶ ἂν ἦσαν. Νύκτα τινὰ ὁ στρατάρχης (ἦτο τότε στρατηγὸς) ἀνοίγει τὸ παράθυρόν του.

« Δὲν εἶναι ζέστη, λέγει εἰς τὸν πρὸ τῆς πύλης του σκοπόν.

— Στρατηγέ, εἶναι μάλιστα ψύχος.

— Θέλεις ἐν τάλληρον διὰ νὰ ζεσταθῆς;

— Στρατηγέ, εἶσθε πολλὰ καλὸς.

— Ἰδοὺ, ἔπαρξέ το.

— Εὐχαριστῶ, στρατηγέ!

Τὴν δ' ἐπιούσαν εἰς τὸν στρατῶνα·

« Πού είναι ο στρατιώτης ο οποίος εφύλαττε χθές εις τὰς 11 τῆς νυκτός ; »

Ὁ σκοπὸς προχωρεῖ.

« Παρὼν, στρατηγέ.

— Περὲς τὴν διαταγὴν.

— Δὲν μὲ φαίνεται, στρατηγέ.

— Ὡμίλητες τὴν χθελσινὴν νύκτα ἐν ᾧ εφύλαττες.

— Ἀλλὰ, στρατηγέ, μὲ ὠμίλησете καὶ ἀπεκρίθη.

— Ἐγὼ μὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ σὲ ὀμιλήσω, σὺ ὁμοίως δὲν εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ἀποκριθῆς. Δύο ἡμερῶν κράτησιν. »

Ἡμέραν τινὰ κουρεύς τις τοῦ Λυῶν εἶπεν ἐν ᾧ ἐξῆρριζεν ἕνα πελατην τοῦ. « Ἐὰν εἶχα εἰς τὰς χεῖράς μου τὸν λαίμῶν τοῦ γ. . . στρατηγοῦ Καστελλάν εὐθὺς ὄλ τὸν ἔκοπτα. »

Οἱ λόγοι ἐφθασαν εἰς τὰ αὐτὰ τοῦ στρατηγοῦ.

Τὴν ἐπιούσαν ἔρχεται ἐν μεγάλῃ στολῇ εἰς τὸ κουρεῖον, ἀφιππεύει καὶ εἰσέρχεται.

« Εὐρίσε με. »

Ὁ κουρεύς τρέμων τραυλίζει ἀκαταλήπτους τινὰς λέξεις καὶ μένει ἀκίνητος.

« Εὐρίσε με λοιπὸν ! ἐζήτησες τὸν λαίμῶν τοῦ στρατηγοῦ Καστελλάνου διὰ νὰ τὸν κόψῃς ; ἐγὼ σὲ τὸν φέρω, καὶ τώρα δισταζεις φοβούμενος μήπως τὸν ἐκδάρῃς ὀλίγον ! »

Σ.

ΣΥΛΛΟΓΗ.

λέξεων φράσεων καὶ παροιμιῶν.

(Συνέχ. Ἴδε φυλλὰδ. 288.)

Καλοσύβαστος. Ὁ εὐκόλως συμβιβάζόμενος. (ἴδε κακοσύβαστος).

Καλοσυράτος συντροφεύμενον μὲ τὴν λέξ. κληρός = ὁ εὐδῆς κληρός, ὅπερ λέγεται καὶ διὰ μιᾶς λέξ. καλοσύνη.

Καλῶς τορε καὶ **καλῶς μούτορε**. = καλῶς ὠρίσσετε καλῶς τὰ κάρεις καὶ καλῶς τὰ πολεμᾶς. Προσαγορεύσεις πρὸς τοὺς ἐργαζόμενους τι. « Καλῶς τῶχεις καὶ καλῶς τῶχεις. » **Καλοχρονία** ἡ εὐφορία τοῦ ἔτους, καὶ **κακοχρονία** τὸναντίον, ἀφορία.

Καλοφργίζω, ἀρχίζω, ἐπιχειρίζομαι ἢ κάμνω χρῆσιν τινος μὲ τὸ καλόφεργο τῆς σελήνης, τουτ. αἰσιῶς ἄρχομαι.

Καλοργία καὶ **καλοργῶ**. Σημαίνει τὴν ὄψιμον καλλιέργειαν τοῦ ἀγροῦ πρὸς βελτίωσιν τῆς γῆς διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

Καμαρόνω καὶ **καμᾶρι**. Λέγεται ὅταν τις ἐπιδεικνύηται ἢ περιπατῇ μὲ ὕψος φιλάρεσκον, « Καμαρωμένος νέος », « τῶχει φῶς καὶ καμᾶρι ». **Καμᾶρα**

καὶ **καμαρωτὸν** σημ. τοξοειδὲς καμπύλον· ἐξ οὗ καὶ **καμαροφρούδι**. Ὄθεν τὸ ἐξῆς δημ. τραγούδιον·

« Μὲς τὸ καμαροφρούδι σου τὸν ἔχεις μπερδεμένο τὸν ἔρωτα κι' ὄλους τοὺς νιούς κ' ἐμένα τὸν καυμένο. »

Κάματος καὶ **μεροκάματο** ἢ **μεροδοῦλι**, τὸ ἔργον τῆς ἡμέρας. Μεταφ. σημαίνει καὶ τὸ γεωργικὸν ἐργαλεῖον.

Καματερό, τὸ ἐκχερσῶθεν καὶ καλλιεργήσιμον χωράφιον. « Ἐχει χέρσα (χέρσα) καὶ καματερά ». **Καματερό** ἐπίσης καλεῖται ὁ ἀροτῆρ βούς· καὶ **καματερῆ** ἡ ἐργάσιμος ἡμέρα· καὶ **καματερά** φορέματα τὰ πρὸς ἐργασίαν.

Καμπαρός καὶ **καμπαροὶ** (πληθ.) καλοῦνται οἱ μετὰ τὸν τρυγητὸν ἀφθέντες κρεμάμενοι μικροὶ βότρυες ἐν τῇ ἀμπέλω, καὶ **καμπαρίτης** ὁ ἐξ αὐτῶν κατασκευαζόμενος οἶνος. §. **καμπαρός** λέγεται καὶ τὸ σήμαμα ἢ κρούσιμον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κωδῶνων (ἴδε διπλοκάμπανο).

Καμπαρέλι (τὸ) ὁ παρ' ἄλλοις σταφυλίτης (ἢ κιο-νίς) ἢ σταφύλιον ἐν τῷ οὐρανίσκῳ. (Lurette).

Καμπαρίζω, σημ. ζυγίζω, καὶ **καμπάρισμα** ζύγισμα.

Κάμπαστρος, ὁ καπνοδόχος, λέγεται καὶ **φουγγάρος** ἢ **φουγγάρος**.

Κάμπια ἢ **κάμπη**, τῶν ἀρχαίων, ὁ τριχωτὸς σκώληξ τῶν φυτῶν.

Καμπόνω. σημ. τὸ κάμνω τὰ βλέφαρα ἐκ τοῦ δισταγμοῦ « Δὲν ἐκάμνωσε μάτι, » τουτ. δὲν ἔκλεισε μάτι, δὲν ἀπεκοιμήθη· « αὐτὸς τὰ κάμνωσε » μεταφορ. ἀντὶ τοῦ ἀπέθανε.

Καμπουρίζει τὰ μάτια, τουτ. ἔχει τὰ μάτια ἡμίκλειστα καὶ μεταφορ. « καμπουρίζει ὁ λύχνος » ἀντὶ πλησιάζει νὰ σβύσῃ.

Κανναβάτσα ἐκ τοῦ ἀρχ. κάνναβις (ὑφασμα κεννάβινον), ἡ πατσαθούρα παρ' ἄλλοις.

Καράκια καὶ **καρακεύω** ἢ **καρακίζω**, αἱ θωπεῖαι ἢ τὰ χάδια τῶν βρεφῶν, ὡς ἡ φρ. **χάδια** καὶ **καράκια**, ἐξ οὗ καὶ **καρακάρης** καὶ **καρακάρικο** καὶ **λεπτοκακακάρης** ὁ πολυχαιδεμένος μονογενῆς υἱός, ὁ τηλύγετος τῶν ἀρχαίων.

Καριάζει [ἐπὶ τρ. προσ.] « κανιάζει τὸ μούστακι » = μεταφορ. **ιδρόρει** φράσις λεγομένη ὅταν μόλις ἀρχίζῃ νὰ χνοάζῃ ἢ νὰ χνουδιάζῃ ὁ μύσταξ ἢ τὸ γένειον (poil follet).

Καρισκάρα (ἡ) ἡ κάρνη ἢ τὸ κάρνητρον τῶν ἀρχαίων, ἐξ οὗ καὶ **καρίσκι** τὸ ἐν τῷ κάρνητρον προσφερόμενον δῶρον.

Καριτιάρα καὶ **καριτιά** καὶ **καρούλα** = φλυκταῖνη τοῦ δέρματος ἢ φουσκαλῆς. Καλεῖται καὶ τὸ ἐρυθηματώδες μικρὸν ἐξόγκωμα τὸ ἐπὶ τοῦ δέρματος προξενηθὲν ἐκ τοῦ δῆγματος ἐντόμων τινῶν. Λέγεται καὶ **βαλούρα** (προφ. ὡς τὸ ἰταλ. Babuna).

Καριτιάζει καὶ **ἐκαριτιάζει** (ἐπὶ τρ. προσ.) Σημ. ἀρχίζει νὰ φέγγῃ ἡ αὐγὴ ἢ νὰ ἐξημερόνη.

Καριτιάθρα τὸ εἰς τὰς κανδήλας στηρίζον τὴν θρυαλλίδα ἢ φωτύλιον.

Καριτιλοσβύστης. Εἶδος χρυσαλίδος ἢ πεταλούδας, οὕτω καλουμένης, διότι σβεννύει τὰς κανδύλας διὰ τοῦ πτερυγισμοῦ αὐτῆς· ὁ Μουσδετζῆς τουρκιστί.

Καούρι (τὸ) παρ' ἄλλοις νυκτοπούλι ἢ θανατοπούλι, εἶδος γλαυκός, ἦτις, κατὰ τὴν δημῶδη δοξασίαν, καθεζομένη ἐπὶ τῶν οἰκιῶν ἢ ἐρειπίων, προμηνύει θάνατόν τινος διὰ τῶν κρωγμῶν αὐτῆς (πεπονημένη λέξις).

Καούβι (ἐκ τοῦ κᾶω = καίω). « Ἐγινε καούβι ἢ ἐκαουδιάστη », λέγεται ἐπὶ πολυεψημένου καὶ κυρκαύστου ὄπτου.

Καπνία ἢ **καπνία** (Suie, noir de fumée). **Καπνοβολᾶ** (τρ. προσ.) βῆμα ἀντὶ καπνίζει, ἐκβάλλει καπνόν.

Καπνοβία (ἡ) λέγεται τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ ἐφιππίου καὶ **καπνοβία** τὰ ὄπισθινὰ σαρκώδη μέλη τοῦ ἵππου (la Croupe) ἢ ἄλλου ζώου οἱ γλουτοί.

Κάπρος καλεῖται ὁ μὴ εὐνουχισμένος χοῖρος (verrat) καὶ **καπροδότης** λέγ. ὁ ἔχων λίαν ἀνεπτυγμένους τοὺς ἐμπροσθίους ὀδόντας.

Καπυρά (ἡ) καὶ **καπυράδα**, — ἡ ἐκ τῆς φλογὸς προερχομένη πυρὰ ἢ πύρωσις ἀντικρὺ τοῦ φούρνου.

Καριβίζει. Λέγεται ἐπὶ τῶν περιπατούντων μεθύσων τῶν σαλευόντων τὸ σῶμα ὡς τὸ καράβιον.

Καριβουρίδα (ἡ) ὁ παρ' ἄλλοις **δαυλίτης** νόσημα τῶν σταχίων τοῦ σίτου ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπνηθρακωμένον. §. καὶ **καριβουρίδα** τῆς θρυαλλίδος τοῦ λύχνου.

Καριβουροστία, ἡ **καριβουρία** ἢ **ἀνθρακία**, **καρβούων** ἀνημμένον.

Καρέα ἢ **καρέα** τῶν ἀρχαίων, ἡ **καρυδιά**.

Καρέλι τὸ καρούλι παρ' ἄλλοις, ἡ **τροχιλέα** (μακαράς).

Καρίλια. Πρασιὰ διὰ φυτεῖαν λαχάνων. (ἴδε καὶ Τράφος).

Καρίτσανλος. Καλεῖται τὸ ἐξέχον ἄνωθεν μέρος τοῦ λάρυγγος ἢ τὸ καρούδι τοῦ λαίμου. Λέγεται καὶ **Καρικατάρης**.

Κάρκαρο καὶ **κορκουδο** καὶ **καρκαριασμένο** ψωμί. Λέγεται ὁ πολυεψημένος ἄρτος ἢ ἄλλο τι ὀπτόν (ἴδε Καούδι).

Καρικατάρης (ἡ), ἡ **τάρδα** τῶν κυνηγῶν. Σακκίον λεπτόν ὅπου τίθενται τὰ κυνήγια.

Κάρλος λέγεται ὁ καυλὸς τοῦ φυτοῦ τῶν κρομύων.

Καριουπίτι τὸ παρ' ἄλλοις **κουρουπίτι** (Chou-fleur).

Καρούλα ἡ **καουαλις** ἢ **φουσκαλίδα** προερχομένη ἀπὸ καύσιμον· ἴδε καὶ **καριτιά**.

Καρπὸς καὶ **πληθ. καρποί**. Λέγονται κυρίως τοῦ σίτου καὶ τῆς κριθῆς.

Καρπολογᾶ (βῆμα.) « **Καρπολογοῦν** τὰ γεννήματα » ἢ « εἶναι **καρπολογημένα** » τουτ. ἀρχίζει νὰ μορφοῦνται ὁ καρπὸς αὐτῶν **καρπολογοῦν** ἢ εἶναι **καρπερά** τὰ δένδρα » καὶ ἡ παροιμ. « ὀλίγα λόγια καὶ καρπερά » ἀντὶ ὀλίγα καὶ καλά.

Καρόνω « ἐκάρωσαν τὰ μάτια του » τουτ. κλίνουσι πρὸς ὕπνον. (ἴδ. καὶ ἀποκαρόνω).

Καρυδολαία καὶ **καρυδολαίς**. Τὸ δένδρον καὶ ὁ καρπὸς εἶδους ἐλαιῶν ἔχων μέγεθος καρούου.

Καταβάθρα καὶ **καταβούβι**. Λάκκος ἢ κοιλὰς βαθεῖα καὶ κατωφερῆς ἐν εἰδει χαράδρας· παρ' ἄλλοις **Καταβάθρα** τὸ βάραθρον.

Καταβολάκα καὶ **καταβολεῶ** ἢ **καταβολιάζω**, τὸ καταμοσχεύειν τῶν ἀρχαίων ἢ μεταφυτεῖν τὰς παρφυάδας φυτοῦ τινος πρὸς πολλαπλασίασιν αὐτοῦ (Propago, Provigner, marcoter). « Ἐκαμε **καταβολάδες** εἰς τὸ ἀμπέλι » ἢ ἐφύτευσε **καταβολάδα** καὶ μεταφ. « ἔγινε **καταβολάδα** » ἀντὶ τοῦ ἀπέθανε ἢ ἔθαψάν τινα.

(Ἀκολουθεῖ).

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ἈΣΜΑΤΑ.

(Συνέχ. Ἴδε φυλ. 300.)

—ooo—

20.

Κίνησαν τὰ λαλόπουλα
Τὰ καπετανόπουλα
Καὶ πᾶν τὸ πέρα μαχαλά
Ποῦ 'ν τὰ κορίτσια μοναχά,
Τὴν στράτα ποῦ πηγαίνανε
Τὴν σκάλα π' ἀναβαίνανε
Ἐκεῖ τὰ πιάνει μιὰ βροχὴ
Μιὰ σιγαλὴ μιὰ ταπεινὴ,
Κ' ἐβράχηκαν τὰ τσάμικα
Καὶ τὰ ψιλὰ ποκάμισα.
Μαζώτε κιοσπᾶς χάχαλα
Νὰ πυρωθοῦν τὰ τσάμικα.

21.

Νὰ ἤμουνα πετροκάβουρας 'ς τὴν πλάκα ποῦ λευκαίνει
Νὰ τσίμπωγα τὸ πόδι σου, νὰ ἰδῶ γιὰ δὲν μοῦ κρένεις.
Μοῦ εἶπαν ἀρραβωνιάστεις, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου.
Ὅλοι νὰ 'ρθοῦν 'ς τὸ γάμο σου κ' ἐγὼ 'ς τὰ κόλλυβά σου.
Τὴν κυριακὴν νὰ ὑπανδρευθῆς, τὸ βραδὺ νὰ χηρεύσῃς
Καὶ τὴν δευτέρα τὴν αὐγὴν ἐμένα νὰ γυρεύσῃς.

22.

Ἦθελα νὰ πάω 'ς τὸ μῦλο
Μὲ τὴν θειά μου τὴν Κονδύλο

Κ' εἴχ' ἀράδα γὰ ν' ἀλέσω
Κ' ἢ Κονδύλο δὲν μ' ἀφίνει,

.
.
.
.
.
.
.
.

23.

Χήρας ὑγιὸς εἶν' ἀβρωστος βαρεῖα γιὰ νὰ πεθάνῃ
Καὶ μπαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ τὰ ἱατρικά ε' τὰ χέρια
Σὰν μπαινοβγαίν' ἢ μάνα του τὰ χέρια σταυρωμένα.
Δὲν μὲ μιλᾷς, παιδάκι μου, τὸ τί 'ν' ἢ ἀβρωστιά σου.
Νὰ πάω ε' τὴν πόλιν γιὰ γιαντρά ε' τὴ Λάρσα γιὰ βοτάνι;
Μάνα τῆς πόλης ὁ γιαντρός ἐμένα δὲν γιαντρεύει
Παρά μιὰ κόρη ποῦ εἶδα ἐγὼ ε' τὸν ἀργαλειὸ κ' ὑφαίνει
Ἐφαίνει τὰ μεταξωτὰ κ' ὑφαίνει τὰ βελουδιὰ.
Σύρε ἢ μανοῦλα πὲς τῆς το γυναικὰ νὰ τὴν πάρω.
Πέρνει τὴ ρόκα τῆς, καὶ πᾶ' καὶ πᾶει ε' τὴν μαυρομμάτα.
Κ' ἀπὸ μακρυὰ τὴν χαιρετᾷ κ' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγει
Μωρὴ ὁ υἱὸς μου σ' ἀγαπᾷ γυναίκα νὰ σὲ πάρῃ.
Σὰν μ' ἀγαπᾷ δὲν ἔρχεται γυναίκα νὰ μὲ πάρῃ;

24.

Ἐλένη τί ἐκίτρινησες κ' εἶσαι μαραζομένη;
Ἐγὼ ζωνάρι σ' ἔφερα καὶ φορεσιά σου πῆρα.
Φωτιὰ νὰ κάψῃ τὰ σκοιτιά καὶ λαύρα τὸ ζωνάρι
Μπροστά ε' τὸν ἄνδρα τὸν καλὸν, μπροστὰ ε' τὸ παλληκάρι.
Τρία παλληκάρια ἀρμάτωσε καὶ πᾶν νὰ τῆς τὸν φέρουν
Πῆνε νὰ φέρουν τὸν γαιθρόν τὸν ἄνδρα τῆς Ἐλένης,
—Κ' ἢ μάνα τῆς τῆς ἔλεγε κ' ἢ μάνα τῆς τῆς λέγει.
Ἐδῶ Ἐλένη μου νὰ ἰδῆς ποῖος εἶν' τῆς ἀρσιᾶς σου.
Κεῖνος ποῦ σούρνει τὸν χορὸ καὶ λείει τὰ τραγούδια.
Ἐκεῖνος εἶν' ὁ Κωνσταντῆς ὁ ἄνδρας τῆς Ἐλένης.

25.

Ἐκρύωσα κ' ἐμάργωσα κοντεύω νὰ πουντιάσω.
Κοντὰ ε' τὴν κόρη ἐζύγωσα, κοντὰ ε' τὰ μαῦρα μάτια.
Τὰ μαῦρα μάτια μὲ τηρᾶν, τὰ γαλανὰ μὲ λένε.
Κάμε πέρα Γαϊδάρου γυιὲ καὶ ξεχασμένου κλήρα,
Μὴ μὲ λερώνῃς τὰ σαγιὰ καὶ κόβῃς τὰ τσαπράζια,
Τὶ ἔχω μανοῦλα κ' εἶν' κακιά κ' ἔχω καὶ πέντ' ἀδέλφια,
Σαν' εἶν' τ' ὀλουμικρότερο ποῦ νὰ μὴν τὸ 'θρεῖ ὁ χρόνος.
Πᾶσα ἡμερούλα μ' ἐρωτᾷ καὶ πᾶσα μεσημέρι
— Ποῦ τάβρος τὰ γαρύφαλα καὶ τὰ πολλὰ μερτσάνια;
— Ἡ Ἀναστασᾶ μὲ τὰ 'στειλε, ἢ ἀδελφὴ σ' ἢ χήρα,
Καὶ τὸ σπαθᾶκι ἐξώστηκε, τὸ σουφεκάκι ἐπήρε
Σ' τὴν πόρτα εἰδείε κ' ἔκατσε δυὸ 'ρες νὰ ξεμερῶσῃ,
— Ζύπνα καῦμένη Ἀναστασᾶ, ζύπνα καῦμένη χήρα,
Ζύπνα κ' ἀναψε τὴν φωτιὰ, κ' ἀναψε τὸ λυχνάρι.
— Βρὲ δὲν μπορῶ ἀδερφοῦλι μου κ' ἔχω βαρεῖα λιγούρα.
Ἐμπα κ' ἀτός σου κ' ἀναψε, κ' ἀναψε τὸ λυχνάρι.
Ἐμθῆκε μέσα κ' ἀναψε κ' ἀναψε τὸ λυχνάρι,
Κοντὰ τῆς διὰ κ' ἔκατσε καὶ τὴν ξαναρωτᾷ,
— Τασᾶ τ' εἶδες ε' τὸν ὕπνο σου, τ' εἶδες καὶ ε' τ' ὄνειρόσου;
— Εἶδα τσαπιά καὶ ἐσκάφτανε καὶ φυτάρια σιδερένια,

Εἶδα καὶ τὸ σπαθᾶκι σου ε' τὸ αἶμα βουτηγμένο.
Καὶ τὸ σπαθῖ του τράβιζε τῆς κόβει τὸ κεφάλι.

26.

Τώρα τὸ βράδυ εἶναι καλὰ νὰ πιῶ, νὰ τραγουδήσω
Νὰ πᾶν φωνὴ μου σύγνεφο, 'ψηλὰ σὰν κασιφάρα.
Δώδεκα κάστρα ζύπνισα καὶ ἐξήντα μοναστήρια
'Σὰν ζύπνισα μιὰ καλογρηὰ μέσ' ἀπὸ τὸ κελλί τῆς.
Κλοτσποπατέει τὰ ροῦγά τῆς καὶ κάνει τὸ σταυρὸ τῆς.
Σύρε σταυρὸ ε' τῆς ἐκκλησιαῆς, σύρε ε' τὰ μοναστήρια.
Καὶ γὼ θὰ πᾶ' νὰ πανδρευθῶ νὰ πάρω παλληκάρι.
Νὰ κάθομαι ε' τὸ γόνα του, νὰ τὸν κερνῶ νὰ πίνῃ.
Κεῖνος νὰ πίνῃ τὸ νερὸ κ' ἐγὼ νὰ πλέω μέσα
Σὰν τὸ ψαράκι ε' τὸ 'γαλιό.

27.

Σ' ὄλον τὸν κόσμον 'πῆγα ε' ἔλην τὴν Φραγκιά
Τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν παρόμοια κοπελιά.
'Ἐφές, προφές τὴν εἶδα κάτω ε' τὸν ποταμόν
'Σ ἕνα βαθὺ πηγάδι κ' ἔβγανε νερὸ.
Ἐἶχε τὰ μάτια μαῦρα ε' τὸ μάγουλο ἐλῆ
Ἐἶχε καὶ ε' τὸ στηθάκι χρυσοὶ πορτοκαλλιὰ.
Χαμηλὸς τα λιγάκι γιὰτὶ μὲ σφάζουνε
Δυὸ μαχαιριάς μὲ δίνουν με κοματιάζουνε.
Γιὰ δόστε τὴν τὸ σίγλο κ' ἕνα κοντὸ σχοινί
Γιὰ νὰ τὸ τυραννίστε τὸ λιγερὸ κορμί.
Κόρη μακρυὰ τὰ ἔχει τὰ ξανθὰ μαλλιὰ,
Κόψε τὴν μιὰ πλεξίδα κ' ἀγάτα τὸ σχοινί.

Ἄλλως.

Ἐἶχε ε' τ' ἀχειλὴ βάμμα ε' τὸ μάγουλο ἐλῆ
Κ' ἀνάμεσα ε' τὰ στηθὰ χρυσοὶ πορτοκαλλιὰ.
Κάνει τὰ πορτοκαλλιὰ καὶ δὲν μυρίζουνε
Κάνει τὰ παλληκάρια καὶ δαιμονίζονται.
Βαρὺ σταμνὶ τῆς δίδουν καὶ κοντὸ σχοινί.
Τ' ἀκούει ὁ περιβολάρης κ' ἢ περιβολαριά.
Τριγύρω τᾶχεις φῶς μου τὰ κατσαρὰ μαλλιὰ
Κόψε τὴν μιὰ πλεξίδα κ' ἀγάτα τὸ σχοινί
Καὶ μὴν τὸ τυραννέις τὸ λιγερὸ κορμί.

28.

Ὁ Μάις μὲ τὸν Θεριστὴ ἔκάνανε ζιαρέτι.
Τὴν ἀνοίξῃ καλέσανε δὲν μπεγεντάει νὰ πᾶν.
Κ' ὁ Θεριστῆς τῆς ἔλεγε κ' ὁ Θεριστῆς τῆς λέγει
— Μὴν καμαρώνῃς ἀνοίξῃ μὲ τὰ πολλὰ λελοῦδια,
Πίσω 'γω 'γὼ τὸν Ἄγουστο τὰ καίει καὶ τὰ μαραίνει.
'Σ τὸ βυτινιώτικο βουνό, καρσὶ ε' τὴν Πατερίσσα,
Κετ' βγαίνει ἕνα κρυὸ νερὸ, καὶ μιὰ κατάρουα βρῶσι,
Πᾶν τὰ κοπέλια γιὰ νερὸ, μὲ ταῖς ἀρχοντοπούλαις.
Πᾶει κ' ἢ Χιόνα γιὰ νερὸ, πᾶει μὲ τὸ θᾶβέλι.
Κ' ἀκούει ταῖς ἄλλαις κ' ἔλεγαν καὶ τὴν ἀναγελάνε,
— Μωρ' Χιόνα τ' εἶσε κίτρινη καὶ τ' εἶσε μαραμένη;
— Τσοῦπαις σὰν μ' ἐρωτήσετε νὰ σᾶς τ' ὁμολογήσω.
'Ἡ μάνα μου μ' ἐμάλλωσε κ' ἀφέντης μου μὲ δέρνει.
Κ' ἐμὲ μαράζι μὲ 'κατσε.

29.

Καράθ' ἔρχετ' ἀπὸ τὴν Χιὸ
Καὶ φέρνει μέσα Χιότισαις
Σ' τὸ μῶλο τῆς ἀράζανε
Κ' ἐξετιμῶσαν τὸ φιλι

Τῆς πανδρευμένης τέσσαρα
Τυῦ μπιρισμένου κοριτσιῶ
τὴν μέση μέση τὸ γιολό.
'Ομορφαις κ' Ἀναπλιώτισαις,
καὶ ταῖς ἐδιαμοιράσανε
ἕνα βενέτικο φλωρί
τῆς χήρας δεκατέσσαρα.
χίλια φλωριά βενέτικα.

30.

Καλὰ ἦσαν Γεώργη ε' τὰ βουνὰ καλὰ ὕσουν ε' τὴν Σι-
λίδω.
Τὶ ἐχάλευες τί ἐγύρευες ε' τοὺς κάμπους ποῦ ἐκατέβεις;
— Πῆγα μαυρὸς ε' τὰ πρόβατα νὰ τὰ χαινοποριάσω.
Κ' οὔλα τ' ἀμπέλια τὰ 'δεира γιὰ 'να γλυκὸ σταφύλι,
Καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ βρῶ ἕνα γλυκὸ σταφύλι.
Παρά ε' τοῦ Γκάλου τὴν φωτιὰ ἡδῶρα γλυκὸ σταφύλι.
Καὶ τὸ 'κοψα καὶ τὸ 'φαγα δροσίστηκ' ἢ καρδιά μου.
Κ' ἢ σκύλα ἢ Ζαρουγλιώτισσα ἢ ὄδρη ἢ μαγαρισμένη.
Μπροστά μου βγήκε κ' ἔκατσε καὶ μὲ βαρετ' τὰ 'γίδια.
— Πίσω Γεωργῆ τὰ πρόβατα, πίσω Γεωργῆ τὰ 'γίδια
Μὴ μὲς θολόνῃς τὸ νερὸ, μὴ μὲς τὸ μουρδαρέτης
Τὶ θὰ λευκάνω τὸ πανί, νὰ φτιάσω τὰ προικιά μου.
Κ' ἐκεῖνος δὲν τ' ἀγροίκτησε τῆς σκυλοδρηᾶς τὰ λόγια
'Ὅχ τὰ μαλλιὰ τὴν ἄρπαξε χάμου τὴν γονατίζει.
— Ἄφσε με Γεώργη ὄχ' τὰ μαλλιὰ καὶ πιάσε με ὄχ' τὸ
χέρι
θέλεις ε' τὸ σπῆτι σύρε με θέλεις ε' τὰ πρόβατά σου
θέλεις ε' τοὺς Τούρκους τοὺς ψηλοὺς τοὺς βολιμοχυμένους.

31.

Σ' ὄλον τὸν κόσμον ξαστεριά ε' ὄλον τὸν κόσμον ἥλιος
Σ' τὴν δόλια Κοντοβάζαινα πολὺ σκοιτιάσμενος.
Κᾶνε βουβάλια σφάζονται κᾶνε στοιχειὰ παλεύουν.
Μὰ οὐδὲ βουβάλια σφάζουσα μὰ οὐδὲ στοιχειὰ παλεύουν.
'Ὁ Χάντσος βαρεῖα ἀβρωστος βαρεῖα γιὰ νὰ πεθάνῃ,
Καὶ μπαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ μὲ γιαντριά ε' τὰ χέρια
Σὰν μπαινοβγενεῖ ἢ μάνα του τὰ χέρια σταυρωμένα.
Δὲν μὲ μιλᾷς παιδάκι μου γιὰ δὲν μὲ παραγγέλλεις;
Τὶ νὰ σοῦ εἶπω μανοῦλα μου τί νὰ σοῦ παραγγείλω;
Κατὰ τοῦ Ἀλά μὴν περνᾷς, κατὰ τὰ Λαλοχώρια.
Γιατὶ ἔχω ἐχθροὺς καὶ χαίρονται, φίλους καὶ μὲ λυποῦνται,
'Ἐχω καὶ μιὰ ἀγαπητικὴ μιὰς χήρας θυγατέρα
'Ὅλ' ἀμαυρὰ τὰ φόρεσε ἔλ' ἀμαυρὰ τὰ βᾶφει,
Σὰν τοῦ κοράκου τὸ φτερό. Σὰν τὸ πουλὶ μαδιέται.
Σ' τὸ παραθύρι κάθεται, ε' ταῖς δημοσιᾶς τηράει.
'Ὅσοι διαβάταις κ' ἂν περνοῦν ἔλους θὰ τοὺς βρωτάει.
Διαβάταις μου, στρατιωτῆς μου, καλοὶ μου στρατολάτες,
Μὴν ἴδετε τὸν Χάντο μου, τὸν ἀγαπητικόν μου;

32.

Κανεῖς δὲν τὸ ἐπάτησε τὸ κάστρο τοῦ Ἐπάχτου.
'Ὁ 'Ρουπκιάς τὸ πάτησε μὲ τὸν Γεροχοσάδα.
Πῆραν ἀσπρὰ πῆραν φλωριά πῆραν μαργαριτάρια
Πῆραν τὴν κιοῦπα τοῦ παπᾶ πρώτην ἀρχοντοπούλαν.
Μπροστά τὴν πᾶν δὲν περπατεῖ καὶ πίσω κοντοστέκει.
'Περπάτει ἀστρί, περπάτει αὐγῆ, περπάτει νιὸ φεγγάρι »!

33.

Οἱ κάμποι θρέφουν ἄλογα καὶ τὰ βουνὰ λεβέντες.
Κ' ὁ δόλιος ὁ ξερόκαμπος ταῖς κλουκιουνωτοπούλαις.
'Ὅπου φοροῦν γραφτὰ βρακιά καὶ κόκκινα τσεμπερία.
Καὶ πᾶν γιὰ ξύλα ε' τὸ Χαλιμὸ καὶ παίζουν ταῖς ἀμάντζαις.

Μὰ πῆγα καὶ ρογιάστηκα ε' ἕνα παπᾶ κοπέλι
Νὰ τοῦ φυλάξω πρόβατα, νὰ τοῦ φυλάξω γίδια
Καὶ βόγα δὲν τοῦ 'γύρεψα μὰ οὐδὲ τὴν δούλεψί μου,
Παρά τὴν θυγατέρα τοῦ γυναικὰ νὰ τὴν πάρω.
Καὶ 'κεῖνος δὲν τὴν ἔδωκε ὁ παλιοτραγογῆνης.
Μ' ἐπήρε τὸ παράπονο κ' ἢ ἐντροπὴ τοῦ κόσμου.
Μὰ ἐδιάκα καὶ τὰ στένεψα ε' ἕνα στενὸ μογοζᾶσι.
Περνᾷ ἢ κλουκιουνιώτισσες κ' ἢ κλουκιουνιωτοπούλαις,
Περνᾷ κ' ἢ κιοῦπα τοῦ παπᾶ μὲ δυ' ἄλλαις μαυρομμάταις.
Κ' ἢ μιὰ τὴν ἄλλη ἔλεγε κ' ἢ μιὰ τὴν ἄλλη λείει
— Πῶς τὰ περνᾷς Ἀγγελικὴ μὲ τὰ πεθερικά σου;
Μὴ σὲ μαλλώνει ἢ πενθερὰ κ' ἢ σκύλα ἢ ἀνδραδέλφη;
— Δὲν μὲ μαλλώνει ἢ πενθερὰ κ' ἢ σκύλα ἢ ἀνδραδέλφη,
Τὸν ἄνδρα ποῦ μὲ δώσανε κουφὸς καὶ κασιδιάρης.
— Καὶ ἐμένα ἀδελφοῦλα μου κουφὸς καὶ κασιδιάρης.
'Ἐλα νὰ τοὺς ἀφήσωμε τοὺς παλιομασκαράδες
Νὰ πάρωμε ὄχ' τὰ Σουδενα ποῦ 'ναι λεβεντοχωρὶ.
'Ὅπου φοροῦν τὰ κιάμικα καὶ τὰ πλεχτὰ τσαρούχια.

34.

Μάνα ξύλα δὲν ἔχομε, μὲ τί θὰ ἰδοῦμε βράδυ;
Μωρὴ πότε μὲ 'ρώτησες καὶ μὲ βρωτᾷς καὶ τώρα;
Πᾶρε τὴν τσεκουρίτσα σου, πάρε καὶ τὸ σχοινί σου
Σύρε ε' τοῦ Ντούσα τὰ μαντριά, ε' τοῦ Γεώργη τὰ γαλάρια,
Καὶ 'κετ' 'ναι ξύλα κέντρινα, ξερὰ, ξεφλουδισμένα,
Καὶ στρώσε τὸ σχοινάκι σου, τὰ ξύλα νὰ ζαλιάσῃς.
Πάνω π' ἐστρώσε τὸ σχοινί, τὰ ξύλα νὰ ζαλιάσῃ
Βλέπει τὸν Γεώργη ν' ἔρχεται μὲ τὴν ψαριά καβάλα,
Κ' ὄχ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἄρπαξε χάμου τὴν γονατίζει
'Ἄφσε με Γεώργη ὄχ' τὰ μαλλιὰ, καὶ πιάσε μ' ὄχ' τὸ χέρι.
Θέλεις ε' τὸ σπῆτι σύρε με, θέλεις ε' τὰ πρόβατά σου.

35.

Κόρη μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιὰ καὶ μὲ τὰ μαῦρα μάτια
Τὴν πέρα ροῦγα μὴν περνᾷς, τὰ δῶθε μὴ διαβάνῃς.
Γιατὶ ἔνε ὁ γυιὸς μου ἀπὸ κρασί κ' ἀπὸ ψηλὴ ταβέρνα,
Σοῦ κόβει τὰ δασὰ κουμπιά, φιλεῖ τὰ μαῦμα μάτια.
Καὶ 'κεῖνη δὲν τ' ἀγροίκτησε τὰ λόγια ποῦ τῆς εἶπε.
Τὴν πέρα ροῦγα πέρασε, τὴν δῶθε ροῦγα πάει.
Τῆς κόβει τὰ δασὰ κουμπιά, φιλεῖ τὰ μαῦρα 'μάτια.

36.

Οὐλαις ἢ βέργαιος εἶν' ἐδῶ
Βεργούλα μου δὲν εἶν' ἐδῶ
Λεῖπει ε' τὴν βρόση γιὰ νερὸ.
Θὰ πᾶ' καὶ 'γὼ κοντὰ νὰ ἰδῶ
Νὰ τῆς θολώσω τὸ σταμνί
Νὰ πᾶν ε' τὴν μάνα τις ἀδιανή.
Νὰ τὴν μαλλῶσ' ἢ μάνα τῆς,
Βέργομου ποῦ 'ναι ἢ στάμνα σου
Μανοῦλα παραπάτησα
Κ' ἔπασα καὶ τὴν τσάκισα.
Δὲν εἶναι παραπάτησμα
Παρά εἶν' ἀνδρὸς ἀγκάλισμα.

37.

Μάνα καράβια τέσσαρα, μάνα καράβια πέντε,
Κατέβα κάτω 'ρώτατα, κατέβα ξιταξέ τα
Μὴν ἴδαν τὸν ἀσίκη μου, τὸν ἀγαπητικόν μου
Σὲ τί ταβέρνας κάθεται σὲ τί τραπέζια πίνει.

Τίνος χερούλια τὸν κερῶν καὶ τὰ δικὰ μου τρέμουν.
Τίνος ματάκια τὸν τηρῶν καὶ τὰ δικὰ μου κλαίει.

Θέλω νὰ τὸν καταρασθῶ καὶ πάλι τὸν λυποῦμαι.
Ἄπο ἕψηλὰ νὰ κρημνισθῆ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσῃ
Νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰ μάραθα ἐπάνω ἔς τὰ μαρούλια
Ἄπο τὰ μαρούλια ἔς τὸ χαλβὰ κ' ἕχ τὸν χαλβὰ ἔς τὸ ρίζι.

38.

Σαρανταπέντε κυριακάς κ' ἐξήντα δύο δευτέραις
Δὲν εἶδα τὴν ἀγάπῃ μου τὴν ἀγαπητικὴ μου.
Κ' ἐφές τὴν εἶδα ἔς τὸ χορὸ καὶ ἔς τὸ χορὸ χορεύει.
Καὶ μὲ τὸ μάτι μόκανε καὶ μὲ τὸ μάτι λέγει.
—Ποῦ ἔσων ἐφές λεβέντη μου ποῦ σου προφές καλέ μου ;
—Ἐφές ἤμου ἔς τὴν μάνα μου, προφές ἔς τὴν ἀδελφὴ μου.
Κ' ἀπόψε, ἡ μαυρομάτα μου, σ' ἐσένα θε νὰ μείνω.
—Καλῶς νὰ ῥθῆς λεβέντη μου, καλῶς ν' ῥθῆς πουλί μου.
Π' ἔχω ψαράκια ἔς τὸν ταβᾶ π' ἔχω λαγούς ψημένους,
Π' ἔχω κ' ἕνα γλυκὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι.
Μὰ κίνησε καὶ κ' ἐδιάνε ἔς τοῦ κ. . . . τὸ σπῆτι.
Βρίσκει ταῖς πόρταις σφαιλισταῖς καὶ σφικταμπαρομέναις.
Πέρνει λιθάρια ἔς τὴν ποδιά πετάει ἔς τὰ κεραμίδια.
—Κόρη ἂν κοιμάσε ξύπνισε κ' ἂν κάθες ἔβγα ἰδὲς μας
Σ' ἂν ἔχῃς κ' ἄλλον ἄγουρον ἔβγα κ' ἀσλόγιασέ μας.

39.

Πῆρα τὸ τουφεκάκι μου καὶ πῆγα γιὰ κυνήγι.
Κ, οὐλὸν τὸν κόσμον ἔδειρα κ' οὐλα τὰ καταράχια
Κυνῆγι δὲν ἀπάντησα, μὰ οὐδὲ λαγούς, περδίκια.
Καὶ μὲ τὸ γέριμα τοῦ ἡλιοῦ ποῦ πάει νὰ βασιλεύσῃ
Βλέπω μὲ κ' ὀρῆ κ' ἔρχεται, κ' ἔρχεται στολισμένη.
Ἔρχετ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ κ' ἀπὸ τὸ πανηγύρι.
Κ' ἀπὸ μακρὰ τὴν χαιρετῶ κ' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέω.
—Κοντοκατῆρει λιγερὴ κᾶτι νὰ εἶμαι μοναχὴ μου
—Ἐγὼ θὰ πάω καὶ βιάζομαι γιὰ τ' εἶμαι μοναχὴ μου
Κ' ἔχω στρατιώτες σπῆτι μου, ρίχνουν καὶ μὲ σκοτώνουν.
Ἔλα τ' ἀπομεσήμερο, ὅπου εἶμαι μοναχὴ μου
Νὰ κρυφοκουδεντιάσωμε τὰ μυστικά μας λόγια.
Μὰ κίνησε καὶ διάνε ἔς τοῦ κ. . . τὸ σπῆτι

40.

Μὰ πῆρα ἕνα ἀνήφορο κ' ἕνα ἀνηφοράκο
Νὰ βρῶ κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριψιμῶ λιθάρι
Νὰ γείρω ν' ἀποκοιμηθῶ, λίγον ὕπνον νὰ πάρω.
Μὰ οὐδ' ἔγειρα οὐδ' ἐπλάγιασα οὐδὲ τὸν ὕπνον πῆρα.
Π' ἐκεῖ περάσαν τρεῖς ἀστοί, κ' αἱ τρεῖς καλοὶ λεβέντες.
Ἔνας μὲ μῆλο μὲ βαρετ, καὶ ἄλλος μὲ δακτυλίδι,
Κ' ὁ τρίτος ὁ καλύτερος μὲ γανκιαριὰ μου δίνει.
Ποῦ γ'ὼ τὸ μῆλο τὸ φαγα τὸ δακτυλίδι τόχω.
Τὴν γανκιαριὰ τὴν μαχαιριὰ ἔς τὴν κέπη τὴν βασταίνω.
Γιὰ νὰ τὴν πᾶ ἔς τὸ χρυσικό νὰ τὴν περιχρυσώσῃ
Νὰ φτιάσω γκόλφι καὶ σταυρὸ, σταυρὸ καὶ δακτυλίδι.
Τὸ δακτυλίδι νὰ φορῶ, τὸ γκόλφι νὰ βασταίνω
Καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ νὰ λέω τ' εἶν τὸ κορμί της.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

○○○○○○○○○○

ΤΟΚΟΓΛΥΦΟΣ. Πάτερ ἄγιε, καλὸν εἶναι νὰ κη-
ρύξῃς κατὰ τῶν τοκογλύφων.

Ἰεροκῆρυξ. Ἄλλὰ. . . μὲ εἶπαν. . .

Τοκογλύφος. Σὲ εἶπαν τὴν ἀλήθειαν, πάτερ μου.

Ἰεροκῆρυξ. Λοιπὸν. . . θέλεις νὰ παύσῃς. . . ;

Τοκογλύφος. Ἐγὼ ; . . Ὄχι— θέλω νὰ κάμω
τοὺς ἄλλους νὰ παύσουν διότι ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν
μὲ καταστρέφει.

ΕΠΑΙΝΟΣ. Ἐπαινος, μάλιστα εἰς ἡγεμόνα ἀποδι-
δόμενος, τότε μόνον ἔχει ἀξίαν ὅταν ὁ χαρακτήρ τοῦ
ἐπαινουμένου καὶ ὁ τοῦ ἐπαινουμένου ἐγγυῶνται ὅτι
ὁ μὲν ἐπαινωτὴν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὸ ἐναντίον, ὁ δ' ἐ-
παινούμενος θὰ τὸ ἐπέτρεπε.

ΛΕΙΩΜΑ. Πότε θὰ παρέλθουν αἱ κρινολῖναι κτλ. ;
Ὅπως ὅλα τὰ γελοῖα— ὅταν θ' ἀντικατασταθοῦν δι'
ἄλλων.

2. ΚΑΙ 2=4. Μὴ ἔχῃς γείτονας ἂν θέλῃς νὰ ζή-
σῃς ἐν εἰρήνῃ μὲ αὐτοῦς.

ΔΟΓΜΑ. Φιλόσοφος τις. . . Κινέζος, εἶπε. Πράξον
ὅ,τι θέλεις νὰ εἶχῃς πεπραγμένον πρὸ ἐκείνου τὸ ὁ-
ποῖον ἐπιθυμεῖς νὰ πράξῃς. »

ΓΝΩΜΙΚΟΝ. Οἱ ἄνδρες ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀ-
νώτεροι τῶν γυναικῶν εἶναι πολὺ κατώτεροι αὐτῶν.

(Alph. Karr, En Fumant.)

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΠΟΥΣ. Αὐλικὸς τις τοῦ αὐτοκράτο-
ρος Ναπολέοντος ὑπερεπήνη τὴν καλλονὴν αὐλικῆς
κυρίας καὶ ἐνθουσιῶν ἔλεγε. « ἔχει ὀμμάτια μαγε-
τικά, στόμα βόδιον, βραχίονας ἀλαβαστρίνους, μέ-
σσην βασιλείσης. . . — Συναινῶ, ὑπέλαβεν ὁ Ναπο-
λέων, ἀλλὰ πρόσθετε ὅτι ἔχει καὶ πόδα βασιλικόν. »
Καὶ τῷ ὄντι ἡ κυρία εἶχε μόνον ἑλλειψιν μεγάλων
πόδα.

—○○○—

— Βίας ἐρωτηθεὶς τί εἶπ ἂν ἄροβον ἐν τῷ βίῳ,
εἶπεν « ἡ ἀγαθὴ συνείδησις. »

— Ἡ παιδεία εὐτυχοῦσι μὲν κόσμος, ἀτυχοῦσι
δὲ καταφύγιον.

— Χρὴ τὴν μὲν εὐσέθειαν φανερώς ἐνδείκνυσθαι,
τῆς δὲ ἀληθείας θαρρόντως προτιστασθαι.

— Γυνὴ πολλὰ ἄνδρος ὀξυτέρη πρὸς κακοφραδ-
μοσύνην. (Δημόκριτος.)

— Δημόκριτος ἰδὼν φθονερὸν λυπούμενον ἔφη
« ἡ τούτῳ μέγα κακὸν συμβέβηκεν ἢ ἐτέρῳ μέγα
ἀγαθόν. »